

Stanowisko inżyniera i jego rola w przedsiębiorstwach publicznych i prywatnych, jak również w życiu społecznym w państwach Słowiańskich

Referat na III-ci Kongres FIS'a w Poznaniu opracował
Prof. Inż. Dr. B. DERYNG.

Mam poruczone omówić stanowisko inżyniera w naszych krajach Słowiańskich, a zwłaszcza jego rolę zarówno w przedsiębiorstwach publicznych, jak i prywatnych, to jest jego stosunek do techniczno-gospodarczej płaszczyzny życia własnego państwa, jak również stanowisko inżyniera w życiu społecznym, to jest stosunek jego moralny do całości Państwa.

Rzecz jasna, że pomnę tutaj tak ważne rzeczy, jak stanowisko prawne inżyniera, konieczność istnienia pewnych form organizacyjnych i specjalizacji, jak również niezbędną inicjatywę i jej formy dla postępu wiedzy technicznej, gdyż zagadnienia te są przeważnie w krajach Słowiańskich analogicznie rozwiązane bez wielkich różnic wzajemnych w oparciu o wielkie przykłady kultury mocarstw zachodnich przy uwzględnieniu indywidualnych drobnych różnic w stosunkach naszych narodów, sprawy te były pod różnym kątem widzenia poruszane na Zjazdach poprzednich. Obecna jednak faza naszej Federacji t. j. III-ci Kongres w Poznaniu, w mieście pamiętającym najstarsze moze walki o Niepodległość Narodów Słowiańskich i w obliczu tego dorobku kultury techniczno-materjalnej, którą tu Polska na Wystawie dzisiejszej przedstawia, jako wynik pracy niepodległej w pierwszym dziesięcioleciu Niepodległości, nasuwa nam konieczność omówienia stanowiska inżyniera do zagadnienia całości zadań Państwa i to zarówno pod względem gospodarczo-technicznym, jak i moralnym.

Jasne bowiem uświadomienie sobie celów i metod pracy zbiorowej, zorganizowanej i ideowej nas, inżynierów, dla dobra tych państw jest może najważniejszym czynem dla utrwalenia niepodległego bytu naszych państw, zagrożonych przejawami ekspansji politycznej i gospodarczej w toczonej się od zarania istnienia państw Słowiańskich walce o ich byt.

Nie będę poruszał szczegółów, które każdy z uczestników ma napewno przemyślane w ciężkiej, żmudnej walce o dobro swego narodu na własnej ziemi, lecz rzucę tutaj szereg zasadniczych tez, postulatów, niezbędnych do zrealizowania powyższego zadania, jako substrat do dalszej dyskusji i ewentualnie uchwał.

W ten sposób będą oświetlone zwięźle najważniejsze zadania inżyniera i jego roli w przedsiębiorstwach publicznych i prywatnych, jak również w życiu społecznym w Państwach Słowiańskich.

Oдноśnie stosunku inżyniera do zagadnienia techniczno-gospodarczego państwa przez udział inżyniera w przedsiębiorstwach publicznych i prywatnych, stawiam następujące tezy i postulaty:

1. Stanowisko inżyniera w nowoczesnej budowie państwowej posiada niezaprzeczalnie charakter kierowniczy, inżynier bowiem jest organizatorem i dowódcą całego życia technicznego oraz postępu technicznego państw nowoczesnych, a przez to staje się elementem współtwórczym, często nawet decydującym w życiu i postępie gospodarczym państw.

2. Rola inżyniera w przedsiębiorstwach publicznych i prywatnych staje się decydującą w utrzymaniu, w rozwoju, w postępie niepodległego życia gospodarczego narodu, a przez to decyduje o utrzymaniu niepodległego bytu państwa, zapewniając państwu zarówno podczas pokoju i wojny niezbędne środki i metody techniczne dla obrony jego bytu ekonomicznego i politycznego.

3. Ta wysoka odpowiedzialność, ciążąca na inżynierach zwłaszcza państw Słowiańskich, dążących do utrzymania swej niepodległości na warunkach ustalonych obecnie, wymaga odpowiedniej analogicznej koordynacji osiągniętych już zdobyczy i zamierzeń na przyszłość w celu osiągnięcia najwyższych wartości techniczno-gospodarczych dla dobra naszych państw.

4. Po ustaleniu zatem analogicznie stosunku organizacji inżynierów państw słowiańskich pod względem prawnym, jako reprezentacji apolitycznej i fachowej do naszych państw i formalnie po ustaleniu wzajemnego stosunku naszego przez akces do FIS'a, należy, opierając się na tej bazie, wystąpić z inicjatywą wspólną w naszych państwach, w celu podniesienia naszej techniczno-materjalnej kultury, wykorzystując wzajemną ewentualną pomoc, a nawet w pewnych warunkach współpracę.

5. Na powyższych warunkach należałoby:

- a) Ustalić jednolity program organizacyjny tyżący się organizacji, zakresu działalności i form współdziałania związków inżynierskich w państwach słowiańskich, oraz wzajemną wymianę wszelkich publikacyj, uchwał, norm, ewentualnie prac, mogących mieć wartość ogólną.
- b) Upoważnić stałą reprezentację FIS'a do uzgodnienia będących w toku i zamierzonych prac poszczególnych organizacyj związkowych, zwłaszcza w kierunku prac, mogących mieć na celu dobro wspólne.
- c) Ustalić metody realizacji dla stworzenia wspólnych instytutów naukowo-doświadczalnych i badawczych, zwłaszcza takich, na które poszczególne państwa lub organizacje zdobyć się nie mogą lub też, których zakres z natury rzeczy powinien objąć wszystkie państwa związkowe, względnie ustalić metody współpracy istniejących w krajach Słowiańskich In-

stytutów Badawczych. Tu należałoby rozwinąć inicjatywę w celu stworzenia:

1. Wspólnego Instytutu Normalizacyjnego i Standaryzacyjnego (wspólne normalja) a) zamówień, b) kontroli fabrykacji, c) odbioru
2. Wspólnego Instytutu Ekonomicznego, w celu ujęcia zagadnień surowców, półfabrykatów, dalej wzajemnej wymiany produkcji, uzgodnienia wzajemnego polityki celnej, komunikacyjnej, ewentualnie i wspólnej polityki eksportowej.
3. Stałej Komisji Słownictwa Technicznego, mającej również na celu ustalenie wspólnego techniczno-gospodarczego kodu, dla ułatwienia stosunków techniczno-gospodarczych.
4. Wspólnych Instytutów Badawczych dla surowców i surogatów, tworzyw, Instytutu Chemiczno-Badawczego, Instytutu Elektrotechnicznego, fizycznego, nautyczno-okrętowego, lotniczego, meteorologicznego, energetycznego i opałowego, górniczo-hutniczego, techniczno-rolniczego, geologicznego, techniczno-komunikacyjnego, Instytutu dla techniki transportu i przeładunku, Instytutu Chłodniczego, Instytutu Badań Wynałazków, Instytutu Naukowej Organizacji Pracy.
5. Wymiany sił technicznych, naukowych i wykonawczych w celu wzajemnego zbliżenia się oraz w celu zapoznania się bezpośredniego ze stosowanymi metodami pracy w krajach słowiańskich.
6. Stałej Komisji dla ustalenia oraz uzgodnienia poglądów w dziedzinie ustawodawstwa technicznego i przepisów technicznych, zarówno dla ruchu przedsiębiorstw, jak bezpieczeństwa pracy, dalej w dziedzinie ustawodawstwa techniczno-publicznego: (prawo górnicze, ustawa elektryczna, wodna, drogowa, budowlana), przepisów o bezpieczeństwie ruchu w przedsiębiorstwach, przepisów ruchu na drogach kołowych, wodnych, samochodowych, lotniczych, (jednolita sygnalizacja).

W ten sposób towarzystwa nasze umożliwią przy maksymalnej współpracy uzyskanie materialnego postępu gospodarczego z zachowaniem zasady maksymalnej oszczędności wysiłków.

Powyższe oświetlenie koniecznych dążeń naszych związków dla zdobycia maksymalnych wyżyn techniczno-gospodarczych, wymaga jeszcze oświetlenia pod względem ideowym, gdyż stanowisko inżyniera w życiu społecznym jest również wybitnem.

Inżynier bowiem jest nie tylko elementem twórczym w kulturze własnej każdego państwa, na którego zdanie, jako człowieka czynu masy narodu się oglądają, jest nie tylko wychowawcą ogromnych rzesz robotniczych od niego zależnych, na które wpływa nie tylko jako zwierzchnik bezpośredni, lecz także życiem i przykładem. Prze-

dewszystkiem inżynier jest pełnym inicjatywy twórcą nowych wartości ekonomicznych i podłoża materialnego, warunkującego rozwój kultury, a przez swą inicjatywę, wpływa decydująco na rozwój i upadek pełnych czynników życia gospodarczego, pewnych grup gospodarczych, a nawet okolic kraju, w ten sposób rola inżyniera jest więcej niż wybitną, prawie decydującą w życiu społecznym, a zatem koniecznym jest podkreślenie naczelných zasad idei moralnych, obowiązujących inżynierów:

I. Rola inżyniera w życiu społecznym jest zarówno decydująca z powodu jego inicjatywy gospodarczo-społecznej i technicznej, jak i wpływu wychowawczego na szerokie masy, zwłaszcza od niego zależne, z powodu zajmowanego i zdobytego przez niego wysokiego stanowiska społecznego i kulturalnego.

II. Ustosunkowanie i rola inżynierów w życiu społecznym, nakłada nań wysoki obowiązek moralny wpływania na postęp społeczny i kulturalny narodu, zwłaszcza, jako czynnika, regulującego nieuchronne, a naturalne tarcia między kapitałem a pracą, a dalej między interesami poszczególnych grup interesów prywatnych, a interesów naczelných dobra państwa.

III. Wysokie powołanie inżyniera wymaga od niego głębokiego idealizmu i bezinteresowności, a nawet zaparcia własnych interesów dla dobra ogółu, wysokiej selekcji charakteru na stanowiskach odpowiedzialnych, które decydują o przyszłości i kulturze społeczeństwa i państwa, a równocześnie wymagają najgłębszego przygotowania społecznego i intelektualnego, w celu wypełnienia roli twórczego rozjemcy w zagadnieniach społecznych, za których rozwiązanie jest odpowiedzialny przed historją Narodu i Świata.

Z tych względów konieczną jest współpraca najściślejsza związkowych organizacji, zgrupowanych w FIS'ie, w kierunku ułatwienia inżynierowi możliwie korzystnego wypełnienia jego roli społecznej.

W tym celu należałoby:

a) Umożliwić młodzieży techniczno-akademickiej z krajów Słowiańskich bezpośrednio osobiste zetknięcie się ze sobą i wywołać wzajemną współpracę tej młodzieży Słowiańskiej w kierunku zapoznania się jej z rolą inżyniera w życiu społecznym państw Słowiańskich, a to przez:

1) wzajemne udostępnienie i ułatwienie młodzieży słowiańskiej odbywania:

a) studjów na wyższych uczelniach,

b) praktyk w większych przedsiębiorstwach i zakładach przemysłowych,

2) roztoczenie opieki nad taką młodzieżą słowiańską, przybyłą z innych krajów do danego państwa Słowiańskiego,

3) organizowanie dla młodzieży słowiańskiej specjalnych wakacyjnych kursów technicznych, kolejno w poszczególnych krajach Słowiańskich,

4) organizowanie zbiorowych wycieczek technicznej młodzieży Słowiańskiej do ważniejszych ośrodków życia przemysłowego i gospodarczego w krajach Słowiańskich.

- b) Stworzyć katedry na Wyższych Uczelniach państw Słowiańskich, poświęconym badaniom życia społecznego, ekonomicznego i technicznego w krajach Słowiańskich i warunków współpracy inżynierów w dziedzinie społeczno-technicznej.
- c) Zorganizować wspólną wymianę wydawnictw organizacyj związkowych, zwłaszcza wydawnictw tyczących się życiorysów inżynierów słowiańskich, których twórczość miała trwałą wartość historyczną, oraz propagandę tych wydawnictw między młodzieżą techniczną.
- d) Utworzyć stały organ pośredniczący w życiu społeczno-kulturalnym poszczególnych towarzystw związkowych, umożliwiający korzystanie z urzędzeń kulturalnych wszystkim członkom Związku po własnych kosztach.
- e) Rozwinać akcję towarzystw związkowych we własnych państwach, w kierunku zapewnienia organizacjom i instytucjom technicznym należnego z punktu widzenia fachowego wpływu na ustawodawstwo techniczne i te działy polityki techniczno-ekonomiczno-społecznej, które są z techniką nierozdzielnie związane.

Inż. J. PRZYGODZKI, Poznań.

W sprawie artykułu kpt. bud. Wojciechowskiego — Potrzeba zmiany Ustawy budowlanej i t. d.

Artykuł ten ukazał się niestety za późno tak, że nie wszyscy uczestnicy zjazdu wiedzieli o nim. Porusza zaś takie zagadnienia, że należałoby nad tem w pierw otworzyć szerszą dyskusję w prasie fachowej, tembardziej, że autor silnie atakuje ustawę budowlaną, nie wysuwając w zamian żadnych konkretnych wniosków.

Autor łączy z tem na początku sprawę Ustawy o ochronie tytułu inżyniera, dawno już przedyskutowaną i uchwaloną. Upatruje się w niej braku ducha prawdziwie demokratycznego. Wszystko zależy od tego jak demokracizm pojmie. Demokracja w pojęciu dotychczasowem, polegająca na niwelowaniu wszystkiego do jednego poziomu czy to w życiu społecznem, czy politycznem na szczęście już bankrutuje.

Wcale nowym jest pogląd, że życie już utarło pojęcia inne, mianowicie jakoby wszystkich pracujących w zawodzie czysto budowlanym nazywano budowniczymi, wykonywujących zaś drogi, mosty, maszyny i t. d. inżynierami. Utarł się raczej podział na architektów i inżynierów w łonie samych inżynierów. Autor wspomina, że „nie chodzi o tytuł ale o prawa życiowe”; w to wierzę, jeżeli o autora chodzi, ale znając sentyment większej ilości techników mogę powiedzieć, że przecież chodzi tu tylko o tytuł.

Znosząc dotychczasową ustawę, możemy się doczekać tego, że każdy, kto tylko zechce, zwać się będzie inżynierem. Tytuł ten straci wogóle na wartości, nie przynosząc żadnej korzyści i znaczenia tak-

że i tym, w obronie których autor wyępuje; zwłaszcza jeżeli uwzględnimy w naszym społeczeństwie przywiązanie do wszelkiego rodzaju tytułów. Stworzy zaś to niewątpliwie pewien chaos w tej dziedzinie, powiększając tylko niezdrową konkurencję.

Powodując się zaś duchem prawdziwie demokratycznym można by zdaniem mojem konkretniej uwzględnić punkt, który mówi o nabywaniu praw tytułu inżyniera także przez osoby, nie mające studjów politechnicznych. Miernikiem byłaby tutaj działalność i owoce pracy w swoim zawodzie, nigdy zaś tylko zajmowane stanowisko. Poczynając, że bardzo często osoby bez wyższych studjów zajmują wysokie stanowiska z pełnym pożytkiem, ale niestety nie zawsze. Wiemy, że zwłaszcza w pierwszych latach naszej państwowości obsadza nie stanowisk odbywało się albo dzięki koniunkturze albo, jeszcze gorzej, dzięki przypadkowi, że nikogo innego nie było, (inni zaś byli tymczasem zajęci na froncie).

Przez proponowane uzupełnienie omawianej ustawy nie zamknemy nikomu drogi do uzyskania tytułu naukowego. Będzie to również wysoce demokratyczne przyczem demokracja polega tu na podnoszeniu poziomu, a nie jego obniżaniu.

Pozostaje jeszcze punkt drugi t. j. zmiana Ustawy Budowlanej. Że ustawa ta nie jest idealną, na to zgoda. Ale nie jest znowu taką, żeby ją odrazu należało skasować. Niejeden punkt możnaby zmienić, uzupełnić i t. d. Może zupełną słuszność ma autor, zwracając uwagę, że między innymi Grudziądz i Toruń zalicza się do rzędu miast wielkich a n. p. Przemyśl nie. To są jednak wszystkie kwestje drugorzędne. Może w ogóle zalecałaby się stała dyskusja nad tą ustawą.

Najważniejszą kwestją jest tu sprawa ograniczeń w uprawnieniach dla absolwentów szkół wyższych i średnich. Może być, że kwestja ta jest w ustawie nie bardzo jasno sprecyzowana i za daleko idąca. Powołujemy się przy tem zwłaszcza w dzielnicach zachodnich na niemiecką ustawę, gdzie żadnych ograniczeń nie było. Tymczasem wystarczy przejrzeć najnowszą prasę techniczną niemiecką, a przekonamy się, że jest tam wyraźny prąd zastosowania ograniczeń przy wykonywaniu budów narazie w zakresie żelbetowych. Niektóre miasta niemieckie już te ograniczenia u siebie wprowadziły. Przepisuje się tam wyraźnie, jakich robót mogą się podjąć przedsiębiorcy względnie kierownicy robót ze średnim wykształceniem technicznym, trudniejsze i większe konstrukcje pozostawiając dyp. inżynierom. Jest natomiast, słusznem naszym zdaniem punkt, że także absolutem średnich szkół techn. można nadać pełne prawa inżynierów po odpowiedniej praktyce (5 lat) w danym dziale budownictwa i złożeniu odpowiedniego egzaminu teoretycznego.

Ograniczenia te nie są bynajmniej dowodem jakiegoś upadku ducha demokratycznego w Niemczech, ale wprost wynikiem życiowej konieczności, dla zapobieżenia partactwu i dyletantyzmowi i wynikającym najczęściej z tego powodu katastrofom budowlanym. To samo należałoby również stosować przy obsadzaniu stanowisk w służbie państwowej czy samorządowej, tembardziej, że w służbie prywatnej można człowieka nie nadającego łatwo usunąć, podczas gdy w służ-

bie publicznej sama ocena człowieka już zależy od wielu innych czynników.

Skoro więc widzimy, że Niemcy, na których się niektórzy chcą w tym wypadku bez zastrzeżeń wzorować, już zwracają ze swej drogi, to lepiej skorzystać od razu z ich doświadczeń, zamiast obierania tej samej drogi od początku na to, aby po kilkunastoletnich smutnych doświadczeniach powiedzieć sobie, że tak dalej iść nie może.

JERZY HOLNICKI SZULC, Inżynier-ceramik.

Sprostowania i uwagi do referatu, zgłoszonego przez Związek Fabryk Wyrobów Ogniotrwałych, Kamionkowych i Ceramiki Szlachetnej, podczas „tygodnia technicznego” na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, przez inżyniera G. Zelechowskiego, wydrukowanym w Nr. 6 Wiadomości Z. P. Z. T. i Z. P. C. T. i Z.

Pozwalam sobie skreślić następujące uwagi, w celu sprostowania nieścisłych, powierzchnowych danych i gwoli dalszego rozwoju tych przemysłów.

W kwestji wyrobów szamotowych.

Pan referent naliczył aż 20 fabryk wyrobów szamotowych w Polsce, wliczając widocznie w tę liczbę, warsztaty przy cegielniach i cegielnie polowe na Kresach, które technicznie, a chociażby pod względem posiadanych pieców, nie dając potrzebnych temperatur, nie mogą być zaliczone do szamotowych. Wyrobami ogniotrwałymi, szamotowymi, nazywamy technicznie produkt z gliny, mniej lub więcej ogniotrwałej, z dodaniem do niej ścistej, w zależności od późniejszego użytku rozmaitych asortymentów ziarn, pochodzących z rozdrobnienia uprzednio przepalonych, do punktu ostatecznej skurczliwości liniowej, ogniotrwałego surowca. O ile chodzi o wyroby kwaśne, do gliny, jako lepiszcza, dodaje się ziarn krzemu, uprzednio w odpowiedni sposób przepalonych.

Połowa z ilości wymienionych przez Pana referenta fabryk, za wdzięczając posiadanej ogniotrwałej glinie, robi zwykłą cegłę, która wprawdzie wytrzymałe wyższe temperatury, ze względu na własność gliny, jednak wyroby z niej w żadnym razie za szamotowe uważać nie można. Z liczby 20 fabryk co najmniej 75% dają przy użyciu, przy temperaturach jakie mają de nomine wytrzymywać, jeszcze skurczliwość liniową, bo fabryki te nie posiadają odpowiednich pieców, mogących dać równomierną ostateczną temperaturę, potrzebnego wypału. Dlatego też twierdzenie, że stoją na dostatecznym poziomie technicznym, jest bardzo problematyczne.

Również krajowe wytwórnie, poczyniły bardzo duży postęp osobistą fachową gwarancją dobroci wyrobów — bloki szamotowe w ostatnich latach, gdyż pierwszy przełom w niedocenianiu i bojaźni technicznej, zaspakajając potrzeby wszystkich gałęzi przemysłu, nie wobec krajowych wyrobów, zrobiła Spółka Akcyjna Wielkich Pie-

ców Zakładów Ostrowieckich, zamawiając w Ćmielowie pod moja do całego wielkiego pieca, już w 1920 roku. Bloki powyższe zostały wykonane i postawiony z nich wielki piec w Ostrowcu, do dnia dzisiejszego sprawnie działa, co można stwierdzić. Śladem Ostrowca poszły Starachowickie Zakłady.

Przy poszukiwaniach przez delegatów gazownictwa fabryki, któraby mogła fachowo podołać zapotrzebowaniom tego przemysłu, wybrano Ćmielów i znów biorąc na siebie całkowitą odpowiedzialność zawarłem z Polskiem Towarzystwem Gazowniczem umowę, na mocy której zaopatrywałem potrzebnym materiałem gazownictwo, dając już w 1922 r. całkowite retorty długości 3,10 mtr., wagi 750 kg. każda. Wymagania stawiane przez przemysł tak co do wytrzymałości najwyższych temperatur, jak i dobroci i specjalnych gatunków były ku zadowoleniu klienteli zaspakajane i śmiem twierdzić, że właśnie w ostatnich latach, gdy przesady zostały zatarte i przemysły zaczęły się opierać na krajowych wyrobach, fabryki szamotowe, mając byt i doskonały zarobek, w nim technicznie nie postąpiły naprzód. A byłoby bardzo wiele rzeczy do zrobienia, żeby ten przemysł rodzimy, konieczny dla niezależności państwa, wyzwolił się z powijaków i stanął jako dojrzały mężczyzna, zdolny do życia i walki konkurencyjnej, by nie drżał na każdy posłuch o rokowaniach handlowych z sąsiadami, by się nie chował wtedy z płaczem za spółniczkę specjalnych ochron celnych.

Dla wyzwolenia z tych powijaków należy:

- 1) niezwłocznie zreorganizować w fabrykach gospodarkę ciepłą przez:
  - a) dostosowanie pieców do rzeczywistej możliwości wypalania szamotowych wyrobów, aby takowe nie dawały przy użyciu, skurczliwości liniowej, co da przy zastosowaniu postępów techniki jeszcze ogromne oszczędności w zużywanym rabunkowo obecnie opale;
  - b) zużywanie racjonalne energii cieplnej z odpalonego towaru, dla suszenia cegieł i kształtek, gdyż ta energia obecnie w 90% jest marnowaną.
- 2) Zakładać przy fabrykach laboratorja, lub też założyć siłami Związku, jedno wspólne dla badania otrzymywanych surowców, jak i każdej nowej zrobionej kompozycji, czy odpowiada wymogom ogniotrwałości, i jaką temperaturę winna otrzymać, żeby nie dawać dalszej liniowej skurczliwości, jak się zachowuje przy szlakach kwaśnych i zasadowych, jaką ma temperaturę mięknięcia w ogniu, topienia, porowatości i wytrzymałość mechaniczna przy żądanej temperaturze.
- 3) Standaryzować i uporządkować znakowania w ten sposób, żeby wyroby o jednakowym gatunku i przeznaczeniu, były jednolicie znaczone we wszystkich fabrykach.

Wyrażona opinja Związku, że właściwe rozwiązanie sprawy, należytej eksploatacji glin dla fabryk, jest sprawą sfer rządowych, — jest bałamutną. Każdy bowiem przemysłowiec od ingerencji rządowej, — jako samo przez się ciężkiej, jaknajdalej ucieka, gdy tymcza-

sem dla prawidłowej gospodarki kopalnianej, potrzeba niewielkich kapitałów, na które stać każdą z poszczególnych większych fabryk; nie mówiąc już o tem, że daleko racjonalniej zakładać Związkowe kopalnie, które dadzą najtańszy surowiec.

Co się tyczy pokładów ogniotrwałych, to w okolicach Opoczna, Skarżyska i Wąchocka są gniazdowe gliny. Prelegent zapomniał, że większe ich złoża jednolite znajdują się w lasach Suchedniowskich, na Kresach Wschodnich są olbrzymie, pokłady jednolite, zawierające do 60% czystego kaolinu, co stwierdził prof. Stanisław Maukowski w 1923 r., badał zaś je naukowo prof. Marjan Kowalski; wyniki tych prac, znajdują się na Wystawie Krajowej w Poznaniu, w dziale Instytutu Geologicznego. Wreszcie i ja mogę służyć wyjaśnieniami, gdyż osobiście pokłady te zwiedziłem i trzeba li tylko trochę energii i dobrej woli, żeby te bogactwa, które nie jedno z ościennych państw by nam pozazdrościło, prawidłowo eksploatować.

W kwestji wyrobów fajansowych do użytku domowego.

Tu też Pan referent się myli, twierdząc, że kaoliny na Kresach Wschodnich nie są należycie zbadane, gdyż jak uprzednio zaznaczyłem, posiadamy jednolite złoża o 60%-owej zawartości czystego kaolinu, natomiast sławne na całym świecie Zetlickie złoża kaolinowe, posiadają tylko od 12 do 22% czystego kaolinu.

Że przemysł fajansowy posilkuje się li tylko kaolinami zagranicznymi, płacąc koszty przewozu niewspółmiernie do wartości surowca, jest to brakiem zainteresowania się i inicjatywy. Zwiedzając pokłady kaolinowe w okolicach Klesowa w 1925 r., gdzie złoża pod względem gatunkowym są stosunkowo najmierniejsze, stwierdziłem wówczas, że rumuński przemysł fajansowy posilkuje się nimi.

Dalej referent uśmiercił, lub nie uznaje inżynierów Polaków, którzy ukończyli wydział ceramiczny Politechniki w Koethen (Niemcy), do grona których i ja należę, gdyż twierdzi, że „sił fachowych własnych w tej dziedzinie nie posiadamy wcale i fabryki zmuszone są sprowadzać instruktorów z zagranicy, kosztem wielkich nakładów”. Jest prawdą, że od czasu wojny, z powodu bojkotu, politechnika w Koethen Polaków nie przyjmuje, co jest wielką szkoda, ponieważ wydział ceramiczny tej Politechniki jest najlepiej postawiony między uczelniami w Niemczech i z tego powodu młode siły fachowe polskie nie napływają, — lecz ci co przed wojną skończyli, jeszcze żyją.

Przemysł fajansowy w Polsce jest stosunkowo starym i fabryki są już oddawna zamortyzowane, lecz czy mają nowoczesne piece, dające 50%-owe i więcej oszczędności opału? Twierdzą, że nie, lecz wobec uświadomienia sobie przez tych przemysłowców, że węgiel i jego przewóz, stanowią bardzo znaczny procent kosztów ogólnych, należy przypuszczać, iż się corychlej pomyśli o przebudowie pieców i wyzyskiwaniu ciepłika z odpalonego towaru dla suszenia mokrego.

Pozatem bardzo wiele pozostawiają do życzenia, prawie że we wszystkich fabrykach, archaiczne urządzenia, służące do przygotowania

wywania mas fajansowych, co w skutkach uzależniając technika od dobrej woli i dokładności robotników, daje bardzo wielkie straty (towaŕ popękany, krzywy i ryszłowaty).

W kwestji wyrobów porcelanowych.

Pan referent mija się również z rzeczywistością, twierdząc, że do 1925 r. porcelany elektrotechnicznej fabryki nie produkowały i że ona całkowicie musiała być sprowadzana z zagranicy. Porcelanę instalacyjną, częściową montażową, izolatory niskiego napięcia wyrabiał Ćmielów już w 1906 r. i po wojnie światowej, gdy został znów uruchomiony, ta produkcja została wznowiona w o wiele większym zakresie, i zaspakajała potrzeby rynku. Również robione były przy mnie całe partje izolatorów na wysokie napięcie i dostarczane na Pomorze o napięciu o 35.000 volt włącznie, brak jednak wówczas kosztownej stacji doświadczalnej nie pozwolił mi tego działu należyście rozwinąć.

Podstawowym surowcem dla produkcji porcelany jest, jak to słusznie Pan referent twierdzi, kaolin, lecz tylko w 50%, pozostałe 50% składają się z mniej więcej równej ilości po 25% kwarcu i łupku polowego. Te surowce wchodzą w kompozycje mas porcelanowych bezpośrednio, pośrodknio, zaś surowcem do produkcji bardzo obciążająco i wpływającym procentowo na koszty produkcji, są kapsle — robione z gliny i szamotu, jak i sam węgiel.

To też i w tym przemyśle dałoby się dużo pieniędzy zaoszczędzić przy prawidłowej gospodarce cieplnej. Co się tyczy kaolinu, to powtarzam, mamy go na Kresach ogromne zapasy i nawet jest złożo glin kaolinowych, które całkowicie odpowiada podstawowej kompozycji porcelany, zawiera bowiem 50% kaolinu i około 25% kwarcu i szpatu polnego.

Pozatem sprowadzamy kwarc krystaliczny ze Skandynawji, gdy tymczasem są wielkie złoża kwarcu krystalicznego na Kresach Wschodnich, nie ustępujące mu dobrocią i gatunkiem.

Mniemam, że wyżej wymienione przemysły, będąc w jednym Związku powinny:

- 1) wspólnymi siłami zainteresować się bogactwami własnych glin ogniotrwałych i złożów kaolinowych na Kresach Wschodnich, otwierając wspólnymi siłami kopalnie i przy nich szlamiarnie dla uzyskiwania czystego kaolinu;
- 2) radykalnie poddać rewizji gospodarke cieplną;
- 3) przeprowadzić techniczne dociągnięcia, połączone z racjonalizacją tak pod względem przeróbczym, jak i samej pracy, przy współdziałaniu sił fachowych.

Rozmiar fabrykacji wyrobów szamotowych, rur kamionkowych, posadzek terrakotowych i wyrobów sanitarnych, jest zależny od konjunktur ekonomicznych Państwa i z niemi związanego rozwoju przemysłu, dobrobytu obywateli, warunków kredytowych i sprawy nowych budowli. W tych gałęziach przemysłu kierownik musi się orjentować w budżecie produkcyjnym, żeby nie zostać z nadmiarem gotowego towaru; inne branże nie trzymają ręki na pulsie zapotrze-

bowania, lub dostarczają towar nie odpowiedni i tem należy tłamać zmagający się przywóz zagranicznych artykułów pierwszej potrzeby.

Te dociągnięcia dla należytego rozwoju produkcji polskiej ceramiki, są pierwszorzędnej wagi, jak i konieczność zwiększenia kredytów, obniżenia ceł na maszynę produkowane w kraju; lecz i przemysł ceramiczny musi się przebudzić z miłej drzemki i pomyśleć o tem, że czasy dobrych konjunktur przejdą i zaczną się czasy normalne, chociażby przez wytworzenie się w kraju technicznie zorganizowanych warsztatów pracy, odpowiadającym postępom techniki, a wtedy fabryki drzemiące będą bankrutować jedna po drugiej. Tu już nic nie pomogą najwyższe cła ochronne.

Zdawałoby się że zakładanie szkół fachowych jest rzeczą konieczną, lecz tylko w tym wypadku, o ile przemysłowcy ceramiczni dojdą do przekonania że ceramika jest nie tylko warszatem dającym dobry zysk, lecz obszerną młodą nauką i dlatego można w niej zrobić i ulepszyć bardzo wiele przez fachowe badania. Genjalni ludzie, których niestety Polska i w tym przemyśle ma nadmiar, którzy wszystko umieją i są opatrnościowymi — nie mogą na dalszą metę zastąpić fachowców. Ja osobiście doznaję wrażenia, że mamy nadmiar fachowców. Sam bowiem będąc jednym z niewielu specjalistów w Polsce i mając dwudziestoletnią praktykę, a w ostatnich latach prowadząc biuro porad w zakresie ceramiki, nie miałem dotąd szczęścia być zagadniętym w kwestjach fachowych, właśnie przez fabryki wyrobów ogniotrwałych, kamionkowych i ceramiki szlachetnej.

W SPRAWIE PROJEKTOWANEGO UPRAWNIENIA ELEKTRYFIKACYJNEGO HARRIMANA.

Przytaczamy poniżej odpisy 2-ch listów Związku do Władz w sprawie projektowanej koncesji w celu zaznajomienia czytelników ze stanowiskiem Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych.

Redakcja.

Odpis.

Do
JWielmożnego Pana
Ministra Robót Publicznych

15 lipca 1929 r

w miejscu.

Stojąc na straży interesów techniki polskiej, Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych, po zaznajomieniu się z art. 91 projektu uprawnienia Harrimana, przyszedł do wniosku, że gwarancje co do zatrudnienia personelu krajowego, zawarte w powyższym artykule mogą być uważane za wystarczające, pod warunkiem jednak, że zezwolenia specjalnej Władzy Nadzorczej na zatrudnienie specjalistów, których by nie było w Kraju, nie będą wydawane inaczej, jak po uprzed-

niem zapytaniu odpowiednich organizacyj fachowych w przedmiocie stwierdzenia rzeczywistego braku odpowiednich fachowców w Kraju.

Łączymy wyrazy wysokiego szacunku i poważania.

Sekretarz:

Prezes:

(—) S. Rodowicz

(—) St. Rybicki

Odpis.

Jaśnie Wielmożny Pan

Prezes Rady Ministrów

w miejscu.

Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych, liczący przeszło 6.000 członków, zgrupowanych w 26 Stowarzyszeniach Technicznych, zaniepokojony w wysokim stopniu możliwością udzielenia obcej firmie koncesji elektryfikacyjnej na najbardziej przemysłowe połacie Kraju naszego, koncesji przewidującej monopol, a trwającej 60 lat, zwraca się do Jaśnie Wielmożnego Pana Prezesa Rady Ministrów z uprzejmą prośbą, aby przed powzięciem ostatecznej decyzji zechciał łaskawie spowodować, aby WPaństwo Ministrowie Robót Publicznych i Przemysłu i Handlu zasięgnęli opinii Państwowej Rady Elektrycznej i Izb Przemysłowo-Handlowych. Dochodzenia wojewódzkie, przewidziane ustawą elektryczną z roku 1922, mają zebrać jedynie dane, czy projektowana koncesja jest pożądana ze względu na miejscowe interesy gospodarcze i czy nie naruszy praw cudzych, natomiast pominięte tam zostają kwestje zasadnicze, jak niezależność gospodarcza Państwa i swoboda prowadzenia właściwej polityki ekonomicznej. Gdyby wbrew oczekiwaniom Jaśnie Wielmożny Pan Prezes Rady Ministrów zechciał przesądzać tak ważną sprawę bez wysłuchania opinii sfer społeczno-gospodarczych, uważamy za konieczne złożyć nasz najbardziej stanowczy protest przeciwko tego rodzaju polityce.

Łączymy wyrazy wysokiego szacunku i poważania

Sekretarz:

Prezes:

(—) J. Rożański

(—) St. Rybicki

III-ci Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych

W dniach 23 i 24 czerwca r. b. odbył się w Poznaniu z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej III-ci Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych. III-ci Zjazd wchodził w skład Tygodnia Technicznego. Udział w Tygodniu Technicznym zgłosiło przeszło 700 osób.

Otwarcie Zjazdu nastąpiło w Auli Uniwersytetu Poznańskiego. Otworzył Zjazd Prezes Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych Inż. St. Rybicki, witając przedstawicieli Władz i uczestników, przypominając historję dotychczasowych Zjazdów, podkreślając ważność Wystawy, która jest przeglądem pracy polskiej. Zakończył swe przemówienie okrzykiem na cześć Pana Prezydenta Rzeczypospolitej podchwyconego przez zebranych.

Następnie Zjazd powitali: W imieniu Województwa — p. Radca Trawiński. W imieniu Władz Wojskowych — p. Komandor Firich. W imieniu Miasta Poznania — p. Ruciński. W imieniu Polskich Kolei Państwowych — Prezes Dyrekcji Poznańskiej p. Inż. Ruciński. W imieniu Dyrekcji Poczł i Telegrafów — p. Inż. Dębicki.

Następnie złożyli życzenia owocnej pracy: p. Saraffof — Prezes FIS'a i Stowarzyszenia Inżynierów i Architektów w Bułgari; p. K. Avramowicz — Prezes Związku Inżynierów i Architektów w Jugosławii, p. F. Piczman — w imieniu Stowarzyszenia Inżynierów i Architektów w Czechosłowacji; p. Prof. Lomszakow — w imieniu Federacji Inżynierów Rosyjskich na Emigracji.

Następnie od Kolegów z Ameryki serdeczne pozdrowienia i życzenia owocnej pracy złożył p. Inż. W. Kosicki, Prezes Stowarzyszenia Inżynierów Polaków w Ameryce.

P. Prezes St. Rybicki dziękuje za powitania i wznosi okrzyk na cześć Słowiańszczyzny, podchwycony przez zebranych.

Następnie zaproszono do Prezydjum Honorowego pp.: Wice-Wojewodę Grażewicza, Dowódcę O. K. Poznań Gen. Dzierżanowskiego, Prezydenta Ratajskiego, J. M. Rektora Prof. Niezabytowskiego, Prezesa Dyr. P. K. P. Inż. Rucińskiego, Prezesa Dyrekcji Poczł i Telegrafów Kazimierskiego, Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego Inż. Radwana, Starostę Krajowego Begalego.

Prezydjum Rzeczywiste stanowili pp.: St. Rybicki, A. Kamiński, B. Deryng, K. Gnoiński, K. Podoski, St. Rodowicz; jako członkowie Zarządu Związku i Sekcji Pracy Gosp. Inż. Rodowicz, Prezes Stow. Techn. w Warszawie, wygłosił programowy referat poniżej podany;

Zarząd Związku, śledząc rozwój całego zakresu nauk inżynierskich i obserwując praktyczne ich zastosowanie, w 1923 roku przyszedł do wniosku, że środowisko Polskich Techników w szerokim teęo

słowa znaczeniu jest dostatecznie przygotowane do rozpoczęcia pracy organizacyjnej gospodarki Państwa, oraz, że teren działalności oraz warunki polityczne świata wymagają od nas pośpiechu.

Podjęta wtedy została praca nad zespoleniem rozstrzelonych wysiłków poszczególnych naszych środowisk przemysłowych, ośrodków umysłowych — technicznych i ugrupowań społecznych.

Praca ta została określona przez rzucone hasło „Pracy Gospodarczej”, pracy nad podniesieniem poziomu duchowego i materialnego naszego życia ekonomicznego, pracy — która mając wytknięty cel — skupiałaby wysiłki wszystkich ku wspólnemu dobrobytowi, pracy — wykonywanej przez wszystkich z myślą jedyną — najlepszego wyzyskania władz umysłowych, wysiłków fizycznych i środków materialnych dla rozkwitu Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

Praca ta zapoczątkowana musiała przejść kilka okresów.

Pierwszy okres pracy miał nas, t. j. świat techniczny, przede wszystkim uświadomić co do stanu obecnego nauki technicznej przemysłu, techniki i rolnictwa; szczególnie ważne to jest dla pokolenia, które życie przemysłowe rozpoczęło w innych ekonomicznych i politycznych warunkach.

Nasze dzelnice za czasów okupacji zupełnie inaczej pracowały niż dziś pracować winny.

Dlatego Polski świat techniczny generacji przedwojennej musiał przejść przeszkolenie t. j. — musiał nietylko zorientować się co do zmienionych warunków przemysłu, w którym pracował, ale również musiał zdawać sobie sprawę ze stanu reszty grup przemysłu.

Temi zagadnieniami zajmowały się pierwsze dwa Zjazdy Ogólne Inżynierów w Warszawie i Lwowie.

Drugi okres pracy zapoczątkowany obecnym Zjazdem ma na celu uchwycenie wytycznych, wynikających z przestudiowania stanu obecnego przemysłu, na tle stwierdzonych zjawisk gospodarczych, przy uwzględnieniu już opracowanych potrzeb poszczególnych dziedzin przemysłu. Wytyczne te mają być obiektywnym drogowskazem dla fachowych grup Społeczeństwa w ich usiłowaniu osiągnięcia wyników jaknajwydatniejszych.

Zatem chcemy dziś: pracę naszą ująć konkretnie. Określić i uchwalić program pracy na najbliższych lat pięć. Pamiętać przytem o wyzyskaniu naszych sił, zdolności i zasobów intelektualnych i materialnych.

Chcemy zdobyć maksimum rezultatów, postępując najkrótszą drogą i przy racjonalnem użyciu wysiłków

Wszak niezbędną rzeczą jest celowe oddanie wszystkich naszych wysiłków dla zapewnienia Polsce samowystarczalności i przez to utrwalenia jej Niepodległości.

Praca Techników Zrzeszonych w kierunku zorganizowania i zorganizowania wysiłków pracy gospodarczej została nazwana pracą gospodarną — to znaczy, mającej na celu rozwiązanie zadań gospodarczych, przewidując i naprzód myśląc, zanim się jaką decyzję podejmie.

Gospodarną będzie wtedy, kiedy zapobiegliwość będzie cechą

główną tej pracy, a wysiłki fizyczne i materialne będą najlepiej wykazane, kiedy czas będzie najlepiej zużyty oraz kiedy martnotrawienia ani czasu, ani zdolności, ani środków materialnych wcale nie będzie.

Powstaje pytanie, kiedyż taki ideał urzeczywistnić można?

Naturalnie, że od razu o takim ideale w społeczeństwie nie zorganizowanem mowy niema, może to nastąpić drogą żmudnej i dłuższej pracy.

Rozumiejąc to — i zdając sobie sprawę, w ten sposób Związek P. Z. T. rozpoczął organizację pracy zbiorowej, używając do tego specjalnego systemu pracy, a mianowicie:

Przedewszystkiem opracowano plan kolejności zagadnień i postarano się o opracowanie tychże. Materiały tą drogą gromadzone poddano dyskusji w gronie osób kompetentnych, które zdawały sobie sprawę, że tylko uzgodnienie wysiłków i jasne wytknięcie celu, może nas naprowadzić na właściwą drogę i doprowadzić do rozwiązania ciężających na nas zadań.

Tą metodą opracowano w okresie poprzedzającym Zjazd wnioski wynikające z referatów, uzgodnionych w gronie zainteresowanych grup fachowych.

Takie wnioski opublikowano w organie Związku „Wiadomościach Związku P. Z. T.”, tak samo jak referaty, które je uzasadniają:

Obecnie zaś zadaniem naszego Zjazdu będzie wypowiedzenie się co do tych wniosków w najszerszym fachowym gronie.

W ten sposób przyjęte wnioski mają wszelkie szanse stać się drogowskazem naszych poczynań i zamierzeń. Wnioski te winny stać się programem działalności techniczno-gospodarczej Polski na najbliższe 5-cio lecie.

Proszę Was zatem Szanowni Panowie, Uczestnicy Zjazdu i Koledzy, byście poświęcili kilka godzin rzetelnej uwagi i pracy przedłożonym wnioskom dla ustalenia w ten sposób naszych planowych dążeń.

W tym celu Zarząd Związku proponuje, dla ułatwienia dyskusji, podział na Sekcje.

Rozkład i miejsce obrad poszczególnych Sekcji zostały ogłoszone.

Uczestników poszczególnych Sekcji uprasza się o zaznajomienie przed posiedzeniem z referatami. Obrady Sekcyjne zaczynają się dziś po południu i trwają jutro do południa.

Zgodnie z Regulaminem ogłoszonym w „Wiadomościach” praca w Sekcji będzie polegać tylko na dyskusji nad wnioskami, czytania referatów nie będzie, podobnie jak we Lwowie na Zjeździe.

Do każdej Sekcji Zarząd Związku, w myśl Regulaminu, zaprosił po kilku Kolegów do Prezydium, którzy wybiorą z pośród siebie Przewodniczącego, 2 zastępców i 2 sekretarzy.

Każdego dnia po skończonych obradach w Sekcjach, przewodniczący wraz z obu sekretarzami zgłasza się na Ogólne Posiedzenie Komitetu Zjazdu dla omówienia przyjętych wniosków, ich uzgodnienia, przyjęcia nowych lub skierowania do innych Sekcji wniosków wyłonionych — i przygotowania ostatecznej redakcji dla plenarnego

posiedzenia, które wysłucha uchwalone w Sekcjach wnioski i jeżeli nie będzie sprzeciwu, przyjmie je jako uzgodnione przez III-ci Zjazd.

Ponieważ praca programu jest pracą nie tylko niezbędną ale i pilną, to przy układaniu programu koniecznym jest poznanie do jakich możliwych i już skutecznionych rezultatów doszły inne społeczeństwa.

Pozwalem sobie pp. przewodniczącym Sekcyj przed posiedzeniem Sekcji — przedłożyć zestawienie cyfrowe osiągniętych rezultatów szeregu państw — wybierając przedewszystkiem takie, które są najwięcej zbliżone do naszych warunków jak również i te, które osiągnęły najlepsze wyniki.

Wobec charakteru gospodarki Polski wybitnie rolniczego — pragnął bym specjalnie uwagę zwrócić na przemysł rolny.

Pozatem znajdują tam koledzy główne cyfry majątku i dochodu na głowę ludności, dochodu z majątku, budżet i obieg pieniądza. Dochody z rolnictwa, wartość przedsiębiorstw rolnych, wartość majątku rolnego, wartość produkcji rolniczej na głowę robotnika, podobne cyfry dla przemysłu i t. p.

Z zestawienia tych wyników porównawczych wysiłków pracy obywateli poszczególnych krajów widać, że obywatel polski musi znacznie więcej pracować, by dorównać już osiągniętym wynikom przez innych. Widać, że pomoc wielką mu okażą.

1. Przedewszystkiem praca nad **produkowaniem w swym kraju** możliwie wszystkiego, co dziś musi być wwożone z Zagranic. W wypadkach nawet nie posiadania wszystkich surowców, starać się zastąpić innemi, które umiejętnie trzeba zostosować.

2. Następnie stan nasz ogólny znacznie się poprawi, gdy fabrykacja nasza będzie tak dobrą, że dobrocią swą będzie przyciągać nabywców eksportu z poza kraju, a dobra organizacja przemysłu i tani kredyt pozwolą, konkurując na rynku zagranicznym, otrzymywać niezbędne zyski, dla rozwoju przedsiębiorstw, czyli że wzmoczymy nasz **eksport**.

3. Zanim jednak takie warunki nastać będą mogły, niezbędnem jest, by w dobrem zrozumieniu interesu kraju została systematycznie a umiejętnie przeprowadzona **opieka celna**.

4. Stworzony wewnątrz kraju **tani kredyt** oparty na własności ziemskiej lub nieruchomości. Wtedy zmniejszą się obecnie w użyciu % lichwiarski, który rujnuje jak producenta, tak i konsumenta, a już zupełnie uniemożliwia wszelkie nawet najskromniejsze inwestycje.

Podając Szanownym Kolegom tych kilka zestawień, chciałbym podkreślić, że dziś właśnie jest ten dzień, kiedy nie wolno odkładać na później ratowanie stanu zagrożonego.

Głos inteligencji winien powiedzieć jak naszej biedzie zaradzić i jaką drogą kroki nasze w pracy stawiać trzeba, aby ogół nasz techniczny, a zanim i inne warstwy społeczeństwa mogły pójść.

Wiedzmy tylko, że w jednośi siła, a jeżeli jest jedność rozumowania to wysiłki nawet nie największe dają nadzwyczajne rezultaty.

Wzywamy Was, Koledzy, do energicznej pracy tu na Zjeździe a potem w imię przyjętych planów, dla pracy gospodarnej, dla dobra i rozkwitu naszej Polski.

Następnie po przerwie obiadowej tegoż dnia i przed obiadem dnia następnego, odbywały się obrady w Sekcjach, a mianowicie: 1) Górniczej, 2) Przemysłu Przetwórczego (metalowy, elektrotechniczny, włókienniczy i papierniczy). 3) Przemysłu Przetwórczego (chemiczny, spirytusowy, gazowniczy, mineralny i ceramiczny). 4) Przemysłu Rzemieślniczego i Konfekcyjnego. 5) Przemysłu Drzewnego, kamieniarskiego i budowlanego. 6) Komunikacyjnej (drogi, autobusy). 7) Komunikacyjnej (koleje, tramwaje, elektryfikacja, lotnictwo), 8) Komunikacji wodnej, 9) Produkcji rolnej i meljoracji.

Dnia 24-go czerwca p o południu odbyło się posiedzenie ogólne

Przewodniczącym p. Kosicki zobrazował obecne stosunki i zagadnienia amerykańskie i rolę jaką inżynier obecnie w Ameryce odgrywa, podkreślając, że wpływ inżyniera na zagadnienia ekonomiczne i gospodarcze stale wzrasta. Jest to skutkiem nadprodukcji towarów i inżynier nie tylko musi dbać o to jak produkuje, ale również decydować co ma produkować, aby znaleźć nabywców.

Następnie przystąpiono do głosowania nad wnioskami, które poszczególne sekcje przygotowały. Przewodniczący Sekcji odczytywali wnioski swej Sekcji, ogólnie zaś odczytywał Gen. Sekretarz Związku. Wszystkie wnioski wraz z poprawkami proponowanymi przez Sekcję, a uzgodnione przez Komisję Wnioskową zostały przyjęte.

Po złożeniu podziękowania Komisji Tygodnia Technicznego oraz Sekcji Pracy Gospodarnej, Zjazd zamknięto.

W czasie Tygodnia Technicznego, odbył się cały szereg wycieczek.

Uchwały III-go Zjazdu Polskich Techników Zrzeszonych

zwołanego do Poznania w 1929 roku, pod hasłem „Program
Pracy Gospodarczej na najbliższe pięciolecie“.

UCHWAŁY OGÓLNE.

1. Rozwój życia gospodarczego Polski, zniszczonego przez wojnę i brak programu w pierwszych latach niepodległego państwa, wymaga polityki gospodarczej rządu jasnej, ustalonej i pozbawionej cech eksperymentalizmu nad organizmem gospodarczym.

Wszelkie nagłe zmiany warunków życia gospodarczego w dziedzinie finansowej, kredytowej, podatkowej, taryfowej, celnej i socjalnej, są szkodliwe i niebezpieczne dla rozwoju życia gospodarczego, znajdującego się dopiero w stanie rekonwalescencji po ciężkim kryzysie.

2. Program gospodarczy kraju winien być oparty na dążeniu do zwiększenia wytwórczości we wszystkich dziedzinach pracy, do osiągnięcia samowystarczalności, do podniesienia zdolności konkurencyjnej na rynku międzynarodowym, oraz do rozwoju racjonalnego eksportu. Istniejące zarządzenia, sprzeciwiające się temu programowi, winny ulec rewizji.

3. W Polsce, posiadającej przeszło 63% ludności rolniczej, która decyduje o pojemności rynku krajowego, rozwój rolnictwa jest podstawą i niezbędnym warunkiem wszechstronnego rozwoju gospodarczego i uprzemysłowienia kraju, to też ochrona i popieranie produkcji rolniczej stanowią winno w Polsce jedno z naczelnych zadań polityki gospodarczej państwa. Rozszerzenie wewnętrznego rynku zbytu, pozwoli na potaniecie produkcji przemysłowej, da możliwość polepszenia dobrobytu mas robotniczych.

Stale dodatni bilans handlowy w Polsce może być osiągnięty przede wszystkim drogą wzmoczonej i wydatniejszej pracy.

4. Celem zwiększenia wytwórczości kraju i podniesienia wydajności pracy, niezbędnym jest zastosowanie naukowej organizacji racjonalnej normalizacji w przemyśle, handlu i rolnictwie, dla najlepszego wykorzystania surowców, posiadanych warsztatów i pracy ludzkiej.

5. System podatkowy winien ulec rewizji w celu równomiernego rozłożenia głównego ciężaru podatkowego na wszystkie gałęzie życia gospodarczego.

Wielokrotne ściąganie podatku obrotowego z tego samego źródła podatkowego, jako paraliżujące rozwój gospodarczy tych źródeł, winno być zaniechane. Podatki winny być wymierzane bez żadnej dowolności, na podstawie dowodów konkretnych i rzeczywistych. Polityka podatkowa samorządów winna być uzgodniona z państwowym systemem podatkowym.

6. Konieczność obniżenia kosztów produkcji przemysłowej i wzmożenie jej, tudzież spotęgowanie eksportu dla rozwinięcia życia gospodarczego i podniesienia dobrobytu ludności wymaga rewizji obowiązujących przepisów z dziedziny ustawodawstwa społecznego.

Najkrótszy czas pracy, najdłuższe i najdroższe urlopy, najbardziej ograniczone i również najdroższe godziny nadliczbowe, odbijają się w Polsce ujemnie zarówno na kosztach produkcji, jak i na jej wielkości i wartości. Wolność pracy nie może w kraju steranym, ubogim i bardziej od innych skazanym na zdobycie nowego dorobku własnymi siłami podlegać tak daleko idącym ograniczeniom.

Wygórowane ciężary na rzecz kas chorych winny ulec obniżeniu. Olbrzymie inwestycje kasy od początku jej istnienia, pokrywane nie ze skrzętnie gromadzonych oszczędności, lecz z wpisów i składek bieżących, wskazują że obciążenie płatników jest nadmierne.

Należy dopuścić tworzenie prywatnych kas chorych w większych zakładach przemysłowych.

Zmniejszenie kosztów świadczeń socjalnych osiągnąć można przez ich scalenie w jedną instytucję oraz przez poddanie ich ścisłej kontroli.

7. Ogłoszona w drodze dekretu (Dz. Ustaw N. 27) ustawa o inspekcji pracy zawiera cały szereg daleko idących postanowień, które z jednej strony grożą naruszeniem porządku wewnętrznego w zakładach przemysłowych, z drugiej strony dają w ręce poszczególnych urzędników sankcje karne, które winny być zostawione wyłącznie kompetencji sądów.

8. Zarówno lokauty, jak i strejki, częstokroć o podłożu politycznym, są wysoce szkodliwe dla życia gospodarczego każdego państwa, a jako wyjątkowo szkodliwe w dobie obecnej dla naszego życia gospodarczego, nie są dopuszczalne. Niezbędne jest więc stworzenie ustawowo bezstronnych, niezależnych, kompetentnych i niepodlegających wpływowi partii politycznych, sądów rozjemczych, do orzekania w sprawie zatargów, wynikających między pracownikami a pracodawcami. Również winna być zagwarantowana wolność pracy; agitacja za strajkami, zmuszanie do porzucenia pracy i stosowanie terroru, czynny sabotaż, winny być surowo karane ustawowo. Nie dopuszczalne są strejki w zakładach państwowych, w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej, w przemysłach sezonowych i w rolnictwie.

W przemysłach sezonowych praca winna być unormowana przez umowy sezonowe, bezwzględnie obowiązujące obie strony.

9. Niezbędne jest poczynienie zmian w ustawie pomocy bezrobotnym, albowiem system obecny wytwarza swego rodzaju zawód bezrobotnych, element szkodliwy i niebezpieczny, sztucznie utrzymywany w większych ośrodkach przemysłowych.

10. Prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych bezpośrednio przez Rząd, w jakich to wypadkach takie przedsiębiorstwa, będąc zwolnione od świadczeń socjalnych i podatkowych oraz nie uwzględniając amortyzacji i odsetek na kapitał zakładowy i obrotowy, kalkulują swe koszty produkcji nieprawidłowo, stwarzając niezdrową konkurencję i hamując tym dopływ kapitałów nie tylko krajowych lecz i zagranicznych do przemysłu naszego—należy uznać za wysoce szko-

dliwe i może to być stosowane w drodze wyjątku wyłącznie dla przemysłu ściśle związanego z obroną państwa.

11. W celu podniesienia wytwórczości ze wszystkich przedsiębiorstwach rządowych i samorządowych zarówno wielkich jak i małych, konieczne jest jaknajszysze przejście do prowadzenia tych przedsiębiorstw na podstawach handlowych.

12. Niezbędnem jest opracowanie jednolitych i stałych warunków przetargów i dostaw dla instytucji rządowych i samorządowych, oraz przeprowadzenie rewizji okólników Min. Skarbu w sprawie wadji i kaucji.

13. Armja, spożywając wielkie ilości wytworów wszystkich działów rolnictwa i przemysłu, zwłaszcza w czasie wojny, oraz posiadając własne wytwórnie do celów specjalnych, jest ściśle związana z całym życiem gospodarczym kraju. Stosowanie przeto zasad pracy gospodarczej w administracji wojskowej jest doniosłym zagadnieniem ekonomicznym. Nie da się ono rozwiązać póty, póki technik nie będzie miał należytego głosu w administracji wojskowej. Wobec tego Zjazd popiera w całości wnioski, złożone w czerwcu r. 1927 przez zarząd Związku władzom wojskowym, a dotyczące organizacji służby technicznej w wojsku w czasie pokoju i w czasie wojny.

14. Celem przyciągnięcia poważnego kapitału zagranicznego do ożywienia życia gospodarczego w Polsce niezbędne są energiczne wysiłki zarówno rządu, jak i społeczeństwa, skierowane ku podniesieniu zaufania do Polski i do stałości naszych stosunków politycznych i ekonomicznych. Osiągnąć się to da przez oszczędną gospodarkę w naszych obecnych warsztatach pracy i przez stosowanie w polityce ekonomicznej metod, wypróbowanych w innych krajach kulturalnych.

15. Przy pertraktacjach międzynarodowych, podczas których coraz silniej dają się rozbrzmiewać hasła liberalizmu handlowego, należy pamiętać i podkreślać, że dopóki światowa polityka kredytowa oraz emigracyjna nie będą objęte rzeczywistym prądem liberalizmu, póty państwa nie mogą się wyrzec swej polityki protekcyjnej i reglamentacyjnej.

16. Jest rzeczą konieczną, aby właściwe władze zobowiązały radców handlowych przy placówkach zagranicznych do intensywniejszego i ścisłego informowania się o możliwościach i koniunkturach eksportowych dla przemysłu polskiego. Na stanowiskach radców handlowych powinni być inżynierowie lub handlowcy obznajmieni ze sprawami gospodarczymi i przemysłowymi kraju.

17. Sprawą pilną jest rozbudowa własnej nowoczesnej floty handlowej.

18. Do rozwoju eksportu niezbędne jest stworzenie i udostępnienie przemysłowi kredytu eksportowego w instytucji emisyjnej i bankach rządowych, a także stworzenie wydatniejszej premji wywozowej w postaci zwrotu cła do użytych surowców.

19. Dla określenia rentowności produkcji krajowej w danej dziedzinie należy jedynie wszechstronnie porównać krajowe ceny surowców i produktów z analogicznymi cenami na rynkach wewnętrznych zagranicznych, a nie z cenami eksportowymi, które bardzo często ulegają wpływowi „dumping'u”.

20. Pożądanem jest, by wszystkie gałęzie techniki przemysłu i rolnictwa jasno zestawiły swe wymagania, dotyczące szkolenia personelu wyższego, średniego i niższego, oraz w miarę możliwości dokładnie określiły na przyszłość roczne swe zapotrzebowanie na przygotowany fachowo personel.

Wobec stałego zmniejszania się wykwalifikowanych sił technicznych w służbie państwowej, spowodowanego niedostatecznym ich wyposażeniem, niezbędnem jest zwrócenie specjalnej uwagi na wynagrodzenie tego personelu, gdyż w obecnych warunkach Państwo nie może się spodziewać normalnego zasilania wyższego personelu technicznego młodemi siłami.

21. Stwierdzając konieczność stałego prowadzenia studjów nad opracowywaniem wytycznych życia gospodarczego w Polsce, Zjazd zwraca się do Sekcji Pracy Gospodarczej z prośbą o dalsze kontynuowanie pracy w tym kierunku w porozumieniu z Zarządem Związku.

Polityka życia gospodarczego winna być prowadzona pod hasłem unikania eksperymentów prawodawczych i przemysłania organizacji naszych warsztatów pracy.

Celem umożliwienia wszystkim członkom Związku zaznajomienia się z pracami Sekcji Pracy Gospodarczej winny być one nadal ogłaszane w organie Związku „Wiadomościach”, przyczem Zjazd wyraża życzenie pod adresem Prezydium Związku — zabezpieczenia odpowiednich środków na to wydawnictwo.

I. Uchwały dotyczące przemysłu górniczego.

1. Węgiel.

Z poprawą stanu życia gospodarczego jest związana możliwość zwiększenia pojemności rynku wewnętrznego, co jest w odniesieniu do rozwoju polskiego górnictwa jednym z zasadniczych jego postulatów.

Celem zwiększenia eksportu jak również spożycia wewnętrznego należy:

- a. rozbudować sieć komunikacyjną, a w szczególności przyspieszyć przeprowadzenie arterji przystosowanej do taniego masowego przewozu węgla z Zagłębia Węglowego do portów Bałtyckich.
- b. poczynić starania drogą dalszych konwencyj, by uzyskać ulgi racjonalne, transportowe na kolejach zagranicznych.
- c. zbadać nasze węgle pod względem jakościowym w celu ustalenia pewnych typów węgla, które powinny znaleźć odpowiednie zastosowanie.
- d. położenie geograficzne naszego Zagłębia Węglowego na samej granicy Państwa zmusza po pierwsze do wyjaśnienia drogą robót górnictwo-geologicznych kwestji istnienia drugiego środkowopolskiego Zagłębia Węglowego, na możliwość czego wskazują przesłanki natury teoretyczno-geologicznej; po drugie należy zwracać baczną uwagę na nasze tereny węgla brunatnego.

2) Torfy.

Znaczny rozwój torfowisk i występowania przeważnej ich części w obszarach, pozbawionych innych mineralnych surowców ener-

getycznych, zmusza do wysunięcia na porządek dzienny przede wszystkim kwestji inwentaryzacji naszych złóż torfowych.

3) Rudy żelazne.

Należy dążyć do możliwie szerszego zastosowania naszych rud żelaznych w przemyśle hutniczym, przede wszystkim na Śląsku.

4) Rudy cynkowo-ołowiane.

Znaczna rozbudowa naszego hutnictwa cynkowo-ołowianego i nikle zasoby rud w zbadanych złożach zmuszają do intensywnych prac poszukiwawczych, mających na celu odkrycie nadających się do eksploatacji odpowiednich terenów.

5) Sól kamienna.

Znaczne zasoby naszych złóż soli i rozbudowa kopalń pozwalają zwiększyć produkcję, która powinna wziąć większy udział w naszym eksporcie.

6) Sole potasowe.

Należy dążyć do rozbudowy istniejących kopalń i przeprowadzenia usilnych prac, mających na celu zbadanie znanych złóż soli potasowych i odkrycie nowych. Przy badaniach złóż soli powinny znaleźć szerokie zastosowanie metody geofizyczne.

7) Fosforyty.

Brak eksploatacji fosforytów w Polsce i pokrycie całego wciąż wzrastającego zapotrzebowania surowcami zagranicznymi, należy uznać wobec istnienia krajowych złóż za wysoce nienormalne.

II. Uchwały, dotyczące przemysłu naftowego.

- 1) Zmiana ustawy naftowej i wprowadzenie regali.
- 2) Racjonalna gospodarka gazami ziemnymi przez:
  - b) popieranie budowy gazociągów,
  - a) konserwację złóż gazowych,
  - c) prace badawcze nad przeróbką gazów.
- 3) Zwiększenie produkcji benzyn przez:
  - a) wprowadzenie w rafinerjach cracking'u,
  - b) racjonalną przeróbkę emulsji ropnej.
- 4) Ustalenie metod, które pozwoliłyby, licząc się z właściwościami przyrodzonymi złóż, powiększyć wydajność pól naftowych (naprz. odbudowy ciśnienia złoża, górniczej odbudowy złóż i t. p.)
- 5) Prace badawcze Instytutów Państwowych nad otrzymaniem w kraju:
  - a) węgla aktywnego dla wyrobu gazołiny,
  - b) krzemianu glinowo-potasowego, koniecznego dla rafinacji, półproduktów naftowych,
  - c) helu z gazu ziemnego, dla celów obrony państwa.
- 6) Dalszy rozwój badań geologicznych (patrz Wiadomości Nr. 5, str. A—213 § 8 b i c) Szerokie zastosowanie metod geofizycznych. Prowadzenie odnośnych robót powinno być ześrodkowane w Państwowym Instytucie Geologicznym.

- 7) Wprowadzenie zasad naukowej organizacji.
- 8) Przeprowadzenie badań nad sprawą otrzymywania t. zw. produktów naftowych z naszych węgla i łupków bitumicznych.
- 9) Założenie Polskiego Instytutu Naftowego.

III. Uchwały, dotyczące przemysłu kamieniarskiego.

Ponieważ duże zasoby surowców dla przemysłu kamieniarskiego znajdujące się w kraju wskazują na możliwość jego rozwoju, czemu na przeszkodzie stoi niski naogół poziom techniczny i organizacyjny naszych kamieniołomów, celem nadania właściwego kierunku tej gałęzi przemysłu:

1. Należy uznać jako zasadę, że przed przystąpieniem do organizowania eksploatacji, materiał i teren winny być zbadane przez fachowców.

2. Winny być wyznaczone obszary uznane za najbardziej odpowiednie do eksploatacji, przynajmniej najważniejszych i najbardziej poszukiwanych materiałów kamieniarskich.

3. Dążyć należy, aby tereny, uznane za odpowiednie do eksploatacji przemysłowej, uzyskały jaknajrychlej odpowiednią komunikację oraz odpowiednie ułatwienia przewozowe.

4. Jedna z instytucyj krajowych o charakterze naukowym powinna być zaopatrzona we wszystkie nowożytnie aparaty do badania wartości technicznej materiałów kamieniarskich. Instytucja taka (państwowa lub społeczna), winna systematycznie podawać do wiadomości publicznej sprawozdania z dokonanych prac.

IV. Uchwały, dotyczące przemysłu metalowego.

1. Inwestowanie fabryk w Polsce przez kapitał zagraniczny uważamy za korzystną formę pożyczki dla przemysłu.

2. Rozwój przemysłu metalowego winien iść w kierunku możliwego uniezależnienia Polski w tych dziedzinach, w których obecna wytwórczość jest zbyt mała lub niema jej wcale. Należy więc przede wszystkim dążyć do rozwoju przemysłu okrętowego i samochodowego.

3. Ze względu na małe zapotrzebowanie na wyroby przemysłu metalowego na rynku wewnętrznym koniecznym jest jaknajszersze uświadomienie rolnictwa co do korzyści dających się osiągnąć przy zastosowaniu maszyn i uruchomienie przemysłu budowlanego. Oba te czynniki, konieczne dla ogólnego rozkwitu kraju, zwiększyły by znacznie pojemność rynku wewnętrznego dla przemysłu metalowego.

4. Wobec niedostosowania taryfy celnej do warunków gospodarczych koniecznym jest przeprowadzenie jaknajszybszej jej rewizji.

5. Zaleca się w dziedzinie technicznej:

a) Podział specjalności wytwórczych pomiędzy poszczególne fabryki, należące do tej samej grupy wytwórczej, na zasadzie wspólnego porozumienia i specjalizowania się każdej fabryki w przydzielonej jej dziedzinie wytwórczości.

b) Tworzenie przez przemysł metalowy, o jednej lub kilku specjalnościach, wspólnymi siłami, w postaci większych spółek do użytku dla poszczególnych przedsiębiorstw, Biur Konstrukcyjnych, stojących wysoko pod względem zawodowym i naukowym, których zadaniem byłoby opracowywanie nowych udoskonalonych typów konstrukcyjnych i udzielanie za zapłatą poszczególnym przedsiębiorstwom w zakresie ich specjalności.

6. Zaleca się w dziedzinie handlowej:

a) Związki i zrzeszenia przemysłu metalowego, przetwórczego winne, będąc większymi odbiorcami materiałów — ustalić ściśle z Syndykatami — dostawcami (Huty żelaza, rur i t. d.) warunki dostawy tych materiałów, uwzględniając stałość ceny na przyjęte zamówienia, terminy dostawy, warunki płatności, odsetki za zwłokę w dostawie i w zapłacie — celem uregulowania obecnych, jednostronnie przez tych dostawców, ustalonych warunków ze szkodą dla przemysłu przetwórczego.

b) Tworzenie tak zwanych „wspólnot interesów” w kierunku poziomym, ewentualnie także w kierunku pionowym, jako wstępu do faktycznej fuzji nadających się do niej przedsiębiorstw, w celu ich konsolidacji finansowej i obniżenia kosztów administracji do najniższych granic.

7. W zakresie warunków, o charakterze zewnętrznym, należy starać się w dziedzinie technicznej:

a) O udzielenie przez instytucje rządowe, w szczególności podlegające ministerstwu: Kolei, Spraw Wojskowych, Robót Publicznych i Poczty i Telegrafów zamówień fabrykom metalowym w sposób zapewniającym im ciągłość pracy, oraz przewidujących wykonanie tych dostaw na warunkach normalnych, uwzględniających zaliczki przy tych zamówieniach i obowiązek płacenia w ściśle określonych terminach za dostawy, celem umożliwienia odnośnym przedsiębiorstwom stworzenia niezbędnego planu produkcji i finansowego.

b) O wydanie i bezwzględne przestrzeganie zakazu sprowadzania maszyn i urządzeń technicznych przez instytucje rządowe i samorządowe, jeżeli te maszyny i urządzenia mogą być bądź wykonane w kraju, bądź zastąpione przez analogiczne maszyny i urządzenia, wykonywane w kraju.

8. Wychodząc z założenia, że rozwój przemysłu metalowego w kraju jest warunkiem nieodzownym obronności Państwa, należy zapewnić mu dostateczną ochronę celną. Rzeczą bardzo pilną jest opracowanie taryfy celnej o należyte zróżniczkowanych stawkach.

9. Dla zapewnienia krajowemu przemysłowi metalowemu dostatecznego zatrudnienia w czasie pokojowym i utrzymaniu go w pogotowiu do większych, w razie nagłej potrzeby, wysiłków, należy popierać usilnie wywóz wyrobów tego przemysłu zagranicę.

V. Uchwały, dotyczące przemysłu elektrotechnicznego.

W trosce o dalszy rozwój przemysłu elektrotechnicznego Zjazd uchwalił potrzebę zabezpieczenia polskiego przemysłu elektrotechnicznego przez:

1) Racjonalną ochronę celną, zwłaszcza przy zawieraniu umowy celnej z Niemcami, w myśl postulatów sfer elektrotechnicznych ze szczególnem uwzględnieniem możliwości fabrykowania w Polsce maszyn, przyrządów i materiałów, dotąd niewyrabianych.

2) Konsekwentne przestrzeganie zasady, aby przedsiębiorstwa państwowe i komunalne, znajdujące się pod kontrolą władz nadzorczych, oddawały pierwszeństwo w zamówieniach przemysłowi krajowemu, dopuszczając odstępstwo od tej zasady jedynie w wypadku stwierdzonej niemożności wykonania zamówienia przez firmy krajowe.

3) Uzyskanie poparcia sfer rządowych dla eksportu polskich wytworów elektrotechnicznych przez udzielanie zaliczek z Banku Gospodarstwa Krajowego.

4) Przedsięwzięcie środków, zmierzających do podniesienia wydajności wyższych uczelni technicznych w kierunku przygotowania dostatecznej liczby sił inżynierskich, wobec szybko rozwijających się potrzeb przemysłu polskiego.

5) Zwrócenie specjalnej uwagi na przygotowanie niższego personelu i zapewnienie mu możności otrzymania odpowiedniego wykształcenia teoretycznego i praktycznego.

VI. Uchwały, dotyczące przemysłu włókienniczego.

Zważywszy, że produkcja przemysłu włókienniczego nie przeraża zdolności konsumcyjnej ludności polskiej, że

w miarę podnoszenia się dobrobytu ludności i wzrostu konsumpcji stanie się niezbędną rozbudowa obecnych zakładów przemysłowych lub też budowa nowych,

że przemysł włókienniczy pod względem technicznych urządzeń stoi na wysokości i jest w stanie konkurować z państwami konkurencyjnymi zjazd uważa za konieczne:

1. Pod względem handlowym zorganizowanie sprzedaży drogą ustalenia jednolitych warunków sprzedaży dla poszczególnych gałęzi przemysłu włókienniczego, a wobec specjalnych warunków kredytowych, socjalnych, podatkowych, zapewnienie im dostatecznej ochrony celnej, wobec tego koniecznym jest przeprowadzenie rewizji stawek celnych dotychczas nie zwaloryzowanych.

2. Miarodajne czynniki rządowe winne współdziałać z przemysłem w jego akcji, mającej na celu zwiększenie zasobów pieniężnych przemysłu, zmierzającej do uzyskania należnego odszkodowania za dokonane przez okupacyjne władze niemieckie zakupy przymusowe, rekwizycje, wywłaszczenia i konfiskaty, które pozbawiły przemysł jego środków obrotowych.

3. Ze względu na to, że przemysł przetwórczy włókienniczy jest na obszarze naszego Państwa jedną z najsilniej rozwiniętych gałęzi gospodarstwa krajowego, zatrudnia przeszło 30% ogólnej liczby robotników przemysłowych stałych, a wobec tego, że cyfrowa produkcja tego przemysłu nie pokrywa dotąd zapotrzebowania kraju, wobec czego przemysł ten ma wszelkie widoki dalszego rozwoju ilościowego i jakościowego, dalej z uwagi na to, że przemysł włókienniczy skolonizowany swego czasu przez polskie czynniki wykazuje

obecnie wyraźną tendencję obsadzania stanowisk nadzorczych i kierowniczych siłami polskimi, koniecznym jest zwrócić baczną uwagę na normalny rozwój i odpowiednie dotowanie szkolnictwa zawodowego włókienniczego niższego i średniego, a także uwzględnienia w programach naukowych szkół wyższych technicznych technologii włókienniczej, mechanicznej i chemicznej, oraz stwarzanie w szkołach politechnicznych pracowni i doświadczalni dla przemysłu włókienniczego.

VII. Uchwały, dotyczące przemysłu papierniczego.

Zjazd uznaje, że koniecznym jest:

1. Zachowanie dla przemysłu papierniczego niezbędnego surowca, w postaci drewna świerkowego i ograniczenie nadmiernego eksportu papierówki.

2. Urzymania ochrony celnej dla papieru, oraz udzielenie ulg celnych, przy sprowadzaniu maszyn papierniczych i ich części, niewyrabianych w kraju.

3. Podniesienie poziomu wykształcenia pracowników, przez stworzenie odpowiedniej szkoły specjalnej i zrzeszenie inżynierów i techników, pracujących w tym przemyśle.

4. Obniżenie kosztów produkcji przez zmianę przestarzałych, zbyt wąskich lub zbyt wolnobieżnych maszyn papierniczych maszynami szerokimi i szybkobieżnymi; przez poprawienie wadliwej gospodarki cieplnej; przez poprawę środków komunikacyjnych; przez ulepszenie wewnętrznej organizacji produkcji.

5. Dla sprostania wzrastającemu zapotrzebowaniu wewnętrznemu należy w najbliższym pięcioleciu powiększyć liczbę maszyn papierniczych o 5—8 nowoczesnych jednostek, produkujących przeciętnie po 900 ton miesięcznie i jednocześnie w odpowiednim stosunku powiększyć produkcję miazgi drzewnej i celulozy.

6. W związku z ulepszeniem gospodarki cieplnej zwrócić uwagę na fakt, że fabryki celulozy mogą rozporządzać znacznym nadmiarem energii, która może być wykorzystana w ogólnym planie elektryfikacji.

VIII. Uchwały, dotyczące przemysłu chemicznego.

Zważywszy:

- a) że przemysł chemiczny, otwierając szerokie możliwości w zakresie samowystarczalności, zwiększenia dobrobytu i zdolności obronnej, rywalizujących ze sobą narodów, coraz to większego nabiera znaczenia,
- b) że Polska, ze względu na rozporządzalne surowce, znaczną pojemność rynku wewnętrznego, a zarazem wyjątkowo dogodnie dla eksportu położenie geograficzne, posiada naturalne warunki dla rozwoju tego przemysłu.

1. Należy wszelkimi siłami podjąć planową rozbudowę całości kształtu przemysłu chemicznego, uzupełniając w pierwszej linii luki najważniejsze, jak produkcję związków azotowych, chloru i t. p. oraz dostosować do potrzeb przemysłu chemicznego politykę kredytową, monopolową i celną.

W myśl powyższego Rząd powinien:

- a) zniżyć do minimum cenę na sól przemysłową,
- b) dostosować wysokość opłat celnych do obecnej wartości złotego,
- c) uwzględnić w nowej taryfie celnej, nie tylko różnicę między kosztami produkcji krajowej i zagranicznej, lecz i szczególny nacisk konkurencji zagranicznej, mającej częstokroć charakter wyłącznie polityczny,
- d) zapewnić w pierwszej linii temu przemysłowi przystępny długo-terminowy kredyt inwestycyjny.

2. Dla usamodzielnienia rodzimej wytwórczości chemicznej niezbędne jest wyznaczenie poważniejszych dotacji na:

- a) rozwinięcie na jaknajszerszą skalę badań naukowo-technicznych,
- b) dokładniejsze poznanie złóż krajowych (markazyty, fosforyty, baryt i t. d.),
- c) odpowiednie wykszolenie chemików technologów i techników.

3. Komunikacja wodna, odgrywająca pierwszorzędną rolę w zagranicznym przemyśle chemicznym, musi również w Polsce znaleźć rozwiązanie, na razie jednak bezwzględnie unormować trzeba przy najmniej kolejowe taryfy przewozowe, które w stosunku do ceny masowych artykułów tańszych (jak sól, miąż węglowy i t. p.), są niepomiaralnie wysokie.

4. Ponieważ przemysł chemiczny nieorganiczny, w szczególności nawozowy, powołany jest do podniesienia produkcji rolnej, a zatem wzmożenia pojemności rynku wewnętrznego, a użyteczne stosowanie nawozów sztucznych wiąże się bezpośrednio z meljoracjami rolnymi, staranniejszą uprawą gleby — szczególnie zaś drenowaniem, należy tym sprawom poświęcić nadal niestąbną uwagę.

5. Jakkolwiek organiczny przemysł syntetyczny wywiera na razie niewielki wpływ na nasz bilans handlowy, to jednak, ze względu na jego dynamiczne znaczenie dla całokształtu przemysłowej przetwórczości i obrony Państwa, musi być popierany tem wydatniej, gdyż zmierza po naturalnej linii rozwoju od surowca, po przez półprodukty do wyrobów ostatecznych.

6. Ponieważ produkcja barwników w czasie pokoju jest podstawą istnienia dla przedsiębiorstw syntetyczno-organicznych, obniża zaś jednocześnie na rynku wewnętrznym ceny analogicznych barwników zagranicznych, więc przemysły konsumujące, winny w dobrze zrozumianym interesie własnym, przez poparcie wytwórczości krajowej, umożliwić zwiększenie ilości i gatunków produkowanych barwników.

7. Bezwzględnie należy dążyć do bliższego porozumienia między poszczególnymi przedsiębiorstwami chemicznymi, celem doskonalenia metod fabrykacyjnych, na zasadzie specjalnych prac badawczych i zmniejszenia kosztów, drogą zwiększenia produkcji zasadniczej, przez podział zakresu wytwórczości. Organa rządowe i państwowe instytucje kredytowe, jako bezpośrednio w tem zainteresowane, winne wyrzucić w tym kierunku nacisk na sferę przemysłową.

8. Zanim warunki kredytowe, celne i t. d. pozwolą na szerszy rozwój eksportu, musimy, licząc się z obecną przewagą zagranicy, ograniczyć się na razie do osiągnięcia samowystarczalności w zakresie najpierwszych potrzeb konsumcyjnych. Natomiast ta wy-

twórczość chemiczna, która opiera się na posiadanych w nadmiarze surowcach, powinna być rozwijana w kierunku eksportowym.

9. Ponieważ urzędowe daty statystyczne w zakresie produkcji importu i eksportu poszczególnych przemysłów niezawsze przedstawiają istotny stan rzeczy, przeto należy sposób prowadzenia statystyki zreformować stosownie do wymagań sfer zawodowych.

10. Ze względu na rozwój przemysłu chemicznego jest rzeczą konieczną przeprowadzenie reformy przepisów regulujących sprawę ścieków fabrycznych, celem ujednostajnienia tych przepisów w Państwie i dostosowania ich do potrzeb dzisiejszych.

11. Należy założyć w kilku miejscowościach najbardziej upośledzonych pod względem komunikacyjnym, centra energetyczne, oparte na destylacji węgla, (ewentualnie torfu), zapewniając im dogodną komunikację wodną lub kolejową z zagłębiem węglowem. Tworząc tym sposobem nowe ośrodki produkcji chemicznej, i elektryfikując w szerokim promieniu okolicę, gromadzilibyśmy jednocześnie zapasy półkoksu na wypadek odcięcia Zagłębia Węglowego.

12. Należy usilnie popierać badania naukowe chemiczne przez zapisywanie się na członków wspierających Instytutu Badawczego Chemicznego.

IX. Uchwały, dotyczące przemysłu gazowniczego.

1. Należy opracować ogólny program energetyczny dla Polski z uwzględnieniem naturalnych źródeł gazu ziemnego, wytwórczości gazu węglowego przez koksownie, ewent. prazelnie w zagłębiu węglowem i sieci gazowni w kraju.

2. Należy dążyć do uświadomienia ogółu o znaczeniu bogactwa węglowego Polski i o doniosłych konsekwencjach jego przeróbki, uszlachetniającej zarówno dla rozwoju przemysłu chemicznego, dla obrony Państwa i dla podniesienia kultury społeczeństwa. To uświadamianie powinno rozpocząć się już w szkołach niższych przez wprowadzenie do nauki wzorowych lekcji o węglu i jego przeróbce i przez dostarczenie szkołom, przez przemysł, odpowiednich okazów i pomocy naukowych. Również należy opracować wydawnictwa z dziedziny technologii węgla kamiennego przeznaczone dla ogółu i dla wyższych uczelni.

3. W programach wyższych uczelni technicznych i uniwersytetów należy uwzględnić w szerszym zakresie chemję i technologję chemiczną węgla kamiennego.

4. Pożądane jest ufundowanie przez zarządy większych miast stypendjów dla młodzieży technicznej, chcącej poświęcić się gazownictwu i należyte wynagrodzenie fachowych sił technicznych przez gazownie

5. Dążenie do umożliwienia Zarządom gazowni należytego prowadzenia zakładów na zasadach kalkulacji przemysłowo-kupieckiej.

6. Należy dążyć do organizacji gazowni przez zmechanizowanie ruchu fabrycznego i naukową organizację pracy w celu potania wytwórczości.

7. Prace Chemicznego Instytutu Badawczego nad węglem i jego przeróbką powinny być wydatnie poparte przez zarządy miast i uzupełnione przez stworzenie próbnych zakładów gazowych przy dużych gazowniach, a to w celu uniezależnienia się od Instytutu Wrocławskiego.

8. Przedłożyć Rządowi memoriał o konieczności możliwie szybkiego uruchomienia gazociągów, a to w celu wyzyskania ulatującego w znacznych ilościach gazu ziemnego, pozwalając na udział kapitału zagranicznego.

9. Należy dążyć do uświadomienia szerokich warstw społeczeństwa oraz samorządów o konieczności założenia w każdym mieście gazowni z punktu widzenia ekonomii energetycznej oraz obrony Państwa.

X. Uchwały, dotyczące przemysłu szklanego.

Zjazd uważa za konieczne:

1). Podział specjalności wytwórczych pomiędzy poszczególne fabryki, należące do tej samej grupy wytwórczej na zasadzie wspólnego porozumienia i specjalizowania się każdej fabryki w przydzielonej jej dziedzinie wytwórczości.

2). Wprowadzenie mechanizacji pracy t. j. zastąpienia pracy ręcznej pracą nowoczesnych maszyn.

3) Przebudowę pieców według nowoczesnych zdobyczy techniki ze względu na ekonomję paliwa.

4). Konieczność założenia zawodowej szkoły szklarskiej oraz specjalnego laboratorium.

5). Dokonywanie zakupów surowców przez wszystkie huty szklane za pośrednictwem jednej centralnej instytucji handlowej, o charakterze współdzielczym w celu przeciwstawienia monopolowi sprzedaży, powstałych i powstających syndykatów, producentów krajowych i międzynarodowych, scentralizowanej siły kupczej zrzeszonych konsumentów.

6). Udzielanie przez instytucje Państwowe zamówień w sposób zapewniający im ciągłość pracy i w okresach t. zw. sezonów martwych.

7). Dla zapewnienia krajowemu przemysłowi szklanemu dostatecznego zatrudnienia należy popierać usilnie wywóz wyrobów tego przemysłu zagranicę.

XI. Uchwały, dotyczące przemysłu ceramicznego.

Dla należytego rozwoju produkcji polskiej ceramiki szlachetnej niezbędnym jest:

1 utrzymanie ceł na należytej wysokości,

2. powiększenie kredytów w Banku Polskim,

3. obniżenie ceł na maszyny nie produkowane w kraju,

4. uproszczenie procedury przy sprowadzaniu z zagranicy niezbędnych maszyn, narzędzi, płótna filtracyjnego i t. p. nie-
wyrabianych w kraju,

5. obniżenie kosztów przewozowych na surowce: węgiel, gliny, kaoliny, kwarcu i t. d.,
6. obniżenie kosztów przewozowych na gotowe wyroby i usunięcie przeszkód przy przewożeniu luzem,
7. okazanie pomocy przy przeprowadzaniu badań geologicznych i ułatwienie komunikacyjne na Kresach Wschodnich, gdzie są położone tereny z pokładami glin i kaolinów,
8. ułatwienie przez konsulaty zapoznania ryneków zagranicznych,
9. założenie szkół fachowych,
10. usunięcie przeszkód przy sprowadzaniu specjalistów z zagranicy w wypadkach kiedy ich nie ma w kraju.

XII. Uchwały, dotyczące przemysłu drzewnego.

Dla rozwoju przemysłu drzewnego jest koniecznym:

- 1) uzgodnianie polityki sprzedaży surowców Zarządu Lasów Państwowych z wymaganiami przemysłu drzewnego,
- 2) ustalenie racjonalnej polityki taryfowej, uwzględniające potrzeby przemysłu drzewnego oraz powiększenie taboru kolejowego pod drzewo w odpowiednich okresach,
- 3) ułatwienia kredytowe, uwzględniające trudności, w których pracuje obecnie przemysł drzewny.

XIII. Uchwały, dotyczące przemysłu budowlanego.

1. Koniecznym jest uporządkowanie budowlanej polityki rządowej i samorządowej w kierunku umożliwienia wykonania budowy we właściwym sezonie budowlanym. Należy również poprowadzić w tym samym sensie akcję kredytową, a to celem racjonalnego zorganizowania robót, prawidłowego ich wykonania i zaoszczędzenia przez to zbędnych wydatków.

2. Ze względu na nieznaczny ruch budowlany w latach ubiegłych, ostry głód mieszkaniowy w miastach i płynące stąd ujemne skutki natury socjalnej, koniecznym jest ożywienie w najszerszym zakresie ruchu budowlanego mieszkaniowego który by się przyczynił równocześnie do uruchomienia całego szeregu rodzaj przemysłów i rzemiosł, związanych z budownictwem.

3. Ponieważ w budownictwie mieszkaniowym kapitał prywatny bierze dotychczas udział minimalny, niezbędne jest z jednej strony popieranie budownictwa z funduszy publicznych, szczególnie w odniesieniu do budowy tanich i małych mieszkań, z drugiej strony zaś możliwie najszybszy powrót do normalnego prawa cywilnego, przez stopniowe znoszenie ustaw ograniczających prawa własności nieruchomości.

4. Wobec trudności uzyskania większych funduszy na budownictwo mieszkaniowe, niezbędnym jest subsydjowanie tegoż ze środków przeznaczonych na walkę z bezrobociem. Zerwanie z zasadą udzielania demoralizujących zapomóg i przeznaczenie funduszy tych na budownictwo w formie kredytów długoterminowych, prowadzi będzie do uruchomienia budownictwa i związanych z niem ga-

łęzi produkcji krajowej i szybkiej likwidacji bezrobocia. Droga tą nie tylko da się pracę rzeszom robotników ale również olbrzymie fundusze publiczne, wydatkowane obecnie bezpowrotnie wrócą do Kasy Państwowej.

5. Ze względu na potrzeby budownictwa państwowego i komunalnego konieczne jest uwzględnienie w budżetach kredytów budowlanych, mających pokrycie w dochodach nadzwyczajnych.

6. Rozwój ruchu budowlanego wobec szczupłości posiadanych funduszy uwarunkowany jest kosztami budowy. Należy rozpocząć jaknajdalej idącą akcję w celu obniżenia kosztów budowy. Wynikają stąd wnioski następujące:

- a) Zrównanie rocznego czasu pracy w przemyśle budowlanym z innymi przemysłami, uwzględniając charakter sezonowy przemysłu budowlanego. Reforma ta, znajdująca poparcie we wzorach wszystkich państw, pozwoli na redukcję kosztów budowy w bardzo poważnym zakresie.
- b) Obniżenie ciężaru podatkowego, ciężącego na przedsiębiorstwach budowlanych, szczególnie podatku obrotowego, conajmniej do norm, zastosowanych ostatnio w handlu hurtowym.
- c) Obniżenie opłat socjalnych, w szczególności przez obniżenie niesłychanie wysokich kar za zwłokę w opłacie świadczeń.
- d) Udzielenie odpowiednich funduszy na prowadzenie prac nad normalizacją materiałów budowlanych i części konstrukcyjnych budowli.
- e) Odpowiednia akcja kredytowa na przygotowanie materiałów budowlanych, oparta na zapewnieniu stałych cen tych materiałów w sezonie.
- f) Należy otoczyć specjalną opieką dziedzinę wydajności pracy. Konieczne jest należyte uświadomienie robotników, że polityka, prowadzona przez Związki Robotnicze, przeciwna jakiegokolwiek premjowaniu czy stosowaniu prac akordowych jest szkodliwą dla nich samych.

7) Ze względu na to, że wydana Ustawa Budowlana nie uwzględnia uzasadnionych postulatów szerokich warstw fachowych i uchwał Związku P. Z. T. (Wiadomości Związku Nr. 7—8—9 1926 r.), koniecznym jest jak najszybsze odpowiednie znowelizowanie tej ustawy.

8. Różnorodność obecnie obowiązujących przepisów odnośnie robót i dostaw dla Skarbu Państwa, winna być w najkrótszym czasie ujednostajniona drogą wydania specjalnej ustawy. Ujednostajnienie wymaga również dziedzina warunków ogólnych, technicznych, umów na roboty budowlane.

9. Rozwój szkolnictwa zawodowego budowlanego winien być otoczony specjalną opieką ze strony miarodajnych czynników państwowych, gdyż w najbliższej przyszłości, brak wykwalifikowanego personelu technicznego może się stać przyczyną upadku budownictwa polskiego.

Nieodzowną potrzebą jest wprowadzenie kursów doszkacających dla majstrów murarskich, ciesielskich, betoniarskich, a szczególnie należy zwrócić uwagę na kształcenie młodzieży.

XIV. Uchwały, dotyczące rzemiosł.

Wobec konieczności polepszenia sytuacji wielkiej gałęzi gospodarstwa narodowego, reprezentowanego przez 318.150 warsztatów rzemieślniczych zatrudniających 883.670 pracowników, Zjazd uważa:

I. Żeby utrzymać rzemiosła w Polsce, ze względu na konieczność podniesienia wartości produkcji rzemiosł, oraz konsumpcji wielkiej warstwy narodu, opierającej swoją egzystencję o rzemiosła — Państwo Polskie winno otoczyć rzemiosła należytą opieką i dać pomoc zmierzającą do poprawy gospodarczego bytu rzemiosł.

II. Dla poprawy gospodarczego bytu rzemiosł Państwo winno dążyć do:

- 1) zmniejszenia opodatkowania i dostosowania go do istotnych możliwości płatniczych rzemieślnika;
- 2) bezwzględnej zmiany ustawodawstwa socjalnego, które wywołuje ogromne podrożenie produkcji rzemieślniczej;
- 3) podjęcia szerokiej akcji kredytowej, zmierzającej:
  - a) do potanienia ceny nabywczej surowców (drogą poparcia spółdzielni surowcowych);
  - b) do zmechanizowania warsztatów;
  - c) do zasilenia kapitałów obrotowych;
  - d) do zorganizowania zbytu hurtowego i t. d.

III. Celem skonsolidowania i uzgodnienia prac nad rozwojem rzemiosła tak ze strony rządu, jak instytucyj pół-oficjalnych winien być powołany do życia w drodze ustawy patronat dla spraw rzemiosła i drobnego przemysłu.

XV. Uchwały ogólno-komunikacyjne.

1. Program budowy i eksploatacji dróg lądowych i wodnych winien być rozstrzygnięty w płaszczyźnie ogólno-państwowego zagadnienia komunikacyjnego i należytego wyzyskania sił wodnych przy jednoczesnem uwzględnieniu wymagań Obrony Państwa.

2. Wszechstronne wyzyskanie wszystkich środków komunikacji winno być ułatwione zarówno środkami technicznymi, przez ułatwienie przejścia od jednego środka transportu do drugiego, jak i przez wprowadzenie taryf opartych na racjonalnej kalkulacji.

3. Na szczególną uwagę zasługuje zbadanie sprawy zmniejszenia kosztów przewozu węgla z Zagłębia do miejsc zapotrzebowania w tej liczbie do portów morza Bałtyckiego.

XVI. Uchwały, dotyczące komunikacji drogowej.

1. Potrzebne jest uświadomienie całego społeczeństwa o obecnym stanie sprawy drogowej i potrzebie jaknajwiększego wyęźnienia wszystkich sił, aby rychło nastąpił stanowczy zwrot ku poprawie istniejących stosunków.

2. Za najpilniejsze zadanie gospodarki drogowej w Polsce należy uważać:

a) Uporządkowanie istniejących sieci dróg z twardą nawierzchnią przez możliwe, rychłe, w ciągu kilku lat: 1) odbudowanie zniszczo-

nych odcinków, 2) przebudowanie nawierzchni odcinków dróg pod większymi miastami, na których odbywa się intensywny ruch podmiejski na nawierzchnie przystosowane do takiego ruchu, 3) przystosowanie nawierzchni dróg na odcinkach, na których odbywa się ruch samochodowy, do wymagań takiego ruchu.

b) Rozszerzenie sieci dróg z twardą nawierzchnią, a przede wszystkim pobudowanie sieci państwowych dróg bitych we wschodnich częściach Rzeczypospolitej, co należy uważać za sprawę szczególnie ważną ze względów ekonomicznych, administracyjnych, ze względów na obronę Państwa, oraz ze względów politycznych.

Program budowy dróg musi być uzgodniony z wymaganiami obrony Państwa.

Przewidując, że trakcja konna przez dłuższy czas będzie w Polsce stosowana, należy uwzględnić w programie budowę dróg ziemnych

Ponieważ stosunki gospodarcze w Polsce wymagają szybkiego rozwoju komunikacji samochodowej, rozbudowa dróg winna być prowadzona w jaknajenergiczniejszym tempie.

Jednocześnie z przystąpieniem do budowy dróg państwowych należy rozpocząć przebudowę tych dróg wojewódzkich i powiatowych, które nie mają jeszcze twardej nawierzchni.

c) Konieczne jest ulepszenie stanu dróg gruntowych przez zastosowanie racjonalnych metod ich utrzymywania; w szczególności należy zwrócić uwagę na wyzyskanie na drogach gruntowych szarwaraku, który należy racjonalnie zorganizować. Szczególną uwagę należy zwrócić na potrzebę stałego, a systematycznego utrzymania tych dróg.

d) Przystąpienie do przebudowy mostów o charakterze przewozowym na mosty stałe według programu i kolejności z góry ustalonej.

e) Wprowadzanie nowoczesnych metod i systemu w budowie ulic i placów miejskich i pobudzenie działalności miast w kierunku systematycznego uporządkowania placów i ulic miejskich.

f) Uruchomienie kamieniołomów, produkujących wyborowe gatunki materiałów do budowy i utrzymania dróg.

Aby wykonanie powyższych najpilniejszych zadań z zakresu gospodarki drogowej mogło być urzeczywistnione, potrzebne będzie przeznaczenie przez rząd i samorządy odpowiednich środków na cele drogowe a w szczególności:

a) Dla umożliwienia przeprowadzenia odbudowy dróg winne być stworzone podstawy prawne celem dania poszczególnym województwom możliwości sfinansowania tej akcji.

b) Wprowadzenie opłat od pojazdów jest środkiem do stopniowego polepszenia gospodarki drogowej, gdyż da możliwość przystąpienia do wykonania inwestycji; ewentualnie w razie uzyskania pożyczki na cele drogowe mogą być te opłaty przeznaczone na spłatę rat rocznych.

c) Możliwe jest ściągnięcie kapitałów z zewnątrz a częściowo i z wewnątrz przez powierzanie wykonania pewnych inwestycji krajowych przedsiębiorstwom, które finansowałyby te in-

westycje na spłaty 15—20-letnie (Tyczy się to zarówno inwestycji państwowych jak samorządowych).

- d) Częściowa możliwość przystąpienia do budowy stałych mostów istnieje, gdy budowa takich mostów na ożywionych szlakach lub w większych miastach oddana zostanie przedsiębiorstwom t. zw. „Toll-Bridge C-o” t. j. towarzystwom, które finansują budowę mostów i budują je, a koszty amortyzują przez pobieranie myta na tych mostach w ciągu pewnego okresu z góry ustalonego.
- e) Samorządy mogą rozwinąć większą inwestycyjną działalność drogową w razie, jeżeli dana im będzie możność subiektywnego stosowania norm specjalnych opłat drogowych, przystosowanych do miejscowych warunków ekonomicznych i potrzeb drogowych; w tym celu zatwierdzenie opłat drogowych przy normach niezbyt wysokich (zwykłych) winno być przekazane w całości urzędowi wojewódzkim; przy wyższych normach zatwierdzenia opłat winny dokonywać władze centralne.
- f) W celu nadania należytego tempa akcji inwestycyjno-drogowej i umożliwienia zużytkowania kredytów drogowych w okresie budowlanym, winna być podjęta w możliwie szerokim zakresie akcja kredytowa Banków Gospodarstwa Krajowego i Komunalnego. Akcja ta winna dostarczyć samorządom taniego długoterminowego kredytu na inwestycje drogowe; w razie otrzymania przez Rząd pożyczki inwestycyjnej, powinien być powiększony w należytych stopniu pożyczkowy fundusz drogowy, istniejący na zasadzie art. 22 Ustawy Drogowej.

3. Gospodarka drogowa samorządów zahamowana jest z powodu samorządu powiatowego i wojewódzkiego, zbudowanego na zasadach przewidzianych w Ustawie Konstytucyjnej. Jednym z warunków poprawy gospodarki drogowej należy uznać powołanie do życia szerokiego samorządu powiatowego i wojewódzkiego. W szczególności położyć trzeba nacisk na potrzebę rychłego powołania do życia — ze względu na specjalne potrzeby gospodarki drogowej — samorządu wojewódzkiego, bez którego działalność samorządów powiatowych nie osiągnie należytych skutków, nie wprowadzenie dotychczas w życie ogólnych ustaw samorządowych powoduje nieobliczalne straty gospodarcze wogóle a w gospodarce drogowej w szczególności. Winna być przewidziana w budżecie państwowym znaczniejsza pomoc na budowę dróg samorządowych. W szczególności pomoc ta winna być przeznaczona na budowę dróg łączących poszczególne dzielnice.

4. Z powodu ogromu zadań w zakresie gospodarki drogowej pożądane jest wyzyskanie inicjatywy prywatnej w zakresie budowy i utrzymania dróg przez tworzenie spółek drogowych dobrowolnych lub przymusowych, oraz ustawowe zapewnienie tym spółkom pomocy państwowej i samorządu wojewódzkiego.

5. W celu wyrobienia kadrów pracowników drogowych — inżynierów i techników — należy zwrócić odpowiednią uwagę zarówno w technicznych szkołach akademickich jak w szkołach średnich drogowych na studia nad techniką drogową.

Wychowawców wydziału inżynierji lądowej szkół akademickich oraz szkół średnich drogowych należy przyjmować zarówno w czasie studjów jak po ukończeniu na praktykę na roboty drogowe, w celu wyspecjalizowania personelu technicznego drogowego.

Aby personel techniczny drogowy mógł nadążyć za postępem, konieczne jest urządzanie co pewien czas kursów doszkalających, na których słuchacze zaznajamiani byłiby z postęпами techniki drogowej. Odnośne władze i instytucje winne umożliwić korzystanie z wymienionych kursów.

Dla ułatwienia utrzymania personelu drogowego na wysokim poziomie technicznym, należy dążyć do stworzenia literatury drogowej fachowej, stojącej na wysokim poziomie naukowym oraz literatury drogowej popularnej, któraby szerzyła wiedzę o technice drogowej w szerszych kołach.

6. W związku z reformą administracji ogólnej oraz w związku z wprowadzeniem ogólnych ustaw samorządowych winna być stopniowo przeprowadzona reforma administracji drogowej na zasadach następujących:

- a) Winna być możliwie prosta.
- b) Zabezpieczona od wpływów partji politycznych.
- c) Dobór personelu technicznego winien być dokonywany przez czynniki fachowe.
- d) Wynagrodzenie personelu technicznego, drogowego winno być w wysokości dostatecznej do utrzymania w administracji drogowej dobrego personelu technicznego.
- e) Wszelkie zmiany i reorganizacje częściowe winne być dokonywane w kierunku przyszłego ustroju administracji drogowej, a nie na odwrót, jak to mieliśmy przykłady w przeszłości.
- f) Przy decydowaniu o formach administracji drogowej winny mieć zapewniony głos decydujący sfery techniczne.

7. Powinna być przedsięwzięta akcja, mająca na celu podniesienie poziomu techniki budowy i utrzymania dróg w Polsce. Jednocześnie przy wykonaniu robót drogowych powinno się zwrócić uwagę na zastosowanie naukowej, umiejętnej organizacji. Wreszcie tam, gdzie tylko warunki na to pozwolą winny być zastosowane rozmaite współczesne maszyny drogowe, zamiast pracy ręcznej.

Budowa dróg musi się oprzeć na materiałach znajdujących się w Kraju i na maszynach wyrabianych przez własny przemysł.

XVII. Uchwały, dotyczące komunikacji kolejowej.

1. Niezbędem jest zbadanie obecnego ruchu tranzytowego w kierunku zachodnio-wschodnim, znalezienie środków w celu skierowania tego ruchu przez Polskę i w miarę potrzeby wybudowanie w tym kierunku nowych linii: 1) Zagłębie Węglowe—Równe i 2) Toruń—Ostrołęka.

2. Wobec ograniczonego budżetu państwowego i braku krajowych kapitałów, należy zachęcić kapitały zagraniczne do udziału w budowie nowych linii kolejowych w Polsce, ułatwiając uzyskanie koncesji i prowadzenie budowy, unikając zniechęcenia kapitalistów przez formalistykę urzędową.

3. Nader ważną dla rozwoju produkcji jest rozbudowa sieci kolejowej miejscowego znaczenia. Należy zatem dążyć do rozbudowy tej części bądźto przez wydatną pomoc państwową dla inicjatywy prywatnej w tym względzie, bądź też budując takie koleje na koszt Państwa.

Ze względu na zmniejszenie kosztów budowy należy budować koleje miejscowego znaczenia przede wszystkim o wąskim torze, o ile można na trasie normalnotorowej.

Należy umożliwić finansowanie budowy takich kolei przez zabezpieczenie gwarancji oprocentowania i amortyzacji pożyczki bądź to udzielonej przez Bank Gosp. Krajow. w formie obligacji kolejowych, bądź to uzyskany u kapitalistów zagranicznych. Gwarancja mogła by być objęta przez Państwo, województwo, powiat, zainteresowane gminy i przedsiębiorstwa przemysłowe, w stosunku, który będzie od wypadku do wypadku uzgodniony przez Ministerstwo Komunikacji.

4. W związku z ogólnym planem rozwoju sieci kolejowej należy opracować plan racjonalnej elektryfikacji kolei, ściśle uzgodniony z planem elektryfikacji Państwa.

5. Niezbędnem jest niezwłoczne wybudowanie nowej linii, która łączyła bezpośrednio Polskie Zagłębie Węglowe z Gdynią możliwie najkrótszą drogą.

6. Niezbędnem jest przyspieszenie przeprowadzenia rewizji taryf kolejowych, opartej na rzeczywistych potrzebach życia gospodarczego. Przy tej rewizji należy uwzględnić trudne warunki życia gospodarczego na Kresach Wschodnich.

7. Niezbędnem jest niezwłoczne wprowadzenie w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 roku o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”.

8. Niezbędnem jest przy utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” należyte unormowanie wynagrodzenia personelu kolejowego i stworzenie warunków dla nich życiowych wogóle, a mieszkaniowych w szczególności, dających możliwość spokojnej pracy dla dobra kolejnictwa.

9. Należy podnieść dochodowość kolei przez zaprowadzenie ulepszeń technicznych, które wpływają na obniżenie kosztów eksploatacji.

XVIII. Uchwały, dotyczące rozwoju tramwajów i elektrycznych kolei dojazdowych w Polsce.

I. Dla przyciągnięcia kapitałów prywatnych zarówno krajowych, jak i zagranicznych do budowy elektrycznych kolei dojazdowych i tramwajów niezbędnem jest uporządkowanie sprawy udzielania koncesji przez wydanie odnośnej ustawy koncesyjnej dla kolei dojazdowych i tramwajów, oraz ustalenie polityki Ministerstwa Komunikacji w sprawie popierania tego rodzaju przedsiębiorstw przez udzielanie gwarancji, zwalnianie od obciążeń podatkowych i opłat państwowych i t. p.

II. Uregulowanie stosunku i współpracy komunikacji autobusowej z komunikacją kolejami dojazdowymi i tramwajami.

III. Wobec tego, że Samorządy częstokroć nie zdają sobie sprawy ze znaczenia i zakresu stosowania trakcji elektrycznej w komunikacji miejskiej i podmiejskiej, należy prowadzić akcję uświadamiającą w tym względzie sfery samorządowe.

IV. Dla umożliwienia produkcji krajowej przedmiotów, należących do urządzeń tramwajowych i kolei dojazdowych, należy prowadzić pracę dla znormalizowania produkcji.

XIX. Uchwały, dotyczące komunikacji autobusowej.

- 1) Należy uregulować ruch publiczny samochodowy ustawowo ze względu na wymogi bezpieczeństwa publicznego wkładając odpowiedzialność cywilną i karną na przedsiębiorstwa samochodowe w takiej samej mierze, w jakiej ona ciąży na przedsiębiorstwach kolejowych.
- 2) Stała wspólna współpraca i ściśle porozumienie między Zarządami Kolejowymi i Organizacjami Przedsiębiorstw Samochodowych jest pożądaną w celu podziału, względnie uzupełnienia komunikacji.
- 3) Zarządy Koleji Państwowych i Kolei Prywatnych winne być uprawnionymi do stwarzania ruchu autobusowego na warunkach prawnych, obowiązujących przedsiębiorstwa prywatne.
- 4) Stworzenie planu sieci autobusowej na cały kraj i podział na kategorie,
- 5) Poprawa dróg.
- 6) Poparcie krajowych fabryk,
- 7) Stworzenie szkoły mechaników samochodowych,
- 8) Stworzenie przez subwencje dawane przez rząd i samorządy podstaw do powstania przedsiębiorstw autobusowych należycie zorganizowanych i odpowiedzialnych.

XX. Uchwały, dotyczące komunikacji wodnej.

1) Zważywszy, że zestawienie projektów omawianych w ostatnich czasach w dziedzinie dróg wodnych wskazuje na wiele możliwości, przewyższających zasoby naszych sił w obecnej chwili, Zjazd uznaje konieczność ostrożnego i kompetentnego rozważenia tych projektów w gronie specjalistów inżynierów i ekonomistów, aby znaczenie każdego projektu i kolejność wykonania otrzymały należyte oświetlenie.

2) Zjazd uważa Wisłę jako najważniejszą drogę wodną. Jej regulację przy uwzględnieniu możliwości stosowania zbiorników wyrównawczych winna być — nie oszczędzając kosztów — możliwie szybko przeprowadzona.

Kredyty potrzebne winny być zapewnione w drodze ustawy, przyczem na pierwszy okres 5-letni należałoby zapewnić w budżecie Państwa sumę 100 milionów zł.

3) W związku z regulacją Wisły w I-ym okresie budowy należy wykonać kanał Zagłębie—Kraków.

4) Do pilnych, celowych, a niekosztownych stosunkowo robót zalicza się kanał od Konina do jez. Gopła, oraz regulację Warty od

ujścia Neru w dół, które to roboty uzupełnią sieć dróg wodnych tej części kraju.

5) Zjazd uważa za pożądane podjęcie prac, mających na celu przebudowę kanału Królewskiego z uwzględnieniem meljoracji Polesia.

6) Ze względu na doniosłe znaczenie stworzenia znacznego źródła energii wodnej w pobliżu Warszawy wskazanem jest rychłe przeprowadzenie szczegółowych studjów nad budową zbiornika wyrównawczego dla Buga, a w razie pomysłnego wyniku studjów możliwe przyspieszenie wykonania budowy kanału roboczego Bug—Wisła z wyzyskaniem energii wodnej.

7) Zjazd zaleca studjowanie i innych dróg wodnych, a zwłaszcza tych, które przez połączenie rzek żeglownych między sobą oraz polskiej sieci dróg wodnych z sąsiednimi, przez włączenie do tej sieci ośrodków produkcji oraz przez wyzyskanie energii wodnej mają widoki gospodarczej celowości i rentowności.

8) Zjazd godząc się z zasadami przedstawionymi w referacie Inż. Inż. Prokopowicza i Wawrzkowicza p. t. Meljoracje publiczne w Polsce (Nr. 5 Wiadomości z 1929 r.) uważa za wskazane podnieść, że służba wodna w Polsce, resort Min. R. P., powinna objąć całokształt gospodarstwa wodnego, a zatem nie tylko regulację rzek i meljoracje podstawowe ale również i meljoracje szczegółowe (rolne).

9) Zjazd zwraca uwagę na konieczność poparcia żeglarstwa polskiego przez ułatwienia kredytowe i ulgi podatkowe celem stworzenia odpowiedniej do naszych dróg floty śródlądowej, któraby wzrastała w miarę rozwoju dróg wodnych w Polsce.

10) Zjazd uważa za pożądane roztoczenie należytej opieki nad nurtem, niezależnie od postępu systematycznej regulacji.

11) Zjazd uznaje konieczność prowadzenia szczegółowej statystyki ruchu, opartej na jednolitych zasadach.

XXI. Uchwały, dotyczące Komunikacji Morskiej.

Zjazd uważa, że budowa stoczni w Gdyni jest niezbędna i dla rozwoju portu i floty polskiej ma pierwszorzędne znaczenie.

XXII. Uchwały, dotyczące Elektryfikacji.

1. Najbliższymi zadaniami w zakresie elektryfikacji są:

- a) Na olbrzymich obszarach Państwa, nie korzystających dotychczas z energii elektrycznej, np. w Województwach Wschodnich, budowa odosobnionych elektrowni, które, spełniając rolę pionierską, przygotowują teren dla elektryfikacji na większą skalę;
- b) Na obszarach, na których już osiągnięto znaczne zapotrzebowanie energii na jednostkę powierzchni, np. w Zagłębiu Węglowym, budowa sieci wysokiego napięcia, łączących istniejące duże elektrownie;
- c) Przystąpienie do wyzyskania na większą skalę sił wodnych i ustalenie współpracy elektrowni wodnych z istniejącymi elektrowniami cieplnymi;
- d) Wyzyskanie gazów ziemnych do celów elektryfikacji;

e) Przystąpienie do wytwarzania energii elektrycznej w środkowych częściach Państwa i wogóle na terenach, oddalonych od Zagłębia Węglowego, z tak zwanych miejscowych gatunków paliwa (torfu, węgla brunatnego)

2. Celem przyciągnięcia kapitału do inwestycji w elektryfikacji należy dać przedsiębiorstwom istniejącym na podstawie uprawnień, pewność korzystania z raz nabytych praw.

3. Pożądaną jest pomoc finansowa Rządu przedsiębiorstwom użyteczności publicznej, zwłaszcza w pierwszych latach ich istnienia w następującej formie:

a) Wydatniejsza niż dotychczas działalność kredytowa banków państwowych w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw wymienionej kategorii, a zwłaszcza komunalnych.

b) Przyznanie ulg podatkowych.

4. Zjazd uznaje konieczność prowadzenia na szeroką skalę propagandy zużycia elektryczności wśród sfer przemysłowych w całym społeczeństwie.

5. Niezbędne jest daleko idące uproszczenie formalności przy udzielaniu uprawnień na małe elektrownie.

XXIII. Uchwała, dotycząca wyzyskania sił powietrza.

Wskazaniem jest wykorzystanie ostatnich postępów aerodynamicznych z zakresu silników wiatrowych dla celów gospodarczych.

XXIV. Uchwały w sprawie przebudowy ustroju rolnego.

I. Zjazd stwierdza, że przebudowa ustroju rolnego wejdzie na właściwe tory wtedy tylko, gdy ustawa scaleniowa zostanie dostosowana do wymogów życia.

Zapowiedziana przez Pana Ministra Reform Rolnych nowela do ustawy scaleniowej winna uwzględnić następujące postulaty:

a) okres czasu, oddzielający wdrożenie postępowania scaleniowego od objęcia nowych gospodarstw w posiadanie nie powinien być większy, niż tego wymagają prace techniczno-pomiarowe. Przedłużanie tego okresu na długotrwały porces formalno-prawny jest zjawiskiem, powodującym dotkliwie straty materialne dla drobnego rolnictwa i zmniejszającym w znacznym stopniu jego siłę nabywczą, co wpływa również ujemnie na stan handlu i przemysłu.

b) Scalenie gruntów winno posuwać się w szybkim tempie ze względu na konieczność podniesienia produkcji rolnej i stworzenia podstaw do wprowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej, co wpłynie w pewnym stopniu na zatamowanie emigracji ze wsi i na możliwość dokonywania licznych inwestycji.

Cel taki osiągnięty zostanie wówczas, gdy ciężary wykonania ponosić będzie nie tylko Państwo, ale głównie zainteresowane objekty scaleniowe, co miało miejsce przed końcem 1927 r. i co dało duży rozkład wykonanych prac do tego czasu. Pociągnięto za sobą konieczność współdziałania Państwa z inicjatywą prywatną, co wymaga udzielenia Radom scaleniowym, względ-

nie organizatorom scalenia, możliwości zawierania umów prywatnych na wykonanie odnośnych prac pomiarowych, podobnie jak to ma miejsce w stosunku do prac meljoracyjnych.

- c) Pomoc kredytowa winna być przewidywana w pierwszym rzędzie dla tych obiektów, które przez zawarcie prywatnych umów na scalenie gruntów stwierdzą tem samym, że decydują się na ponoszenie kosztów już w toku pracy. Taki krótkoterminowy kredyt byłby zabezpieczeniem, danem przez Państwo zwolnienikom scalenia w celu usprawnienia wykonania.
- d) Celowe wykonanie scalenia jest możliwe wtedy, gdy klasyfikacja gruntów przestanie być traktowana formalnie, a uznana zostanie wyłącznie za środek techniczny dwojakiej natury, mianowicie zapewniający: 1) możliwość właściwego ustalenia stosunkowych wartości scalanych gospodarstw i 2) racjonalne zaprojektowanie nowych gospodarstw.

Klasyfikacja zatem powinna być rozłożona na dwa etapy, z których pierwszy byłby zamknięty ostatecznie po jego wykonaniu. W drugim etapie w związku z projektowaniem parcel winny być umożliwione zmiany klasyfikacji, niezbędne dla dobra projektu; zmiany te nie dotyczyłyby starego stanu posiadania.

II. Zjazd zwraca się do Ministerstwa Reform Rolnych, aby przy opracowywaniu noweli do ustawy scaleniowej uwzględniło wysuwane w tej sprawie postulaty kół technicznych i powołało przedstawicieli techniki do Państw. Rady Przebudowy ustroju Rolnego.

XXV. Ogólne uchwały, dotyczące rolnictwa.

Wychodząc ze stanowiska, że ochrona i popieranie produkcji rolniczej stanowić winno w Polsce jedno z naczelných zadań polityki gospodarczej państwa, Zjazd uznaje za niezbędne: a) w zakresie polityki budżetowej podnieść do właściwych rozmiarów budżet Ministerstwa Rolnictwa, by umożliwić w ten sposób szerokie stosowanie polityki popierającej organizację i instytucje pracujące nad rozwojem i rozpowszechnieniem wiedzy rolniczej, propagandę oświatowej wśród szerokiej mas rolniczych i podniesieniem techniki w zakresie produkcji, handlu (śpichlerze komorowe), przerobu i transportu (chłodnie), produktów rolniczych;

b) w zakresie kredytowym — rozwój takich form kredytu, które są specjalnie niezbędne dla rolnictwa, w szczególności zaś niskoprocentowego kredytu długoterminowego i kredytu pod zastaw pól rolnych;

c) w zakresie polityki podatkowej — pociągnięcie szerokich warstw rolników do opłacania podatków, utrzymanie obciążenia podatkowego z rolnictwa na rzecz państwa i samorządu w granicach nie przekraczających zdolności płatniczej gospodarstw rolnych i usunięcie z naszego ustawodawstwa podatkowego szkodliwych i sprzecznych z zasadami nauki skarbowej momentów demagogicznych;

d) w zakresie polityki socjalnej — ścisłe przystosowanie polityki socjalnej do szczególnych warunków produkcji rolniczej, oraz gospodarczych i społecznych właściwości życia polskiego, unikając obciąż-

zania produkcji nadmiernie wysokimi kosztami ubezpieczeń społecznych, dających ubezpieczonym bardzo problematyczne korzyści;

e) w zakresie polityki handlowej — należyte uwzględnienie interesów produkcji rolniczej w polityce celnej, traktatowej i taryfowej.

f) w zakresie administracji państwowej — połączenie Ministerstwa Reform Rolnych z Ministerstwem Rolnictwa;

g) w zakresie polityki ustawodawczej — zachęcanie do intensyfikacji gospodarstw rolnych i stwarzanie możliwości amortyzacji indywidualnych wkładów na cele intensyfikacji przez znaczne zredukowanie ustaw likwidujących posiadłości wielkich obszarów rolnych, względnie uzależnianie ich od uprzemysłowienia gospodarstw rolnych w szerszym — jak dotychczas — zakresie lub od stanu zagospodarowania według uznania Izb Rolniczych na podstawie opinii Zrzeszeń Rolniczych.

XXVI. Uchwały, dotyczące produkcji zwierzęcej.

Zjazd stwierdza, że Polska posiada ze wszech miar sprzyjające warunki naturalne dla daleko idącego rozwoju wytwórczości zwierzęcej, mogący znakomicie podnieść bogactwo kraju oraz stwierdza doniosłość i konieczność systematycznej i wszechstronnej pracy nad rozwojem hodowli zwierząt domowych nad wzmoczeniem i udoskonaleniem przerobu surowców zwierzęcych.

Dla osiągnięcia tego celu Zjazd uważa za niezbędne:

a) przeprowadzenie odpowiednich meljoracyj łąkowo-pastwiskowych,

b) rozpowszechnienie umiejętnej uprawy roślin pastewnych,

c) podniesienie wiedzy technicznej wśród szerokich mas w zakresie akcji hodowlanej,

d) kształcenie zawodowe personelu technicznego dla kierownictwa akcji hodowlanej,

e) rozwój doświadczalnych zakładów hodowlanych,

f) szerokie zastosowanie systemu licencjonowania i premjowania zwierząt domowych.

g) ułatwienia w nabywaniu rozplodników i materiału rozplodowego,

h) szerokie zastosowanie chłodnictwa przy przechowywaniu i transportowaniu produktów zwierzęcych i ich przetworów,

i) organizację spółkowych rzeźni, mleczarni i innych zakładów dla przerobu surowców hodowlanych,

j) rozwój związków hodowlanych, kół kontroli, obór i innych form zrzeszonej pracy hodowlanej.

k) udzielenie ustawodawczego poparcia dla rozwoju przedsiębiorstw przerabiających surowiec zwierzęcy.

XXVII. Uchwały, dotyczące produkcji roślinnej.

1. Zjazd uznaje, że szybkie wzmoczenie produkcji zbożowej w Polsce jest sprawą pierwszorzędną doniosłości gospodarczej, że cel ten osiągnięty być może zarówno przez zamianę nieużytków na użytki rolne, jak i przez ogólną intensyfikację produkcji, a co za tem idzie

zwiększenie plonu z jednostki powierzchni, drogą przeprowadzenia na szeroką skalę odpowiednich melioracji, przez staranniejszą uprawę mechaniczną, szerokie stosowanie nawozów, rozpowszechnianie użycia szlachetnych nasion, zorganizowanie doświadczalnictwa, rozwój nauki rolniczej i podniesienie oświaty zawodowej.

2. Zjazd uznaje potrzebę jaknajenergiczniejszego urzeczywistnienia systematycznego programu regulacji rzek i potoków górskich, tudzież ochrony stoków przed rabunkową gospodarką leśną.

3. Uważając zaś melioracje rolne za pierwszorzędne zagadnienie państwowe, Zjazd wyraża przekonanie, że racjonalny rozwój ich wymaga by praca i fundusze na ten cel przeznaczone były skoncentrowane w ręku projektowanego Instytutu Mierniczego przy Min. Robót Publicznych.

4. Zjazd uważa za potrzebne powołanie do życia organu Państwowego, mającego na celu obudowania potoków górskich.

5. Zjazd uważa za konieczne utworzenie katastru gruntowego w tych częściach Kraju, gdzie istniał oraz sporządzenia tam, gdzie go niema, a dla przeprowadzenia tej pracy niezbędna jest zespolenie wszelkich zagadnień dotyczących służby pomiarowej w ręku jednego Ministerstwa.

6. Jakkolwiek Zjazd uważa wydanie nowej ustawy o zagospodarowaniu lasów będących własnością prywatną za korzystne i wita tę ustawę z zadowoleniem — to jednak uznaje za nadto pośpieszne jej wprowadzenia w życie już w bieżącym sezonie za nieporządane i przewiduje szkodliwe oddziaływanie tego zarządzenia na zaopatrzenie wiejskiej ludności w opał, na zapewnienie przemysłowi drzewnemu potrzebnej ilości surowca, a w konsekwencji osłabienie naszego eksportu drzewnego i osłabienie aktywności naszego bilansu handlowego.

Wobec powyższego oświadczają się Zjazd za zmianą odpowiednich postanowień ustawy w kierunku, aby jej przepisy co do obowiązku przedkładania programów względnie planów gospodarczych uległy zmianie, a mianowicie, aby rygory te były wprowadzone stopniowo w miarę możliwości ich technicznego wykonania.

XXVIII. Uchwały, dotyczące organizacji handlu produktami rolniczymi.

1. Zjazd uznaje za niezbędne:

- a) zwrócić specjalną uwagę na formę, w której produkty rolnicze są wywożone, aby zwiększyć tą drogą wywóz produktów możliwie najbardziej uszlachetnionych,
- b) poddać reglamentacji jakościowej wywóz z Polski niektórych produktów rolniczych, jak jaj, bekonów i masła, rozciągając jednocześnie nad przedsiębiorstwami, które przygotowują do wywozu omawiane produkty, z zastrzeżeniem, że reglamentacja powyższa winna być wprowadzona stopniowo, aby uniknąć wszelkich wstrząśnięć, zarówno w produkcji jak i w handlu wymienionymi artykułami.

2. Jednocześnie Zjazd wypowiada się stanowczo przeciwko ograniczeniu wywozu produktów rolniczych celem sztucznego obniżenia ich cen.

XXIX. Uchwały, dotyczące ułatwień transportowych dla rolnictwa.

Zjazd uznaje za konieczne ustanowienie dla produktów niezbędnych dla wytwórczości rolnej jak węgiel, nawozy pomocnicze i t. p. oraz małowartościowych masowych jak słoma, siana, ziemniaki specjalnie zniżonych taryf przewozowych.

XXX. Uchwały, dotyczące przemysłu spirytusowego.

Polski przemysł spirytusowy, jak i cały szereg gałęzi naszego przemysłu, ma za mały rynek zbytu i — co za tem idzie — zbyt małą produkcję. Rozszerzenie rynku zbytu dla spirytusu może nastąpić głównie przez intensywne rozpowszechnienie spirytusu przemysłowego i skażonego. Ten cel nie może być osiągnięty w należytej mierze dopóty, dopóki sporytus przemysłowy i skażony objęty jest monopolem państwowym. Dlatego interesy produkcji wymagają, by handel spirytusem przemysłowym i skażonym był wyjęty z pod kompetencji monopolu państwowego, a rozpowszechnianie jego zastosowania było oddane inicjatywie prywatnej. Organizacja prywatna, która się tem zajmie, mieć będzie wszelką możność obniżenia ceny spirytusu przemysłowego i zużycia go w poważnych ilościach, jako mieszanki z benzyną do motorów samochodowych i innych. Osiągnięcie tego celu leży nie tylko w interesach przemysłu gorzelniczego, ale również ma duże znaczenie dla obrony państwa.

XXXI. Uchwały, dotyczące miernictwa.

Przypominając wyniki ankiety zwołanej w 1920 r. przez Ministerstwo Robót Publicznych uprasza się wysoki Rząd ażeby powołał do życia Państwowy Instytut Miernictwa przy Ministerstwie Robót Publicznych w Warszawie z Ekspozyturami we Lwowie i Poznaniu, jako władzę naczelną i kierowniczą dla spraw mierniczych i zjednoczył w nim wszystkie działy miernictwa państwowego, które obecnie porozdzielane są pomiędzy różne władze centralne.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami organizacji władz i urzędów państwowych, które we wszystkich dziedzinach administracyjnych przewidują tok postępowania w 3 instancjach, należałoby utworzyć Wojewódzkie Wydziały lub Dyrekcje dla spraw mierniczych, będące urzędami wykonawczymi I instancji dla spraw mierniczych w poszczególnych obwodach lub powiatach.

Zjazd wyraża przekonanie, że spełnienie powyższych postulatów przyczyni się nie tylko do usunięcia chaosu panującego w miernictwie, ale zarazem zapewni lepsze i właściwsze zatrudnienie fachowego personelu urzędniczego, a zatem znaczne oszczędności, a ponadto umożliwi ułożenie i wykonanie obszernego programu prac mierniczych, które ze szkodą dla gospodarczych interesów Państwa leżą w Polsce odłogiem wskutek niewłaściwej organizacji.

Treść powyższej rezolucji zechce Komitet Organizacyjny Zjazdu podać do wiadomości Ministrestwu Robót Publicznych z prośbą o zajęcie się tą sprawą i rychłą realizacją.

P R O T O K Ó Ł

IX-go Zjazdu Delegatów Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych
w dniach 23 i 24 czerwca 1929 r. w Poznaniu.

Przewodniczył p. Prezes Inż. Stanisław Rybicki i p. Wice-Prezes Inż. A. Kamiński.

Obecni Delegaci:

I. Zarząd: 1. Prezes Inż. Stanisław Rybicki, 2. Wice-Prezes Inż. A. Kamiński, 3. Sekretarz Generalny Inż. Stanisław Rodowicz, 4. Skarbnik Inż. Franciszek Żaryn, 5. Prof. Inż. Dr. B. Deryng, 6. Inż. J. Kaczmarek, 7. Inż. W. Markowicz.

II. Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie: 8. Inż. K. Gnoiński, Inż. St. Rodowicz, Inż. F. Żaryn.

III. Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie: 9. Inż. F. Blum, Inż. St. Rybicki.

IV. Związek Polskich Inżynierów Kolejowych: 10. Inż. W. Gąsowski.

V. Krakowskie Towarzystwo Techniczne: 11. Inż. L. Nitsch.

VI. Stowarzyszenie Elektryków Polskich: Inż. K. Gnoiński, 12. Prof. Inż. R. Podoski.

VII. Polskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników woj. Śląskiego: 13. Inż. E. Górkiewicz, Inż. A. Kamiński.

VIII. Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych: Inż. E. Górkiewicz, Inż. A. Kamiński.

IX. Stowarzyszenie Techników w Sosnowcu: 14. Inż. St. Gadowski.

X. Stowarzyszenie Inżynierów i Architektów w Poznaniu: 15. Inż. W. Maćkowiak.

XI. Stowarzyszenie Techników w Poznaniu: Inż. I. Kaczmarek, 16. Inż. S. Trawczyński.

XII. Sekcja Techniczna Towarzystwa Wiedzy Wojskowej: Dr. Inż. Prof. B. Deryng.

XIII. Stowarzyszenie Techników Polskich w Bydgoszczy: 12. Inż. K. Tomczycki, 18. Inż. P. Lisiecki.

XIV. Związek Techników Polskich w Częstochowie: 19. Inż. W. Hłasko.

XV. Stowarzyszenie Techników Polskich w Toruniu: 20. Inż. J. Smolny.

XVI. Koło Techników w Ostrowcu: 21. Inż. A. Dąbkowski.

XVII. Koło Techników w Starachowicach: 22. Inż. B. Borek.

XVIII. Stowarzyszenie Techników w Grudziądzu: 23. Inż. E. Mazurski.

XIX. Stowarzyszenie Inżynierów Polaków w Ameryce: 24. Inż. W. Kosicki.

Razem 24 delegatów, reprezentujących 18 Stowarzyszeń i Zarząd Związku P. Z. T.

I. Sprawozdanie Związku za r. 1928 wydrukowane w Nr. 3—4 „Wiadomości” z r. b. przyjęto bez sprzeciwów.

II. P. Inż. K. Gnoiński odczytuje protokół posiedzenia Komisji Rewizyjnej, która po zbadaniu rachunków i bilansu za r. 1928 posta-

wiła wniosek o udzielenie ustępującemu Zarządowi absolutorjum. Absolutorjum uchwalono.

III. Preliminarz budżetu przedstawiony przez p. Sekr. Gen. Inż. Stanisława Rodowicza, a przewidujący podniesienie składek członkowskich za r. 1929 o 1 zł. na 4 zł. od członka rocznie, wywołuje ożywioną dyskusję: Preliminarz ten przedstawia się następująco:

Wpływy:

Składki członkowskie a 4 zł.	24.000.—
Zaległe składki	1.000.—
Dochody z wydawnictw	1.000.—
	<hr/>
	26.000.—
	<hr/>

Wydatki:

Sekretarjat	9.000.—
Wiadomości i druk bibliografii	14.000.—
F. I. S.	3.000.—
	<hr/>
	26.000.—
	<hr/>

W dyskusji nad preliminarzem budżetu zabierali głos prawie wszyscy delegaci. Część delegatów była przeciwna podwyższaniu składek, ze względu na to, że budżety Stowarzyszeń zostały już na r. b. przez Walne Zebrania uchwalone i że podwyższanie składek wywoła dyskusję. Podnoszono z drugiej strony konieczność posiadania odpowiednich funduszy ze względu na przewodnictwo FIS'a objęte w r. b. przez Związek oraz ze względu na konieczność rozwinięcia szerszej działalności. Uchwalono 27 głosami przeciw 10 przyjąć preliminarz budżetu i podnieść składki członkowskie do 4 złotych rocznie.

IV. Wybory Zarządu: Jednogłośnie wybrano nowy Zarząd w składzie: Prezes: p. Stanisław Rybicki. Wice-Prezesi: p. A. Kamiński, p. St. Rodowicz. Sekr. Generalny: p. J. Rożański. Skarbnik: p. K. Gnoiński. Członkowie Zarządu: pp. B. Deryng, J. Kaliński, W. Maćkowiak, K. Dutczyński.

Do Komisji Rewizyjnej powołano pp. Klarnera, Iwanickiego i Górkiewicza.

P. Prof. Dr. Inż. B. Deryng uwarukowuje pozostanie swoje w Zarządzie od uchwalenia odpowiednich środków na wykonanie uchwał Kongresu F. I. S.'a, które on w imieniu Związku zgłosił.

P. Prezes St. Rybicki zapowiada, że nadal preliminarze budżetów będą uchwalane na jesieni na rok następny i będą zawczasu rozslane do Stowarzyszeń.

V. Sprawa popularyzacji Wiedzy Technicznej. Referuje p. St. Rodowicz. Proponuje spopularyzować dorobek i wiedzę przedewszystkiem wśród wykształconego społeczeństwa. Podnosi sprawę środków potrzebnych na tę akcję. W dyskusji wyłonił się szereg propozycji a mianowicie: 1) organizować odczyty, 2) wprowadzić specjal-

na rubrykę w „Wiadomościach” poświęconą przeglądowi nowego do-robku. 3) ułatwić organizowanie odczytów przez wymianę prelegentów pomiędzy Stowarzyszeniami, 4) zwrócić uwagę na dział techniczny w prasie codziennej, 5) brać udział w szkolnictwie zawodowym i doksztalającym, (inicjując i popierając w Radach Opiekuńczych). Przyjęto wniosek p. Tomczyckiego aby Zarząd opracował program popularyzacji i przedstawił na następnym Zjazd.

VI. Sprawa Okręgowych Rad Zrzeszeń Gospodarczych. P. Prezes Rybicki przedstawia historię utworzenia dzięki inicjatywie Związku i poszczególnych Towarzystw Rad Zrzeszeń Gospodarczych i projekt Lwowskiej Rady, aby przewidzieć ustawowo konieczność tworzenia Okręgowych Rad Gospodarczych, aby te służyłyby jako podstawa do utworzenia Centralnej Rady Gospodarczej. Zadaniem tych Rad byłoby uzgodnianie postulatów gospodarczych różnych dziedzin naszego życia gospodarczego. Powołuje się na istniejące między innymi we Włoszech podobne Rady Gospodarcze. Po dyskusji uchwalono przyjąć do wiadomości inicjatywę Lwowskiej Rady Zrzeszeń Gospodarczych, starać się zachęcić inne środowiska do takiej współpracy.

VII. Sprawa mieszkaniowa. P. Rybicki przedstawia sprawę opinii Polskiego Towarzystwa Politechnicznego w sprawie projektów rządowych, dotyczących sprawy mieszkaniowej. Ponieważ Rząd wycofał swe projekty z Sejmu, przeto sprawa ta narazie jest nieaktualna. Zapytuje czy wogóle Związek ma się tą sprawą zajmować, gdyż jest to sprawa przede wszystkim finansowa — konieczność zdobycia odpowiednich środków.

W dyskusji wyłoniły się następujące propozycje aby zwołać specjalne zebranie przy udziale ekonomistów i poszukać wyjścia z sytuacji. Poza tem przypomniano sprawę prowadzenia statystyki, dotyczącej ruchu budowlanego, której kwestjonariusz jest opracowywany przez Związek.

W rezulacie zdecydowano się, aby Stowarzyszenia badały sprawy rozbudowy na miejscu, a Zarząd Związku w razie konieczności zwoła specjalne zebranie.

VIII. Sprawy udziału w FIS'ie. P. Prezes Rybicki komunikuje, że delegacja Czechosłowacka proponuje wydać słownik techniczny we wszystkich językach Słowiańskich.

P. Rodowicz zaznacza, że p. Prof. B. Deryng w związku ze swym referatem, wygłoszonym na Kongresie FIS'a, wysunął cały szereg wniosków, które mają być obecnie realizowane. Przypomina, że ma się odbyć na jesieni Kongres Międzynarodowy w Tokio i że Czesi posyłają 3 a Niemcy 50 delegatów. Zdecydowano zwrócić się do Władz, aby uzyskać fundusze na wysłanie delegacji do Tokio na Kongres.

IX. Następnym Zjazd X. Delegatów zdecydowano odbyć w październiku — listopadzie w Warszawie. XI-ty Zjazd na zaproszenie delegata Związku Techników Polskich w Częstochowie, p. P. Hłaski, zdecydowano odbyć z okazji X-lecia powyższego Stowarzyszenia w maju lub w czerwcu 1930 r. w Częstochowie.

Na tem IX-ty Zjazd Delegatów zamknięto.

SPROSTOWANIE.

W Nr. 6 Wiadomości został wydrukowany referat p. t. Bogactwa Kopalne Polski, opracowany przez p. Stefana Czarnockiego, inż. gór. z Państw. Instytutu Geologicznego z podaniem, że referat został zgłoszony przez Górnoląski Związek przemysłowców Gór. Hutn., Radę Zjazdów Przem. Gór. i Krajowe Tow. Naftowe. Prostujemy niniejszym, że referat powyższy został zgłoszony przez p. inż. St. Czarnockiego. Powyższe Zrzeszenia biorą udział w pokryciu kosztów druku wspomnianego referatu.

Redakcja.

SPROSTOWANIE.

Wobec zniekształcenia w druku końca artykułu Inż. Bolesława Tołłoczko, Prof. Politechniki, p. t. „Przemysł Kotlewski” zamieszczonego w Nr. 6 „Wiadomości Związku P. Z. T.” z 1929 r. niżej podajemy w prawidłowym brzmieniu.

Widoki rozwoju przemysłu kotlewski.

Przedwojenny nasz wywóz, prawie wyłącznie do Rosji, został zupełnie zahamowany. Obecnie jedynie tylko Stocznia Gdańska, wywozi swoje wyroby poza granice Polski ale i to w niewielkiej ilości — gdyż 81% — sprzedaje w Polsce, 7% — w Gdańsku, na eksport zaś do innych krajów pozostaje 12% wytwórczości. Inne fabryki kotlewskie nie wywożą zagranicę nic, lub prawie nic.

Nie dość na tem, że w obecnej chwili prawie nic z dziedziny kotlewskiej nie eksportujemy, — istnieje u nas dość znaczny import tych wyrobów zagranicznych, jako to uwidoczniła umieszczony obok wykaz.

W Y K A Z

zainstalowanych nowych kotłów parowych stałych i ruchomych w latach 1925—1928:

Stowarzyszenie Dozoru Kotłów w Warszawie.

Lata	KRAJOWE				ZAGRANICZNE			
	Kotły ruchome		Kotły stałe		Kotły ruchome		Kotły stałe	
	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.
1925	23	809,45	73	5820,86	55	847,26	44	8755,7
1926	25	708,79	50	4772,85	13	100,85	16	3068,55
1927	14	639,42	85	9469,16	32	469,24	42	6069,35
1928	13	474,68	63	5232,15	16	221,5	21	1899,15
Razem	75	2662,34	271	25295,02	116	1638,85	123	19792,75

Na terenie St. Dozoru Kotłów w Warszawie zainstalowano we wskazanym czasie 585 kotłów o ogólnej pow. ogrz. 48988,9 m², w tej liczbie krajowej produkcji było 346 kotłów (co stanowi 59,2% ogólnej ilości kotłów) o ogólnej pow. ogrz. 27557 36 m² (co stanowi 55,2% od całej pow. ogrz.).

Stowarzyszenie Dozoru Kotłów w Poznaniu:

Lata	KRAJOWE				ZAGRANICZNE			
	Kotły ruchome		Kotły stałe		Kotły ruchome		Kotły stałe	
	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.
1925	11	164,806	9	2260,65	20	274,755	5	1405,486
1926	5	164,16	2	600,5	9	168,535	3	835,62
1927	9	232,143	3	665,27	40	551,369	6	1503,433
1928	4	122,72	3	511,57	20	361,35	3	1308,01
Razem	29	683,829	17	4037,99	89	1356,009	17	5052,549

Na terenie St. Dozoru Kotłów w Poznaniu zainstalowano we wskazanym czasie 152 kotły o ogólnej pow. ogrz. 11130,367 m², w tej liczbie krajowej produkcji było 46 kotłów (co stanowi 30,25% ogólnej ilości kotłów) o ogólnej pow. ogrz. 4721,819 m² (co stanowi 42,4% od całej pow. ogrz.).

Stowarzyszenie Dozoru Kotłów w Katowicach:

Lata	KRAJOWE				ZAGRANICZNE			
	Kotły ruchome		Kotły stałe		Kotły ruchome		Kotły stałe	
	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.	ilość	pow. ogrz.
1925	1	10	9	984,33	3	76,51	11	3289,65
1926	1	16,35	7	281,54	2	24,61	—	—
1927	2	29,28	3	969,83	1	0,43	2	35,10
1928	2	28,12	21	4672,54	2	107,62	10	6579,75
Razem	6	83,75	40	6908,24	8	209,18	23	9904,50

Na terenie St. Dozoru Kotłów w Katowicach zainstalowano we wskazanym czasie 73 kotły o ogólnej pow.ogrz. 17105 m², w tej liczbie krajowej produkcji było 46 kotłów (co stanowi 63% ogólnej ilości kotłów) o ogólnej pow. ogrz. 6991,99 m² (co stanowi 41% od całej pow. ogrz.).

Ogółem w latach 1925—1928 zainstalowano na terenach wyżej wymienionych Stowarzyszeń Dozorów Kotłów 810 kotłów o sumarycznej powierzchni ogrz. 77224,937 m².

Krajowa produkcja wynosiła: 438 kotłów (54,2%) o sumarycznej pow. ogrz. 39271,169 m² (50,9%).

Z powyższego wynika, że widoki na rozwój naszego przemysłu kotlarskiego są związane z 1) ogólnym rozwojem naszego przemysłu, 2) wypieraniem importu obcego, 3) zdobyciem rynków dla naszego eksportu. Zależność rozwoju przemysłu kotlarskiego od ogólnego rozwoju naszego przemysłu jest sama przez się zrozumiała i wytłumaczenia nie potrzebuje. Widoki zaś tego rozwoju wypływają z niewyżyskania dotychczas rynku wewnętrznego. Wprawdzie niektóre działy naszego przemysłu już przerastają nasze potrzeby, ale w większej znaczniej części tego poziomu nie osiągnęliśmy, jak również jeszcze wiele gałęzi wytwórczości nam brakuje.

Najważniejsza przyczyna importu obcego, do nas, tkwi w warunkach kredytowych. W szeregu wypadkach mnie znanych, zamówienia otrzymały firmy zagraniczne nie dlatego, że były tańsze lub w wykonaniu lepsze, lecz z powodu korzystniejszych warunków wypłaty, których nasze fabryki dać nie mogły. Omówienie środków zaradczych brakowi kapitału obrotowego, wykracza poza ramy niniejszego artykułu i dlatego tylko poprzestaję na podkreśleniu

istnienia takich przyczyn. Innymi środkami dla podniesienia naszej zdolności konkurencyjnej, jest polityka celna państwa i usprawnienie techniczne i organizacyjne naszych fabryk. W stawkach celnych władze państwowe winne zwrócić uwagę nie tylko na całe produkty lecz i na przywozy w częściach, które są następnie składane i uzupełniane u nas: inaczej traktować te, których my nie wyrabiamy, niż te, które są produkowane w kraju. W ostatnim bowiem wypadku import tych części może, w mniejszym stopniu, jest również szkodliwy dla naszej wytwórczości, tak jak i przywóz całych urządzeń.

O ile pod względem technicznych urządzeń są nasze fabryki kotlarskie dość dobrze wyposażone, to pod względem organizacyjnym pozostaje dużo do zrobienia, przytem główne źródło tkwi w pewnych wypadkach w zamałym zrozumieniu wartości pracy inteligentnej. Oceniono to już należycie na zachodzie, a ogromny postęp przemysłu niemieckiego w dobie powojennej tkwi w ciągłym poszukiwaniu coraz to lepszych metod pracy. Na to zaś mogą się zdobyć tylko ludzie, którzy do pracy takiej mają przygotowanie.

Błąd organizacyjny związany jest także z ogromnym różniczkowaniem się naszej wytwórczości: wszystkie fabryki kotlarskie chcą możliwie wszystko same wytwarzać. Naturalnie, że pożądanem byłoby specjalizowanie się w pewnych typach kotłów i palenisk, lecz najbardziej dojrzałą do uregulowania jest sprawa prasowni. Każda większa fabryka ma za punkt honoru posiadać urządzenia do prasowania, tymczasem ich należycie wykorzystać nie może, gdyż potrzeby jej nie są zbyt duże aby zabezpieczyć ciągłą pracę tego oddziału. Mojem przeto zdaniem byłoby bardziej wskazaniem, żeby wykonanie części prasowanych przyjęły najlepiej huty, które przez organizację masowej produkcji mogłyby zastosować najnowsze urządzenia techniczne i znacznie obniżyć cenę produktu. To samo da się powiedzieć i o armaturze, nie tylko precyzyjnej, ale i grubej, która znormalizowana, mogłaby być nabywana przez rozmaite fabryki kotlarskie. Wreszcie — wszystkie nasze fabryki kotlarskie robią równocześnie kotły i aparaty dla przemysłu chemicznego. Również byłoby bardziej wskazane, aby niektóre fabryki specjalizowały się w budowie aparatów, a inne zaś poświęciły się tylko budowie kotłów.

Dostrzeżone omyłki.

prosimy o sprostowanie następujących omyłek w temże artykule

str.	wiersz	zamiast	winno być
A — 239	4 od góry	25 atm.	15 atm.
A — 241	6 od góry	40 atn.	40 atm.
A — 242	5 od góry	podsiewu	podwiewu
A — 243	14 od góry	mniejsze dla	mniejsze i dla
"	19 od dołu	wykonaniu okazał się	wykonaniu nie okazał się
A — 244	14 od góry	naginania	podginania

KOMUNIKATY PRASOWE.

Sprawozdanie z posiedzenia technicznego z dnia 31 maja 1929 roku.

Pod przewodnictwem p. prof. I. Radziszewskiego odbyło się w dniu 31 maja r. b. zwykle posiedzenie piątkowe w Stowarzyszeniu Techników, na którym zostały wygłoszone dwa referaty: pierwszy inż. Aleksandra LOSSOWA: „Uwagi o nowej taryfie towarowej” i następnie drugi pułk. inż. M. PIETRASZKA: „Wnioski z wystawy lotniczej w Berlinie”.

W pierwszym odczycie inż. A. Lossow wypowiedział szereg uwag o nowej taryfie towarowej, opracowanej w Ministerstwie Komunikacji. Zdaniem inż. Lossowa, nowa taryfa, opracowana na podstawie przeważnie taryfy austriackiej, w porównaniu z obecnie istniejącą, zawiera wiele niejasności w przepisach, które w części ogólnej są zbyt rozciągnięte, poza tem odznacza się zbyt drobiazgowym rozwinięciem nomenklatury i niepraktycznością całego układu, do tego należy dodać, że opłaty przewozowe przeciętnie się podwyższają od 18% do 20%, co przy obecnym kryzysie gospodarczym jest rzeczą niepożądaną. Zebrani po wysłuchaniu odczytu inż. A. Lossowa uchwalili przekazać wypowiedziane uwagi Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

W drugim następnym odczycie inż. płk. M. Pietraszek omówił szereg wniosków, dotyczących wystawy lotniczej w Berlinie. Prelegent rozpatrzył tylko rzeczy zasadnicze ze stanowiska zagadnień technologicznych oraz zagadnienia rozwoju zdołności produkcyjnej Niemiec w dziedzinie budowy silników szybkobieżnych na wypadek wojny. Wskazując na szereg nowych metali, jakie Niemcy wprowadziły w tej dziedzinie, które przewyższają dotychczas stosowane aluminium, prelegent zwrócił uwagę na niezwykle rozwój przemysłu lotniczego w Niemczech od roku 1925 do chwili obecnej, co wyraża się procentowo wzrostem o 2.400%; ilość fabryk, które pracują obecnie dla przemysłu lotniczego, wynosi w Niemczech 23, z nich siedem najpoważniejszych jest w możności wyprodukować przeszło 26.000 silników rocznie. Prelegent, podając swoje uwagi w tej sprawie, chciałby pobudzić sfery przemysłowe do większego zainteresowania w tej dziedzinie, do zakładania specjalnych warsztatów, tworzenia laboratorjów i t. p. Zebrani po wysłuchaniu niniejszego odczytu, na wniosek p. prof. I. Radziszewskiego, uchwalili przekazać te wnioski Kołu Lotniczemu, które je prześle odnośnym czynnikom miarodajnym.

Sprawozdanie z posiedzenia technicznego z dnia 7 czerwca 1929 roku.

W piątek, dnia 7 czerwca 1929 r. na posiedzeniu technicznym, któremu przewodniczył p. prof. I. Radziszewski, został wygłoszony odczyt p. J. Kwiecińskiego „Istota, znaczenie i pożytek wynalazku gilzogranum”. Prelegent, omawiając dotychczasowe sposoby sadzenia, przeszedł następnie do opisu swego wynalazku, nazwanego przez

niego „gilzogramum“; jest to tulejka do sadzenia zbóż i roślin wszelkiego rodzaju o ściankach, wykonanych z mieszaniny nawozu krowiego, gliny i wapna, co stanowi zasadnicze, niezbędne składniki; do tego dobrze jest dodać nieco saletry.

Zalety stosowania wynalazku „gilzogramum“ polegają na niezależności sadzenia od pogody i od rodzaju gleby, na wzroście produkcji w stosunku do obecnej przynajmniej 4-krotnym, a może być nawet i 10-krotnym.

Prelegent zaznajomił już ze swoim wynalazkiem sfery rolnicze, które przychylnie się o nim wyraziły, obecnie chce zainteresować świat techniczny, gdyż do praktycznego zrealizowania powyższego wynalazku konieczne są następujące maszyny: pierwsza maszyna do wyrabiania tulejek, druga do ich napełniania i trzecia do ich wysadzania.

Po odczycie rozwinęła się dyskusja, w czasie której przewodniczący prof. I. Radziszewski zaznaczył, że celem zrealizowania praktycznego omawianego wynalazku należałoby utworzyć grupę, złożoną z rolników i konstruktorów-techników, któraby mogła pomóc wynalazcy.

Na posiedzeniu technicznym w piątek, dnia 14 czerwca, które zagał przewodniczący p. prof. I. Radziszewski, został wygłoszony odczyt przez p. Leopolda Torunia, inż., o budowie mieszkań w Niemczech, Szwajcarii i Austrii.

Prelegent, omawiając budownictwo w Niemczech, podkreślił że Niemcy postawili sprawę budowy mieszkań na odpowiednim poziomie, a to dzięki dużym zagranicznym pożyczkom, jakie otrzymali; w jednym tylko roku 1928 wybudowano w całej Rzeszy Niemieckiej około 340.000 mieszkań.

Pomimo istnienia w Niemczech ochrony lokatorów i czynszu, wynoszącego 125% czynszu przedwojennego, państwo pobiera podatek od 15 do 20% przedwojennego czynszu mieszkaniowego na cele budowlane.

W Niemczech każda osoba fizyczna lub prawna, która wykaże posiadanie 10% sumy kosztorysowej i zobowiąże się do istniejących i ustalonych specjalnych przepisów, może otrzymać kredyt budowlany w następującym stosunku: 1) pożyczkę hipoteczną do wysokości 50%, oprocentowaną na 8%, przyczem amortyzacja wynosi 1%; 2) pozostałą kwotę 40% sumy kosztorysowej pożyczka fundusz mieszkaniowy przy oprocentowaniu 1%.

Prelegent, który również zwiedził najciekawsze i najwięcej ożywione ośrodki budowlane w Niemczech, jak Berlin, Kolonję, Hamburg, Esten, Frankfurt n/M., Norymbergę i Stuttgart, podaje charakterystyczne rysy budowli niemieckich w wymienionych miastach.

Przechodząc następnie do omówienia budownictwa w Szwajcarii, prelegent zaznacza, że i tu istnieje głód mieszkaniowy; czynsze w lokalach, zbudowanych w ostatnich latach, są bardzo wysokie i do-

chodzą nieraz do 60% kosztów utrzymania rodziny pracownika umysłowego lub też fizycznego. Budowę mieszkań w Szwajcarii prowadzi przeważnie kooperatywy; prywatny ruch budowlany jest dość rozwinięty, ale czynsze w tych domach są bardzo wysokie. Najwięcej ożywione i najciekawsze miasto pod względem budowania nowych domów, zwiedzone w Szwajcarii przez prelegenta, to Genewa i Zurych.

Omawiając następnie budownictwo w Austrii, prelegent poświęca największą uwagę polityce budowlanej, prowadzonej przez miasto Wiedeń, którego zarząd znajduje się w rękach socjalistycznych. Ruch budowlany prywatny w Wiedniu prawie nie istnieje, również nie widać żadnego budownictwa handlowego ani przemysłowego, buduje przeważnie domy gmina miasta Wiednia, pozatem popiera finansowo rozmaite kooperatywy, w których domy należą do ogólnych członków. Od r. 1923 gmina miasta Wiednia pobiera specjalny podatek na budowę domów, który wynosi rocznie około 30 milionów szylingów. Właściciele domów pozbawieni są prawie całkowicie dochodów.

Po odczycie nastąpiła dyskusja, w której zabierali głos liczni zebranych, poczem przewodniczący p. prof. I. Radziszewski odczytał wzwiałku z odczytem z dnia 7 czerwca r. b. p. Kwiecińskiego wykaz miejscowości, w których zostały zasadzone zboża w tulejkach z „gilzogramum” i następnie zamknął zebranie.

STATUT

**Stowarzyszenia Techników Polskich
w Warszawie**

WARSZAWA — 1929

STATUT

Stowarzyszenia Techników Polskich

w Warszawie

WARSZAWA

A. NAZWA I SIEDZIBA.

§ 1.

Stowarzyszenie nosi nazwę „Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie” i jest jednostką prawną.

UWAGA: Stowarzyszenie Techników Polskich w Warszawie w następnych paragrafach nazywane jest w skróceniu „Stowarzyszenie”.

§ 2.

Terenem działania Stowarzyszenia jest Rzeczpospolita Polska, siedzibę władz — m. st. Warszawa.

B. ZADANIA I ŚRODKI DZIAŁANIA.

§ 3.

Stowarzyszenie ma za zadanie:

- a) rozwijanie i szerzenie wiedzy technicznej;
- b) współdziałanie w praktycznym stosowaniu zdobyczy techniki celem zaspakajania ogólnych potrzeb Państwa Polskiego oraz celem rozwijania jego przemysłu i handlu jak również wyzyskiwania bogactw naturalnych;
- c) bronienie stanowiska technika w jego pracy zawodowej i reprezentowanie spraw ogółu techników polskich tak wewnątrz jak i zewnątrz Państwa Polskiego;
- d) wzajemne pomaganie moralne i materialne techników polskich;
- e) utrzymywanie łączności zawodowej i towarzyskiej pomiędzy technikami polskimi.

§ 4.

Dla osiągnięcia powyższych zadań Stowarzyszenie:

- a) urządza odczyty, wykłady, zjazdy, wystawy, wycieczki naukowe, konkursy, biblioteki, czytelnie, laboratorja, wydaje i popiera czasopisma lub inne wydawnictwa, oraz popiera szkolnictwo zawodowe;
- b) rozważa sprawy techniczne oraz sprawy związane z techniką, a mające znaczenie ogólne, wydaje w tych sprawach opi-

- nje i komunkuje je osobom, urzędom i instytucjom oraz deleguje w tych sprawach swych przedstawicieli;
- c) występuje do instytucyj społecznych i państwowych oraz do władz w obronie słusznych praw technika; występuje w imieniu pracy, zakłada kasy pożyczkowe, ubezpieczeniowe i t. p.; rodowych;
  - d) udziela swym członkom porad i informacji w sprawach związanych z techniką, pośredniczy i pomaga w wyszukiwaniu pracy, zakłada kasy pożyczkowe, ubezpieczeniowe i t. p.;
  - e) organizuje zjazdy, zebrania zawodowe i towarzyskie, wycieczki, zabawy, koła sportowe i t. p.

C. CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA, ICH OBOWIĄZKI I PRAWA.

§ 5.

Stowarzyszenie składa się z członków rzeczywistych (miejscowych, to jest zamieszkałych w Warszawie i zamiejscowych, to jest zamieszkałych poza Warszawą), członków rzeczywistych dożywotnich, członków nadzwyczajnych, oraz członków wspierających, którymi mogą być osoby fizyczne lub prawne.

§ 6.

Na członka rzeczywistego może być przyjęty każdy Polak lub Polka:

- a) posiadający pełnoletność;
- b) posiadający wyższe lub średnie wykształcenie techniczne lub
- c) pracujący na polu technicznym lub przemysłowo-technicznym ale posiadający ogólne wykształcenie wyższe.

Na mocy uchwały Walnego Zebrania Stowarzyszenie może wprowadzić, jako warunek, dla członków rzeczywistych, kwalifikacje wyższe od wskazanych w punktach b) i c).

§ 7.

Na członka nadzwyczajnego może być przyjęty każdy Polak lub Polka nie posiadający kwalifikacji, wymienionych w par. 6 pod b) i c), lecz posiadający wyższe wykształcenie, a także w wypadkach wyjątkowych osoba narodowości nie polskiej lub cudzoziemiec, posiadający również wyższe wykształcenie.

§ 8.

Kandydat na członka Stowarzyszenia, winien złożyć Zarządowi Stowarzyszenia odpowiednią deklarację, podpisaną przez 2-ch członków rzeczywistych Stowarzyszenia; deklaracja zostaje przekazana Komitetowi Kwalifikacyjnemu, który po zebraniu wiadomości o kandydacie zwraca Zarządowi deklarację wraz z wnioskiem w sprawie przyjęcia lub nieprzyjęcia kandydata. Wszelkie formalności, dotyczące ogłaszania nazwisk kandydatów oraz sposób załatwiania spraw

przez Komitet Kwalifikacyjny określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Stowarzyszenia. Przyjmowania kandydatów na członków dokonywa Walne Zebranie przez tajne głosowanie, przyczem do przyjęcia niezbędna jest większość wynosząca przynajmniej $\frac{3}{4}$ głosujących.

§ 9.

Każdy członek rzeczywisty i dożywotni ma czynne oraz bierne prawo wyboru do wszelkich władz Stowarzyszenia oraz bierne prawo wyboru do wszelkich władz P. T. T.: poza tem tak rzeczywisci, dożywotni jak i nadzwyczajni członkowie mają prawo korzystania z lokalu i wszelkich urządzeń Stowarzyszenia, a członkowie rzeczywisci i dożywotni z lokalu i wszelkich urządzeń wszystkich zrzeszeń członków P. T. T., z zachowaniem przepisów, obowiązujących w każdym z tych zrzeszeń.

§ 10.

Członkowie Stowarzyszenia obowiązani są stosować się do wymagań Statutu i prawomocnych uchwał Walnych Zebrań, oraz, w miarę możliwości, współdziałać w urzeczywistnieniu zadań, nakreślonych niniejszym Statutem.

§ 11.

Członkowie obowiązani są wносить w odpowiednim czasie uchwalone przez Walne Zebranie Stowarzyszenia składki. Każdy członek rzeczywisty, który przez 25 lat był członkiem Stowarzyszenia i wpłacał składki, może być zwolniony od składki zasadniczej, to jest przeznaczonej na ogólne cele Stowarzyszenia, przyczem członek taki nadal korzysta ze wszystkich, przysługujących mu poprzednio praw członka rzeczywistego; opłata składek dodatkowych, mających szczególne przeznaczenie, jak n. p. na prenumeratę czasopisma, na ubezpieczenia, lub t. p. może być również przerwana, lecz w takim razie dany członek przestaje korzystać z odpowiednich świadczeń.

U w a g a: Członek Stowarzyszenia winien zawiadamiać o każdej zmianie swego adresu.

§ 12.

Członkostwo ustaje:

- a) w razie wystąpienia, zgłoszonego przez członka pisemnie, przyczem składka winna być opłacona do końca półrocza, w którym nastąpiło zgłoszenie wystąpienia;
- b) w razie wykreślenia przez Zarząd Stowarzyszenia na skutek zalegania w opłacie składek za czas 2-ch lat.

UWAGA. Członek, zalegający w opłacie składek, już po kwartale zalegania zostaje zawieszony w korzystaniu z tych specjalnych świadczeń, których koszt obciążałby Stowarzyszenie, po roku — w korzystaniu z lokalu i urządzeń Stowarzyszenia.

- c) w razie wykluczenia na zasadzie wyroku Sądu Koleżeńskiego Stowarzyszenia.

§ 13.

Nazwiska i adresy członków, przyjętych oraz tych, którzy wystąpili, zostali wykreśleni lub zostali wykluczeni przez Sąd Koleżeński Stowarzyszenia, jako też zmiany w adresach członków — Zarząd Stowarzyszenia komunikuje Zarządowi P. T. T., który ze swej strony otrzymane dane podaje do wiadomości pozostałych Zrzeszeń.

§ 14.

O ile członek Stowarzyszenia będący członkiem innego Zrzeszenia członka P. T. T. został z tamtego zrzeszenia wykluczony—to sprawa takiego członka winna być rozpatrzona przez Sąd Koleżeński Stowarzyszenia. W każdym razie członek taki traci bierne prawo wboru do Władz P. T. T., oraz nie może być delegowany na zebrania przedstawicieli Zrzeszeń-członków P. T. T.

D. FUNDUSZE STOWARZYSZENIA.

§ 15.

Fundusze Stowarzyszenia tworzą się z wpisowego i ze składek członków; z dochodów z nieruchomości i od funduszów; z dochodów uzyskiwanych z urządzanych odczytów, zebrań, wycieczek, wystaw, gier i t. p.; z opłat za korzystanie z urządzeń Stowarzyszenia, z prenumeraty czasopism i z wydawnictw, z zapisów, darów i t. p.

§ 16.

Wysokość wpisowego dla wszystkich członków nie może przekraczać 15 złotych, wysokość zasadniczej składki dla członków rzeczywistych miejscowych oraz dla członków nadzwyczajnych nie może przekraczać zł. 100.—, zaś dla członków rzeczywistych zamiejscowych zł. 60.— rocznie. Dożywotnim może zostać członek rzeczywisty, wpłacający zasadniczą składkę 1500 zł. jednorazowo.

Członek wspierający, jako osoba fizyczna płaci nie mniej 200 zł. rocznie, lub jako osoba prawna — nie mniej 1000 zł. rocznie.

Wpłacone składki w żadnym wypadku nie są zwracane. Ostateczną wysokość wpisowego i składki zasadniczej w oznaczonych wyżej granicach ustala i może zmienić Walne Zebranie członków Stowarzyszenia.

§ 17.

Prócz składki zasadniczej, mogą być pobierane od członków składki dodatkowe, jak np. składki za korzystanie ze specjalnych urządzeń np. pracowni chemicznej, składka za należenie do Kasy Ubezpieczeniowej lub t. p.

Wszelkie dodatkowe składki ustala i może zmieniać Walne Zebranie członków.

§ 18.

Wszelkie ofiary, darowizny i zapisy, o ile ich przyjęcie związane jest ze specjalnymi warunkami, mogą być przyjęte przez Stowa-

rzyszenie jedynie na mocy uchwały Walnego Zebrania członków Stowarzyszenia.

§ 19.

Rokiem sprawozdawczym dla Stowarzyszenia jest rok kalendarzowy.

E. USTRÓJ STOWARZYSZENIA.

§ 20.

W celu wypełnienia zadań, wskazanych niniejszym Statutem, Stowarzyszenie może tworzyć w swem łonie: a) koła naukowe, zawodowe, koleżeńskie, sportowe, towarzyskie i t. p., łączące członków Stowarzyszenia, dążących do pewnego wspólnego celu: b) wydziały odczytowe, wydawnicze, biblioteczne, zjazdowe i t. p., które powstają drogą wyboru członków tych wydziałów przez Walne Zebranie Stowarzyszenia i mają za zadanie zapewniać należyte funkcjonowanie Stowarzyszenia.

Wszystkie powyższe organizacje w czynnościach swych winny się kierować regulaminami, zatwierdzonemi przez Walne Zebranie.

Nadzwyczajnym członkiem Koła Stowarzyszenia może być członek innego zrzeszenia-członka P. T. T., wpłacając w tym wypadku składkę, przewidzianą przez regulamin danego Koła.

§ 21.

W poszczególnych miejscowościach, poza miastem siedziby Stowarzyszenia, mogą być tworzone jego oddziały, celem ułatwienia w komunikowaniu się i współpracy zamieszkałych w danej miejscowości członków Stowarzyszenia. Oddziały w czynnościach swych kierują się regulaminem, zatwierdzonym przez Walne Zebranie.

F. WŁADZE STOWARZYSZENIA.

a) Walne Zebranie członków Stowarzyszenia.

§ 22.

Naczelną władzą decydującą Stowarzyszenia jest Zebranie Walne członków Stowarzyszenia. Walne Zebrania bywają: sprawozdawcze, budżetowe, nadzwyczajne wreszcie likwidacyjne.

§ 23.

Walne Zebranie jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych członków, jeżeli o miejscu i terminie Zebrania członkowie byli powiadomieni przez:

- a) ogłoszenie w lokalu Stowarzyszenia, wywieszzone na przeznaczony do tego tablicy, przez czas przynajmniej 2-ch tygodni przed terminem Zebrania;
- b) jednokrotne ogłoszenie w czasie od 3 do 2 tygodni przed ter-

- minem Zebrania, umieszczone przynajmniej w jednym czasopiśmie, wyznaczonem przez poprzednie Walne Zebranie;
- c) pisemne zawiadomienie, skierowane do Prezydium Rady Delegatów oraz do wszystkich członków Komisji Rewizyjnej przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania.

W ogłoszeniach i zawiadomieniach o wyznaczeniu Walnego Zebrania winien być podany wykaz spraw, jakie będą na tem Zebraniu rozpatrywane. Sprawy, nieobjęte powyższym wykazem, mogą być rozpatrywane, lecz nie mogą być rozstrzygane.

§ 24.

Walne Zebranie otwiera wyznaczony przez Zarząd Stowarzyszenia jego członek i zarządza wybór przewodniczącego, którym nie może być członek Zarządu. Przewodniczący zaprasza asesorów, sekretarza i w razie potrzeby skrutatorów.

§ 25.

Uchwały Walnego Zebrania zapadają bezwzględną większością głosów z wyjątkiem spraw, do których rozstrzygania zastrzeżone jest niniejszym statutem większość kwalifikowana.

Przy rozstrzyganiu każdej sprawy, na żądanie conajmniej 1/10 liczby obecnych, głosowanie winno być tajne.

§ 26.

Sposób prowadzenia obrad na Zebraniach Walnych określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Stowarzyszenia.

§ 27.

Protokół Walnego Zebrania winien być wpisany do odpowiedniej księgi protokółów w ciągu dwóch tygodni po odbytem zebraniu i podpisany przez przewodniczącego zebrania, sekretarza i skrutatorów. Protokół winien zawierać wszystkie, powzięte przez Walne Zebranie, uchwały oraz rezultaty wszystkich przeprowadzonych głosowań; poza tem w protokóle winny być zamieszczone te szczegóły obrad, co do których zostało zgłoszone na Zebraniu osobne żądanie.

Księga protokółów znajduje się w kancelarji Zrzeszenia i jest dostępna dla wszystkich członków Zrzeszenia.

Zatwierdzenie protokołu następuje na najbliższem Walnem Zebraniu członków.

Ważne i pilne uchwały winny być zaprotokółowane i zatwierdzone na tem samym Zebraniu.

§ 28.

Doroczne Walne Zebranie sprawozdawcze zwołuje Zarząd Stowarzyszenia w pierwszym kwartale roku sprawozdawczego.

Do atrybucyj Walnego Zebrania sprawozdawczego należy:

- a) rozpatrywanie sprawozdania Zarządu z działalności Stowarzyszenia i bilansów za ubiegły rok sprawozdawczy oraz opinii Komisji Rewizyjnej;
- b) zatwierdzenie powyższego sprawozdania, bilansów oraz udzielenie Zarządowi absolutorjum za rok ubiegły, powzięcie odpowiedniej decyzji w razie niezatwierdzenia przedstawionego sprawozdania i bilansów;
- c) wybór delegatów Stowarzyszenia na Zjazd Delegatów P. T. T. członków Zarządu i ich zastępców, członków Komisji Rewizyjnej, Komitetu Kwalifikacyjnego, Sądu Koleżeńskiego, Wydziałów oraz innych organizacyj Stowarzyszenia.

Wszelkie wybory, dokonywane przez Walne Zebranie, winny się odbywać przez głosowanie tajne.

Do prawomocności wyboru niezbędna jest większość otrzymanych głosów, wynosząca nie mniej niż $\frac{1}{2}$, biorących udział w głosowaniu; w razie równości otrzymanych głosów rozstrzyga losowanie.

Nazwiska wybranych delegatów na Walne Zjazdy Delegatów P. T. T. Zarząd Stowarzyszenia Komunikuje Zarządowi P. T. T. niezwłocznie po wpisaniu protokołu Walnego Zebrania do księgi protokołów i podpisaniu go przez przewodniczącego Zebrania, sekretarza i skrutatorów. Czynności te winny być wykonane w ciągu 2-ch tygodni od daty Walnego Zebrania.

§ 29.

Sprawozdanie Zarządu z czynności za ubiegły rok oraz bilanse winny być przekazane przez Zarząd Stowarzyszenia Radzie Delegatów przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania sprawozdawczego.

§ 30.

Prócz spraw, wymienionych w par. 28, Walne Zebranie sprawozdawcze może rozpatrywać i rozstrzygać również sprawy wyszczególnione w par. 35, jako podlegające zwykle rozstrzygnięciu Walnych Zebrań nadzwyczajnych.

§ 31.

Doroczne Walne Zebranie budżetowe zwołuje Zarząd Stowarzyszenia w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego. Do atrybucyj Walnego Zebrania budżetowego należy:

- a) rozpatrywanie i zatwierdzenie preliminarzy budżetowych na rok następny, po zapoznaniu się z opinią Rady Delegatów; preliminarze budżetowe winny być przesłane przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem Walnego Zebrania budżetowego do wszystkich organizacji, istniejących w łonie Stowarzyszenia.
- b) zatwierdzenie, po zapoznaniu się z opinią Rady Delegatów, wysokości składki zasadniczej oraz składek dodatkowych za specjalne świadczenia, otrzymywane przez członków lub za należenie do poszczególnych organizacyj Stowarzyszenia.

§ 32.

Prócz spraw, wymienionych w par. 31, Walne Zebranie budżetowe może rozpatrywać i rozstrzygać również sprawy, wyszczególnione w par. 35, jako podlegające zwykle rozstrzygnięciu Walnych Zebrań nadzwyczajnych.

§ 33.

Walne Zebrania nadzwyczajne zwoływane są przez Zarząd Stowarzyszenia.

- a) w razie uznania potrzeby takiego zebrania przez Zarząd Stowarzyszenia;
- b) na żądanie Komisji Rewizyjnej, zgłoszone Zarządowi;
- c) na żądanie Rady Delegatów, zgłoszone Zarządowi;
- d) na żądanie zgłoszone Zarządowi na piśmie przez $\frac{1}{6}$ ogólnej liczby rzeczywistych członków Stowarzyszenia;
- e) na żądanie Zarządu P. T. T.

Żądania wymienione w punktach c, d i e winny być przez wnioskodawców przesłane w odpisie Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia.

§ 34.

O ileby Zarząd Stowarzyszenia w ciągu 3-ch tygodni po otrzymaniu żądania, wymienionego w par. 33 punkty b), c) d) i e), nie wyznaczył i nie ogłosił terminu Walnego Zebrania, to zwołanie Walnego Zebrania winna skutecznie Komisja Rewizyjna, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu Stowarzyszenia.

§ 35.

Do atrybucyj Walnych Zebrań nadzwyczajnych należy:

- a) balotowanie kandydatów na członków Stowarzyszenia;
- b) zawiązywanie i rozwiązywanie w łonie Stowarzyszenia Kół, Wydziałów i innych organizacji oraz zatwierdzanie dla nich regulaminów po zapoznaniu się we wszystkich powyższych sprawach z opinią Rady Delegatów;
- c) zawiązywanie i rozwiązywanie oddziałów i zatwierdzanie dla nich regulaminów;
- d) zatwierdzanie, po wysłuchaniu opinii Rady Delegatów, regulaminów dla Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady Delegatów, wszelkich organizacji, istniejących w Stowarzyszeniu;
- e) uchwalanie zmian Statutu Stowarzyszenia za zgodą P. T. T.;
- f) zatwierdzanie przyjęcia ofiar i darowizn, które pociągają za sobą zobowiązania;
- g) zatwierdzanie projektów nabycia lub sprzedaży nieruchomości, warunków zaciągania pożyczek i zawierania transakcji hipotecznych;
- h) w wyjątkowych wypadkach uchwalanie wysokości składek zasadniczych i dodatkowych po zapoznaniu się z opinią Rady Delegatów.

Sprawy, wymienione w punktach e) i g) winny być wniesione na porządek obrad 2-ch kolejnych Walnych Zebrań, wyznaczonych w

terminach z odstępem od 7 do 14 dni, jedno po drugim; na pierwszym z tych Zebrań sprawa winna być przedstawiona i rozpatrzona oraz winna być wysłuchana opinia Rady Delegatów, na drugim zaś Zebraniu sprawa może być rozstrzygnięta.

b) Zarząd Stowarzyszenia.

§ 36.

Władzą wykonawczą i reprezentacyjną Stowarzyszenia jest Zarząd, składający się z sześciu do dwunastu członków, wybieranych przez Walne Zebranie sprawozdawcze na lat trzy. Corocznie z zarządu występuje trzecia część ogólnej liczby członków, w pierwszych dwóch latach przez losowanie, w następnych według starszeństwa wyboru. Ustępujący mogą być ponownie wybierani tylko przez dwie kolejne trzyletnie kadencje.

§ 37.

W razie wyjścia z Zarządu któregokolwiek z członków przed upływem jego kadencji skład Zarządu zostaje uzupełniony z pośród 4 do 8 zastępców, wybieranych corocznie na Walnem Zebraniu sprawozdawczem. Nowy członek Zarządu pozostaje na urzędzie do końca kadencji członka, którego zastąpił.

§ 38.

Członkowie Zarządu wybierają corocznie z pomiędzy siebie prezesa, jednego lub dwóch wiceprezesów, skarbnika i jego zastępcę, sekretarza i jego zastępcę i gospodarza i jego zastępcę.

§ 39.

Posiedzenia Zarządu odbywają się co najmniej raz na miesiąc. Posiedzenia są prawomocne, gdy w nich bierze udział więcej niż połowa członków Zarządu, a w tej liczbie prezes lub wiceprezes. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, spisywane są w księdze protokołów i potwierdzone podpisem co najmniej prezesa i sekretarza lub ich zastępców.

§ 40.

Obowiązki i prawa Zarządu Stowarzyszenia są:

- a) reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz;
- b) wykonywanie uchwał Walnych Zebrań;
- c) zarządzanie majątkiem Stowarzyszenia i prowadzenie rachunków zgodnie z przyjętymi zwyczajami i przepisami prawa;
- d) przyjmowanie wszelkich wpływów, zapisów, ofiar i darowizn, o ile nie pociągają za sobą zobowiązań;
- e) nabywanie i sprzedawanie nieruchomości i zaciąganie pożyczek, a także dokonywanie transakcyj hipotecznych z warunkiem uprzedniego zatwierdzenia przez Walne Zebranie, na skutek wniosku Zarządu i opinii Rady Delegatów oraz Komisji Rewizyjnej.

- f) zwoływanie Walnych Zebrań, przedstawianie sprawozdań z działalności, bilansów, preliminarzy budżetowych i wniosków.

§ 41.

Wszelka korespondencja winna być opatrzona dwoma podpisami: prezesa i sekretarza.

Wszelkie fundusze Zrzeszenia lub dla Zrzeszenia mogą być podnoszone za wspólnem pokwitowaniem prezesa i skarbnika.

Wszelkie umowy za wyłączeniem hipotecznych zawiera i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu. Umowy hipoteczne zawiera na zasadzie postanowienia Walnego Zebrania i podpisuje prezes łącznie z jednym z członków Zarządu. Odpisy tych postanowień, poświadczone przez prezesa łącznie z sekretarzem Zarządu, mają znaczenie aktu urzędowego. W ten sposób wydawane będą wszystkie pełnomocnictwa, nie wyłączając pełnomocnictw do prowadzenia spraw sądowych.

We wszelkich czynnościach powyższych może występować w zastępstwie prezesa — wiceprezes, sekretarza i skarbnika ich zastępcy.

c) Rada Delegatów.

§ 42.

W Stowarzyszeniu istnieje Rada Delegatów, składająca się z delegatów Kół, Wydziałów, Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego i Zarządu Stowarzyszenia.

Rada składa się z delegatów, wyznaczanych w liczbie jednego delegata i jednego zastępcy przez wszystkie Władze i wymienione wyżej organizacje, istniejące w łonie Stowarzyszenia. Sposób załatwiania czynności przez Radę oraz wewnętrzną jej organizację określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie członków Stowarzyszenia.

Rada ma prawo przedstawiać wnioski swoje Zarządowi Stowarzyszenia, delegując jednocześnie jednego lub dwóch delegatów celem uzasadnienia tych wniosków.

§ 43.

Zadaniem Rady jest:

- a) współdziałanie w uzgadnianiu działalności poszczególnych Kół, Wydziałów i Władz Stowarzyszenia;
- b) rozpatrywanie wniosków, dotyczących budżetu, wysokości składek, regulaminów i zmian w nich, zmian Statutu, tworzenia i zamykania Kół, Wydziałów i innych organizacji w łonie Stowarzyszenia, wniosków, dotyczących likwidacji Stowarzyszenia oraz wypowiedanie o tych wnioskach opinii przed wniesieniem ich pod obrady Walnego Zebrania.
- c) układanie listy kandydatów do Wydziałów i Władz Stowarzyszenia przed wyborem tych Wydziałów i Władz na Walnem Zebraniu członków Stowarzyszenia; lista kandydatów ułożona przez Radę Delegatów, jest drukowana jako jedyna urzędowa lista kandydatów. Poza powyższą listą każdy członek

Stowarzyszenia w swoim imieniu lub każda organizacja Stowarzyszenia może stawiać poszczególne kandydatury lub listy kandydatów.

d) Rada Naukowo-Techniczna Stowarzyszenia.

§ 44.

Zadaniem Rady Naukowo-Technicznej Stowarzyszenia jest opiniowanie w sprawach, przekazywanych przez Zarząd, Koła naukowe i zawodowe i Wydziały, poruszanie i oświetlanie z własnej inicjatywy zagadnień naukowo-technicznych i ogólnych, z techniką związanymi, oraz wynikających ze współpracy z Radą Naukowo-Techniczną P. T. T.

§ 45.

Rada Naukowo-Techniczna Stowarzyszenia składa się:

- a) z delegatów Wydziałów i Kół naukowych i zawodowych;
- b) z zapraszanych specjalistów i przedstawicieli zawodów nie posiadających w Stowarzyszeniu odpowiednich Kół.

§ 46.

Członkowie Rady Naukowo-Technicznej Stowarzyszenia, wymienieni w par. 45 pod a) posiadają głos rozstrzygający zaś wymienieni pod b) — posiadają głos doradczy.

§ 47.

Wszystkie wnioski i uchwały, wychodzące na zewnątrz Stowarzyszenia i ogłaszane w imieniu Stowarzyszenia, muszą uzyskać zgodę Zarządu Stowarzyszenia lub jeżeli Zarząd to uzna za potrzebne zgodę Walnego Zebrania.

§ 48.

Rada Naukowo-Techniczna pracuje na podstawie regulaminu, zatwierdzonego przez Walne Zebranie w myśl głównych wytycznych, przyjętych przez P. T. T.

e) Komitet Kwalifikacyjny.

§ 49.

Celem szczegółowego rozpatrywania zgłoszeń kandydatów na członków Stowarzyszenia istnieje Komitet Kwalifikacyjny, powstający drogą wyboru jego członków przez Walne Zebranie.

Wnioski swe co do zgłoszonych kandydatów Komitet Kwalifikacyjny komunikuje Zarządowi Stowarzyszenia, który przekazuje Walnemu Zebraniu wnioski, dotyczące kandydatów, poddawanych balotowaniu.

Liczbę członków Komitetu Kwalifikacyjnego, okres ich kaden-

cji, oraz sposób załatwiania czynności przez Komitet określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

f) Komisja Rewizyjna.

§ 50.

Komisja Rewizyjna jest wybierana przez Walne Zebranie członków Stowarzyszenia corocznie w pełnym składzie.

Komisję Rewizyjną stanowią nie mniej niż 5 członków, nie wchodzących w skład Zarządu Stowarzyszenia.

Członek Komisji Rewizyjnej, będący członkiem jakiejś organizacji Stowarzyszenia, nie może brać udziału w rozpatrywaniu czynności tej organizacji.

Zadania Komisji Rewizyjnej polegają na badaniu:

- a) czy czynności Władz Stowarzyszenia (za wyjątkiem Sądu Koleżeńskiego i Walnego Zebrania) oraz wszelkich organizacji, istniejących w łonie Stowarzyszenia, są zgodne ze Statutem, z obowiązującymi regulaminami i z prawomocnymi uchwałami Walnych Zebrań członków Stowarzyszenia lub członków poszczególnych organizacji;
- b) czy wydatkowanie sum, stanowiących fundusze Stowarzyszenia lub jego poszczególnych organizacji, jest prawidłowe i zgodne z odpowiednimi zatwierdzonymi budżetami;
- c) czy przez Zarząd Stowarzyszenia i przez poszczególne organizacje jego są należycie prowadzone księgi rachunkowe i wszelkie inne dokumenty.

§ 51.

Komisja rewizyjna ma w każdym czasie wolny dostęp do wszelkich ksiąg, korespondencji i dokumentów wszystkich Władz i organizacji Stowarzyszenia, podlegających jej kontroli. Komisja Rewizyjna sprawuje swoje czynności przez cały czas od wyboru swego do chwili wyboru następnej Komisji Rewizyjnej.

Z pod kontroli Komisji Rewizyjnej, postanowieniem Walnego Zebrania członków Stowarzyszenia, mogą być wyłączone poszczególne organizacje Stowarzyszenia, posiadające własne Komisje Rewizyjne.

Komisja Rewizyjna zdaje sprawę ze swoich czynności Walnemu Zebraniu członków Stowarzyszenia przynajmniej raz do roku, a mianowicie na Walnem Zebraniu sprawozdawczem. Sprawozdanie i wnioski, przeznaczone na Walne Zebranie, Komisja Rewizyjna komunikuje Zarządowi przynajmniej na dwa tygodnie przed terminem Walnego Zebrania.

Sposób załatwiania czynności przez Komisję Rewizyjną określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

g) Sąd Koleżeński.

§ 52.

W Stowarzyszeniu istnieje Sąd Koleżeński, któremu podlegają wszyscy członkowie Stowarzyszenia oraz należących do niego oddzia-

łów. Członkowie Sądu Koleżeńskiego są wybierani przez Walne Zebranie członków Stowarzyszenia.

Liczbę członków Sądu Koleżeńskiego, okres ich kadencji oraz zakres spraw, podlegających Sądowi Koleżeńskiemu, i sposób postępowania Sądu określa regulamin, zatwierdzony przez Walne Zebranie.

G. LIKWIDACJA STOWARZYSZENIA.

§ 53.

Wniosek o likwidacji Stowarzyszenia może być postawiony przez Zarząd Stowarzyszenia lub zgłoszony na piśmie do Zarządu przez Komisję Rewizyjną, Radę Delegatów lub 1/3 ogólnej liczby członków rzeczywistych; w dwóch ostatnich wypadkach wniosek o likwidacji winien być przesłany w odpisie Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia.

§ 54.

W celu rozpatrzenia i rozstrzygnięcia wniosku o likwidacji Zarząd wyznacza terminy dwóch kolejnych Walnych Zebrań likwidacyjnych z odstępem nie mniej 7 i nie więcej 14 dni, jedno po drugim. Przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem pierwszego z powyższych Zebrań Zarząd zawiadamia członków Stowarzyszenia jak w § 23 o terminach obu Zebrań oraz zawiadamia pisemnie Komisję Rewizyjną, Radę Delegatów Stowarzyszenia i Zarząd P. T. T.

§ 55.

Jeżeli wniosek o likwidacji był do Zarządu zgłoszony, to przewidziane w poprzednim artykule, wyznaczenie i ogłoszenie terminów Zebrań Likwidacyjnych przez Zarząd Stowarzyszenia winno nastąpić w ciągu 4-ch tygodni od daty otrzymania zgłoszenia; pierwsze zebranie likwidacyjne winno się odbyć najpóźniej w 10 tygodni od tejże daty.

§ 56.

O ileby Zarząd Stowarzyszenia nie zastosował się do par. 55, to zwołanie Zebrań Likwidacyjnych winna skutecznicić Komisja Rewizyjna, wchodząc pod tym względem w prawa Zarządu Stowarzyszenia.

§ 57.

Na pierwszym z 2-ch Walnych Zebrań likwidacyjnych sprawa likwidacji może być tylko rozpatrywana, przyczem winna być odczytana opinia Zarządu Stowarzyszenia, Komisji Rewizyjnej i Rady Delegatów o postawionym wniosku; postanowienie w sprawie likwidacji może być powzięte na drugim z powyższych Zebrań. Do prawomocności uchwały, postanawiającej likwidację, niezbędna jest większość 3/4 obecnych przy głosowaniu jawnem, lub 3/4 oddanych głosów przy głosowaniu tajnem. Zarząd P. T. T. może wydelegować na obydwu

Walne Zebrania likwidacyjne swych przedstawicieli, którzy uczestniczą w zebraniach z głosem doradczym.

§ 58.

W razie przyjęcia uchwały o likwidacji to samo Walne Zebranie likwidacyjne zwykłą większością rozstrzyga o przeznaczeniu majątku Stowarzyszenia i wybiera specjalną Komisję Likwidacyjną do przeprowadzenia likwidacji.

§ 59.

Wszystkie uchwały drugiego Zebrania Likwidacyjnego winny być w ciągu 2-ch tygodni zakomunikowane Zarządowi P. T. T.

„FORTIS”

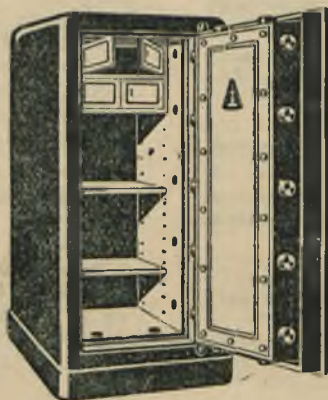
Krajowa Fabryka Kas i Konstrukcyj Stalobetonowych

- Sp. z o. o. w Warszawie

TOWAROWA 33

Tel. 257-31

Adr. tel. „FORTIS”

JEDYNA FABRYKA W POLSCE

produkująca **Kasy, drzwi skarbcowe,**
i t. p. ubezpieczenia wyłącznie

z betonu

pg. patentu S. A. „Troaté” w Bazylei,
nieczułe na ogień i włamanie.

SKARBCE BANKOWE

Szafy betonowe ogniotrwałe

KATALOGI i OFERTY GRATIS i FRANKO.

Wystawa model „ICAR” Hotel Europejski tel. 32-23.

Polska Bibliografia Techniczna.

- P B T** 1929. 626.41
 Czasop. Techn. Nr. 1.
MATAKIEWICZ M. Prof. Nowości i postęp w budowie śluz komorowych. 2710 sł. + 6 rys.
- P B T** 1929. 526:351(438)
 Czasop. Techn. Nr. 1.
LATINEK STANISŁAW. Dziesięciolecie katastru gruntowego na Ziemiach Zachodnich. 5700 sł.
- P B T** 1929. 388.1(8)
 Czasop. Techn. Nr. 1.
G. M. Wpływ automobilizmu na rozwój republik południowo-amerykańskich. 110 sł.
- P B T** 1929. 92 (Sądel W. inż.)
 Czasop. Techn. Nr. 1.
Ś. p. inż. Wojciech Sądel. 140 sł. + 1 fot.
- P B T** 1929. 624.31.011.2
 Czasop. Techn. Nr. 2.
RAPACZYŃSKI MARJAN inż. Most drewniany syst. Howe'a na Strymbie pod Nadworną w ciągu drogi państwowej Nr. 9 lwowskiej. 1760 sł. + 3 rys. + 38 tab.
- P B T** 1929. 624.041.2+531.257.3
 Czasop. Techn. Nr. 2 i Nr. 3.
BARTOSZEWICZ KAZIMIERZ inż. konstruktor Politech. Lwow. Nowe rozwiązania wykreślne ustrojów statycznie niewyznaczalnych. 1380 sł. + 7 rys.
- P B T** 1929. 626.1(43)+627.1(43)
 Czasop. Techn. Nr. 2.
KONÓPKA A. Stan robót na niemieckich drogach wodnych w 1928 r. 1260 sł.
- P B T** 1929. 625.115.3
 Czasop. Techn. Nr. 2.
BODASZEWSKI STANISŁAW konstruktor techn. Dyr. P. K. P. Lwów O przechycie toru kolejowego. 370 sł. + 1 rys.
- P B T** 1929. 92 (Dołęga-Mostowski T.)
 Czasop. Techn. Nr. 2.
D. K. S. p. Tadeusz Adam Dołęga Mostowski. 250 sł. + 1 fot.
- P B T** 1929. 333.32
 Czasop. Techn. Nr. 4.
BIERNACKI INŻ. Opinia Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, dotycząca ożywienia ruchu budowlanego i zaradzenia brakowi mieszkań. 1170 sł.
- P B T** 1929. 693.4+721.992
 Czasop. Techn. Nr. 4.
PAŁKA ZYGMUNT inż. W sprawie ustalenia położenia wkładek w płytach i belkach żelbetowych. par. 34 p. 7 i par. 36 p. 1 i 5 przepisów z r. 1917. 2130 sł. + 6 rys.
- P B T** 1929. 658.01(062)
 Czasop. Techn. Nr. 4.
HAUSWALD EDWIN pr. O działalności „Lwowskiego Koła Naukowej Organizacji”. 1280 sł.
- P B T** 1929. 553.982
 Czasop. Techn. Nr. 5.
GÓRKA HENRYK inż. górn. Z zagadnień naszej geologii naftowej. (W odpowiedzi P. Inż. J. W. Holewińskiemu na art. p. t. „Kryzys samowystarczalności naftowej w Polsce.”) 910 słów.
- P B T** 1929. 625.712(438)
 Czasop. Techn. Nr. 5.
CIECHANOWICZ LEONARD inż. Jakich bruków potrzebujemy we Lwowie. 7200 sł. + 12 rys.
- P B T** 1929. 92 (Wierzbiński A. inż.)
 Czasop. Techn. Nr. 6. Ś. p. inż. Aleksander Wierzbiński. 680 sł. + 1 fot.

- P
B
T 1929. 624.131
Czasop. Techn. Nr. 6.
WIERZBICKI Leon. dr. Nowa te-
orja parcia ziemi (i materiałów po-
dobnych) w zastosowaniu do ścian,
tuneli, rur podziemnych i t. p. 1570
sł. + 19 rys.
- P
B
T 1929. 631.615
Czasop. Techn. Nr. 6 i Nr. 7.
PRUCHNIK JÓZEF. Wycieczka
naukowa do Estonji, Finlandji i Szwecji.
6770 sł. + 5 rys. + 1 tab.
- P
B
T 1929. 92 (Kalinowski St.)
Czasop. Techn. Nr. 6.
Ś. p. Stanisław Hofman Kalinow-
ski. 280 sł. + 1 fot.
- P
B
T 1929. 624.2.059
Czasop. Techn. Nr. 7 i Nr. 8.
CHRÓSCIELEWSKI AURELJUSZ
inż. Wzmocnienie mostu kolejowego
na Wiśle w Toruniu. 2180 sł. + 39
rys. + 3 tab.
- P
B
T 1929. 351(47):551.49
Czasop. Techn. Nr. 7 i Nr. 8.
MATUSEWICZ JÓZEF dr. Orga-
nizacja i działalność Państwowego In-
stytutu Hydrologicznego w Leningra-
dzie. 3600 sł. + 1 tab.
- P
B
T 1929. 69:658.01
Czasop. Techn. Nr. 8.
HAUSWALD EDWIN prof. Pro-
gram Kursu z Naukowej Organizacji
robót dla rzemieślników zawodu bu-
dowlanego. 260 sł.
- P
B
T 1929. 92 (Sare J. inż.)
STADTMUELLER K. inż. Bł. p.
inż. Józef Sare. 770 sł.
- P
B
T 1929. 627.1(438) Wisła + 627.8
Czasop. Techn. Nr. 9 i Nr. 10.
TILLINGER T. inż. Sztuczne zasa-
lania Wisły. 4200 sł. + 4 rys.
- P
B
T 1929. 631.6(438):626.86(438)
Czasop. Techn. Nr. 9.
PRUCHNIK Józef inż. Postępy
prac przy meljoracji Polesia. 1950 sł.
+ 1 map + 1 tab.
- P
B
T 1929. 625.76
Czasop. Techn. Nr. 9.
LISOWSKI R. inż. Oranie dróg z
maszynowego punktu widzenia. 910
słów.
- P
B
T 1929. 6(071.2)
Czasop. Techn. Nr. 9.
ROŻNOWSKI ANTONI inż. Kilka
uwag do artykułu: „W sprawie orga-
nizacji szkół mistrzów”. 770 sł.
- P
B
T 1929. 92 (Klimczak W. prof.)
Czasop. Techn. Ur. 10.
Ś. p. prof. Władysław Klimczak.
210 sł. + 1 fot.
- P
B
T 1929. 723=91.8)
Czasop. Techn. Ur. 10.
THULLIE CZESŁAW dr. inż. Bu-
downictwo starostwiankie. 1580 sł.
+ 4 szem.
- P
B
T 1929. 626.01(062);
Czasop. Techn. Ur. 10.
Sprawozdanie z I Polskiego Zja-
zdu hydrotechnicznego w Warszawie.
Sekcja dróg wodnych (Referat prof
M. Matakiewicza na zebraniu tygod-
niowym. P. T. P w dn. 1-V-1929 r.).
2510 sł.
- P
B
T 1929. 625.76
Czasop. Techn. Ur. 10.
LISOWSKI K. inż. Jakże względu
brać pod uwagę przy zakupie
walców drogowych, motocyklowych i
ich taborów. 580 sł.
- P
B
T 1929. 624.131
Czasop. Techn. Ur. 10.
HUBER M. T. Rozważania na te-
mat teoryj parcia ziemi (z okazji po-
jawienia się nowej pracy z tej dzie-
dziny) 660 sł.
- P
B
T Przgl. Techn. Nr. 4—5.
1929. 338(438):621.74
GIERDZIEJEWSKI K. inż. meta-
lurg. dyr. Zakł. Metalurg. „Ursus”
pod Warszawą. Przemysł odlewniczy
w odrodzonej Polsce. 1100 sł. + 3
rys.
- P
B
T 1929. 338(438):622.333
Przgl. Techn. Nr. 4—5.
RAŻNIEWSKI ST. inż. dyr. Gro-
dzieckiego T-wa Kopalń Węgla. w
Polsce po 10-ciu latach. 1740 sł.
- P
B
T 1929. 628(438)
Przgl. Techn. Nr. 4—5.
RUDOLF. Z. inż. mag. Warszawa.
Rozwój urządzeń wodociągowo-kan-
alizacyjnych w Polsce w ubiegłym 10-
leciu. 4810 sł. + II tabel.

P 1929. 387(438) + 627.2(438) +
B + 656.61(438)
T Przegł. Techn. Nr. 4—5.
KORWIN-KAMIENSKI JAN. inż. morsk. Zagadnienia morskie w Polsce. 2480 sł. + 1 map.

P 1929. 389(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T RAUSZER Z. inż. dyr. Gł. Urz. Miar. Pierwsze dziesięciolecie polskiej administracji miar i narzędzi mierzniczych. 6970 sł. + 16 rys.

P 1929. 55(072)(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T CZARNOCKI STEFAN inż. kierow. Wych. Węgl. P. I. G. Państwowy Instytut Geologiczny. 1040 sł.

P 1929. 671.4(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T MLYNCZYK M. inż. Mennictwo polskie. 1500 sł. + 9 rys.

P 1929. 6(071.1)(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T ŚWIĘTOSŁAWSKI W. dr. prof. rektor Politech. Warsz. Działalność Politechniki Warszawskiej w ubiegłym 10-leciu. 330 sł. + 6 tabel.

P 1929. 6(071.2)(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T ŁUKASIEWICZ ST. inż. prof. Politech. Lwow. Szkolnictwo zawodowe w Polsce. Przegląd pracy dokonanej do r. 1928, braki i potrzeby, konieczność i drogi dalszego intensywnego rozwoju. 5500 sł. + III tabl.

P 1929. 6(062)(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T MIERZEJEWSKI H. inż. prof. Politech. Warsz. Stan i zadania stoważyszeń technicznych. 3310 sł.

P 1929. 338(438):622.32
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T PILAT ST. dr. prof. Politech. Lwowskiej. Polski przemysł naftowy. 1560 słów.

P 1929. 338(438):665.5
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T BARTOSZEWICZ ST. dr. vice prezes Zw. Polsk. Producent. i Rafiner. olei mineralnych. Przemysł rafinerijno-naftowy w Polsce (1918-1928) 1030 sł. + 1 tab. + 1 rys.

P 1929. 338(438) + 662.6 + 665.5
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T WIELEŻYNSKI MARJAN inż. dyr. Sp. Akc. „Gazolina“, Borysław. Wyzyskanie gazu ziemnego. 880 sł.

P 1929. 338(438):620.9
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T STEFANOWSKI B. inż. prof. Politech. Warsz. Gospodarka energetyczna w Polsce (1919-1929). 1560 sł.

P 1929. 338(438):621.1
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T TOŁŁOZCKO B. inż. prof. Politech. Warsz. Przemysł kotlarski w Polsce. 1780 sł. + 3 rys.

P 1929. 338(438):697
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T BAKOWSKI FR. inż. doc. Politech. Warsz. Przemysł ogrzewniczy w Polsce w ubiegłym dziesięcioleciu. 1360 sł. + 3 rys.

P 1929. 338(438):621.45
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T PŁUŻANSKI S. dyr. inż. Wyrób silników spalinowych w Polsce. 2270 sł. + 5 rys. + 1 tab.

P 1929. 338(438):621.13
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T DĄBROWSKI J. P. inż. Budowa parowozów w Polsce. 2160 sł. + 6 rys. + V tabel.

P 1929. 338(438):669.1
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T JABŁONSKI I. inż. dyr. Centr. Biura Konstr. Wagon. Polski przemysł wagonowy. 3680 sł. + 12 rys. + 1 tab.

P 1929. 621.431.75
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T KSIEŃSKI K. inż. Utrzymanie mocy silnika lotniczego na dużych wysokościach. 2770 sł. + 5 rys.

P 1929. 338(438):6(072)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T ŚWIĘTOSŁAWSKI WOJCIECH prof. dr. rektor, Politech. Warsz. Praca twórcza na polu techniki. 930 sł.

P 1929. 338:6
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T CZOCHRALSKI JAN. Pęd ku technice. 920 sł.

KATALOG

KSIĄŻEK, CZASOPISM
I ODDZIELNYCH
BROSZUR z DZIEDZINY

„POLSKIEJ TECHNIKI”

WYDANYCH OD ROKU 1918 DO 31 GRUDNIA 1928

WKRÓTCE UKAŻE SIĘ
Z DRUKU NAKŁADEM
Z W I A Z K U
POLSK. ZRZESZ.
TECHNICZNYCH.

KLASYFIKACJA DZIESIĘTNA

OPIS SYSTEMU I SKRÓCONE TABLICE

Do nabycia w Kancelarji Stow. Techników Polskich
w Warszawie.

P 1929. 338(438):6
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T KLARNER CZESŁAW prezes Izby Przem.-Handl. w Warszawie. Dorobek 10-lecia i dalsze zadania w zakresie techniki i wytwórczości. 1130 sł.

P 1929. 338(438):669
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T KRAUZE JAN dr. inż. i FESZCZENKO-CZOPIWSKI J. dr. inż. profesorowie Akad. Górń. w Krakowie. Dziesięciolecie polskiego przemysłu metalowego. 870 sł.

P 1929. 338(438):669
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T KUCZEWSKI WŁ. dyr. inż. Katowice. Hutnictwo polskie w okresie ostatniego dziesięciolecia. 4390 sł. + 6 rys. + IX tab.

P 1929. 624.2(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T GUBRYNOWICZ Z. inż. nac. Wydz. Most. Min. Komun. Mosty kolejowe. Zniszczenie, odbudowa, budowa, utrzymanie. 1540 sł. + 37 rys.

P 1929 338 (438):629.13
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T MOKRZYCKI G. A. prof. Politech. Warsz. Lotnictwo w okresie 1918-1923. 2100 sł. + 1 rys. + 1 tab.

P 1929. 625.7(438)+388.1(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T OKEŃCKI M. S. radca Min. Rob. Publ. Gospodarka drogową w 10-leciu ubiegłym. 1580 sł. + 4 rys. + 1 tabl. + 1 map.

P 1929. 69(438);
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T BRYŁA STEFAN dr. inż. poseł na Sejm, prof. Politech. Lwow. Budownictwo w Polsce (1918-1928). 5240 sł. + XI tabl. + 1 map.

P 1929. 626.01(438)+386(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T RYBCZYŃSKI M. inż. prof. Politech. Warsz. Drogi wodne i regulacja rzek. 3110 sł. + 13 rys.

P 1929. 621.209(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T POMIANOWSKI K. dr. prof. Politech. Warsz. Stan obecny wyzyskania sił wodnych w Polsce. 560 sł. + 8 rys.

P 1929. 621.3(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T SIWICKI K. inż. nac. Wydz. E. lektrycz. M. R. P. Elektryfikacja Polski (1918-1928). 1820 sł. + 2 rys. + 1 tab.

P 1929. 626.8(438);
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T SKOTNICKI CZ. inż. prof. Politech. Warsz. Meljoracje, jako czynnik gospodarczy w Polsce. 1540 sł.

P 1929. 338(438):629.113
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T TAYLOR KAROL prof. Politech. Warsz. Przemysł Samochodowy w Polsce i widoki jego rozwoju. 2520 sł.

P 1929. 338(438):621.9
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T GEISLER E. F. prof. Politech. Lwow. Przemysł obrabiarkowy. 1330 sł. + 7 rys.

P 1929. 338(438):621.3
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T ŻÓRAWSKI K. inż. prof. Politech. Warsz. Przemysł elektrotechniczny w Polsce. 540 sł. + 4 rys.

P 1929. 338(438):66.01
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T ZAMOYSKI TADEUSZ inż. wicedyr. Zw. Przem. Chem. Rz. P. Przemysł chemiczny w ubiegłym 10-leciu. 1430 sł. + 3 rys.

P 1929. 338(438):677
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T KĄCZKOWSKI inż. dr. Politech. Warsz. Rozwój przemysłu włókienniczego w ostatnim dziesięcioleciu. 1950 sł. + 1 tab.

P 1929. 338(438):666.9
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T BUDNY A. inż. Polski przemysł cementowy. 1020 sł. + 4 rys. + II tab.

ZAKŁADY AKUMULATOROWE

SYSTEMU „**TUDOR**” SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA, UL. ŻŁOTA 35 TEL. 404-94, 17-45, i 121-74.

ODDZIAŁY: BYDGOSZCZ, POZNAŃ, LWÓW

FABRYKA W PIASTOWIE ST. KOL. PRUSZKÓW

Akumulatory:

Stale (Stacyjne) do oświetlenia, do oświetlenia pociągów do wózków motorowych, do zwrotnic Kolejowych, do radja, telegrafu i telefonów oraz do wszelkich innych celów.

PATENTY

na wynalazki, rejestracje marek, modeli wzorów w Polsce i zagranicą.

Czempiniński i Skrzypkowski
Inżynierowie

Rzecznicy patentowi

Warszawa, ul. Krucza № 43.

Telefon Nr. 226-70.

Adres telegr. „Prawo-Warszawa“.

ARMATURA
DO PARY i WODY
P O M P Y

BIURO TECHNICZNE

Józef Breitkopf,

SPADKOBIERCY

istnieje od roku 1866.

WARSZAWA,

Al. Jerozolimska 16, tel. 156.

W NASTĘPUJĄCYCH MIEJSCOWOŚCIACH

pracują

WIĘKSZE SILNIKI DIESLA NASZEJ FABRYKACJI:

Bielsk Podlaski, Brześć n/B (4), Bydgoszcz, Chmielnik (2), Grajewo, Grodno, Grójec, Jabłonna, Kalisz, Końskie, Krzemieniec, Kutno, Łęczyca, Nowy Sącz (2), Opalenica, Opoczno, Ostrów Pozn., Pińsk, (2), Przemyśl, Pułtusk, Radom, Rypin, Sierpc, Sitkówka, Skalmierzyce, Skarżysko, Skierniewice (3), Warszawa (2), Wilno (2), Wołkowysk (3), Września, Zakroczym.

ATLAS DIESEL

Warszawa, Czackiego 1.

Inż. KONRAD WERNIK.

Odezwa do Techników Zrzeszonych w Związku P. Z. T.

Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych, przekształcony w 1925 r. ze Stałej Delegacji Polskich Zrzeszeń Technicznych powstałej w r. 1921, a zrzeszający obecnie 26 Towarzystw Technicznych w liczbie członków, przekraczającej 6000, stanowi poważną organizację w Polsce.

Dotychczas Związek zorganizował 3 Ogólne Zjazdy w Warszawie w 1923 r., we Lwowie w 1927 r. i w Poznaniu w 1929 r. Referaty na te Zjazdy drukowano w Organie Związku „Wiadomościach”. Zjazdy uchwały wnioski wkraczające w dziedzinę gospodarczą, które stopniowo się realizuje.

Zjazdy Delegatów, których było dotychczas 16, obradowały nad bieżącymi zagadnieniami techniki i organizacją inżynierów.

Związek wydał Katalog książek i broszur technicznych za dziesięciolecie, prowadzi prace nad systemem klasyfikacji dziesiętnej, drukuje bibliografię artykułów polskich czasopism technicznych i t. d., bierze udział w Federacji Inżynierów Słowiańskich (Bułgaria, Czechosłowacja, Jugosławja, Polska i Emigracja Rosyjska) i w tym roku objął przewodnictwo. Przyczynił się do otrzymania wiceprezury w Międzynarodowej Federacji Prasy Technicznej. Zorganizował własne stoisko na P. W. K. w Poznaniu.

Związek wkłada dużo pracy i potrzebuje dla spełniania wyżej wyszczególnionych zadań, jak również do dalszego swego rozwoju dużo więcej środków, niż je dostarcza składka, którą na ostatnim Zjeździe Delegatów została ustalona na 4 zł. od członka rocznie.

Wobec powyższego Zarząd Związku apeluje do Szanownych Kolegów, którzy rozumieją, że tylko o własnych siłach organizację naszą rozwinąć możemy, żeby zechcieli zadeklarować dodatkową składkę dobrowolną na cele Związku, samą zaś składkę wpłacali do P. K. O. na konto Nr. 5878, zaznaczając, że to „składka dobrowolna”.

Lista członków zgłaszających dodatkowe opłaty będzie ogłaszana w „Wiadomościach”.

Zarząd.

P 1929. 338(438):664.1
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T PRYREMBEL Z. inż. red. „Gaz. Cukrow.” Polski przemysł cukrowniczy po wojnie światowej. 740 sł. + 1 tab.

P 1929. 338(438)+621.13+625.2
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T WASILEWSKI S. inż. nac. Wydz. Warszt. Min. Komun. Tabor i warsztaty polskich kolei państwowych. 2800 sł. + 5 rys. + V tab.

P 1929. 6(05)(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T MIKULSKI CZESŁAW inż. red. Przegł. Techn. Polska prasa techniczna. 1410 sł.

P 1929. 338(438):622.333
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T Ogólny stan przemysłu węglowego w Polsce z uwzględnieniem Zagł. Dąbrowskiego i Krakowskiego. 690 sł. + 3 rys. + 2 tab.

P 1929. 622.333(438)
B Przegł. Techn. Nr. 4—5.
T Sierszańskie Zakłady Górnicze S. A. w Zagłębiu Krakowskim. 590 + 1 rys.

P 1929. 536.4
B Przegł. Techn. 6—7.
T SZCZENIOWSKI B. inż. Ciepło właściwe przegrzanej pary wodnej pod ciśnieniem od 30 do 120 at, 960 sł. + 3 rys. + 2 tab.

P 1929. 338(438)
B Przegł. Techn. Nr. 6—7.
T DRZEWIECKI P. inż. Polska na progu nowego dziesięciolecia. 2700 sł.

P 1929. 629.113(438)
B Przegł. Techn. Nr. 6—7.
T M. S. O. Rozwój automobilizmu u nas i zagranicą 160 sł. + 1 tab.

P 1929. 620.1:69
B Przegł. Techn. Nr. 6—7.
T Woda jako materiał obciążający przy próbie wytrzymałości budowli. (Le Genie Civ. t. 94 (1924) zesz. 3 str. 69) 140 str.

P 1929. 621.36
B Przegł. Techn. Nr. 6—7.
T F. CZ. Zjawiska starzenia się ogniw termoelektrycznych. 180 sł.

P 1929. 669.14
B Przegł. Techn. Nr. 6—7.
T F. CZ. Stale odporne na działanie wysokich temperatur. 150 sł. + 2 tab.

P 1929. 621.181
B Przegł. Techn. Nr. 8. 621.181
T S. Kotły parowe. Wytwarzanie walczaków kotłów wysokoprężnych. (Le Genie Civil. t. 94 (1929) zesz. 4 str. 77). 440 sł. + 6 rys.

P 1929. 669.14
B Przegł. Techn. Nr. 8.
T T. M. Nowa teoria hartowania stali. 200 sł.

P 1929. 621.771
B Przegł. Techn. Nr. 8.
T S. O. O rekrystalizacji przy walcowaniu na gorąco. 180 sł. + 2 rys.

P 1929. 621.181
B Przegł. Techn. Nr. 8 (Sprawozdania P. K. E.)
T Projekt przepisów odbiorczych kotłów parowych. 2000 sł.

P 1929. 389.1
B Przegł. Techn. Nr. 9.
T LAWIN N. N. inż. Zakłady Skody, Pilzno. Dualizm w systemie metrycznym. 2500 sł.

P 1929. 626.01
B Przegł. Techn. Nr. 9.
T PAREŃSKI A. dr. inż. Lwów. Nr. 9 i 10. Gospodarka wodna w Reńsko-Westfalskim zagłębiu przemysłowym. 3470 sł. + 13 rys. + 2 tab.

P 1929. 625.85+625.77+626.88
B Przegł. Techn. Nr. 9.
T M. S. O. Drogi kołowe. Smołowanie dróg a przydrożne plantacje i gospodarstwa rybne. 540 sł.

Normy obliczenia wynagrodzeń inżynierów

przyjęte na rok 1929

przez

Koło Inżynierów Doradców i Inżynierów
Rzeczoznawców,
przy Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie
(K. I. D. I. R.)

są do nabycia w Kancelarji
Stowarzyszenia Techników Polskich w Warszawie
w cenie 1 zł.

Przesyłki pocztą załatwia się po przysłaniu znaczka pocztowego

**KOMITET BIBLIOTECZNY STOWARZYSZENIA
TECHNIKÓW W WARSZAWIE**

PRAGNIEJĄ ZUPEŁNIAĆ W DAŁSZYM CIĄGU SWÓJ DZIAŁ:

KATALOGÓW I CENNIKÓW

FIRM

PRZEMYSŁOWYCH I HANDLOWYCH

i w tym celu zwraca się do wszystkich PP. Członków St. Tech.
i do PP. Członków instytucji zrzeszonych, jakoteż do zakładów
przemysłowych, wytwórni i kupców o łaskawe nadsyłanie
wszelkich katalogów, cenników, broszur, prospektów, reklam
i rysunków z każdej dziedziny przemysłu i handlu tak po-
chodzenia krajowego, jak i zagranicznego pod adresem:

**STOWARZYSZ. TECHNIKÓW W WARSZAWIE,
KOMITET BIBLIOTECZNY, DZIAŁ KATALOGÓW
WARSZAWA, UL. CZACKIEGO 3-5.**

WSZYSTKIE PISMA SĄ PROSZONE O PRZEDRUK TEGO
W E Z W A N I A

1929. 669.14
 Przgl. Techn. Nr. 9.
 Z. J. Wpływ różnych obciążeń i temperatur wyżarzania na wzrost kryształów ferrytu w miękkiej stali. (C. A. Edwards i Taketo-Yokoyama Iron and Steel Inst. Odczyt na posiedz. październikowym 1928 r.) 870 sł. + 3 rys.
1929. 620.1:669.1
 Przgl. Techn. Nr. 6—7.
 Z. J. Zmiana wytrzymałości spowodowana starzeniem się ciągniętego na zimno żelaza i stali. (L. B. Pfeil. Referat wygłoszony na zebr. jesieniem. Iron and Steel Institute 1928). 300 sł.
1929. 621.431.75
 Przgl. Techn. Nr. 6—7.
 Badanie chłodzenia powietrznego silników lotniczych (Z. d. VDI—t. 72 (1928), zes. 38 str. 1335). 100 sł.
1929. 626.84
 Przgl. Techn. Nr. 6—7.
 Nawodnienie Sahary (Der Kulturtechnik 1928 r. str. 557—558) 480 słów.
1929. 622.7:622.333
 Przgl. Techn. Nr. 6—7. (Sprawozdania P. K. En.).
 RAJDECKI Z. inż. górń. Sortymenty węgla, ich wychody i zużycie w Polsce. 1510 sł. + 9 tab.
1929. 658.516(063)
 Przgl. Techn. Nr. 6—7. Wiad. P. (K. Norm.). Konferencja międzynarodowa w Pradze. 580 sł.
1929. 658.516(063)
 Przgl. Techn. Nr. 6—7. Wiad. P. (K. Nrm.). Rada międzynarodowego związku normalizacyjnego. 580 sł.
1929. 539.4
 Przgl. Techn. Nr. 8 i 9.
 BURZYŃSKI W. dr. Gełynga. Ogólna formuła wytrzymałościowa dla zgłnanych i skręconych przekrojów kołowych. 3500 sł. + 2 rys. + 1 tab.
1929. 657.47
 Przgl. Techn. Nr. 8.
 HAUSWALD E. prof. Politech. Lwów. Racjonalizacja a koszt wytwarzania. 1170 sł.
1929. 626.01:92 (inż. G. Narutowicz Przgl. Techn. Nr. 8.
 POMIANOWSKI K. inż. dr. prof. Politech. Warsz. Prace techniczne ś. p. inż. G. Narutowicza b. Prezydenta Rzplitej. Polsk. 750 sł. + 6 rys.
1929. 622.323:622.275.4
 Przemysł Naft. Nr. 1, Nr. 6.
 KLIMKIEWICZ WŁADYSŁAW inż. Wydobywanie ropy zapomocą sprężonego gazu lub powietrza w Stanach Zjedn. A. P. 3020 sł. + 4 rys.
1929. 622.323
 Przemysł Naft. Nr. 2.
 ŁODZIŃSKI FELICJAN. Jak dawniej kopano i wiercono za ropą. 630 słów.
1929. 622.323(062) + 665.5(062)
 Przemysł Naft. Nr. 3.
 —. Pięćdziesiąt lat działalności. Jubileusz Krajowego Towarzystwa Naftowego. 910 sł.
1929. 622.323
 Przemysł Naft. Nr. 3.
 KLIMKIEWICZ WŁADYSŁAW inż. Odbudowa ciśnienia złoża jako sposób zwiększenia produkcji.
1929. 622.24:658.53
 Przem. Naft. Nr. 3 i Nr. 5.
 BIELSKI TADEUSZ inż. Na czym oszczędzać przy wierceniu linowem. 3550 sł. + 7 fot. + 7 rys.
1929. 622.323(062)
 Przemysł Naft. Nr. 3.
 —. Karpacka stacja Geologiczna w Boryslawiu. 1610 sł.
1929. 622.243
 Przemysł Naft. Nr. 3 i Nr. 5.
 WALIGÓRA R. M. inż. Wiercenie rdzeni. 3230 sł. + 3 rys.
1929. 622.323(498)
 Przemysł Naft. Nr. 3 i Nr. 3.
 BIELSKI Z. prof inż. Wrażenia z wycieczki do rumuńskich kopalń nafty. 4930 sł. + 4 rys.

P 1929. 622.323:31(438)
B Przemśł. Naft. Nr. 4.
T Karpacka stacja geologiczna. Prze-
 gład Kopalnictwa naftowego w 1929 r.
 1430 sł. + 10 rys.

P 1929. 665.5:31(438)
B Przemśł. Naft. Nr. 5.
T Ministerstwo Przem. i Handlu,
 Przegląd stanu naftowego przemysłu
 rafineryjnego w roku 1928. 720 sł. +
 5 tabl.

P 1929. 622.323+622.24
B Przemśł. Naft. Nr. 5.
T NIENIEWSKI AUGUST. Wybór
 terenu na odbudowę górniczą. 1020 sł.

P 1929. 622.324.5
B Przem. Naft. Nr 5 i Nr 8.
T DETLOFF ZYGMUNT inż. Błę-
 dy pomiaru ciśnienia mikromanome-
 trem Krella, 6520 sł. + 5 rys.

P 1929. 553.982(438)
B Przemśł. Naft. Nr 7.
T TEISSEYRE W. prof. O znaczeniu
 przedgórze Karpat dla poszukiwań
 naftowych. 3900 sł.

P 1929. 553.982(438)
B Przemśł. Naft. Nr. 7.
T ZIELINSKI JÓZEF inż. górn. Bo-
 rysławski fałd węglbny w Mrażnicy.
 1840 sł.

P 1929. 553.982(438)
B Przemśł. Naft. Nr. 7.
T GOBLOT HENRYK inż. Charak-
 terystyka geologiczna otworu poszu-
 kiwawczego w Bratkówce. 1650 sł.

P 1929. 553.982(438)
B Przemśł. Naft. Nr. 7.
T K. BOHDANOWICZ i S. JA-
 SKÓLSKI. Przyczynek do znajomości
 piaskowca borysławskiego. 1960 sł.

P 1929. 553.981
B Przemśł. Naft. Nr. 7.
T TOŁWIŃSKI KONSTANTY dr.
 Siedmiogrodzkie pola gazowe. — Po-
 równanie z Daszawą. 1550 sł.

P 1929. 622.323(438)
B Przemśł. Naft. Nr 8.
T —. Sprawa wierceń poszukiwaw-
 czych. 960 sł.

P 1929. 658.01(062):622.323
B Przemśł. Naft. Nr 8.
T —. Działalność Sekcji Naukowej
 Organizacji przy Stow. Polsk. Inż.
 Przem. Naft. w roku 1928. 1350 sł.

Grabowski Środa 28-8
P 1929. 606.4 (438 Poznań) „1929“
B Przemysł Naft Nr. 9.
T —. Powszechna Wystawa Krajowa.
 720 sł. + 3 rys.

P 1929. 338(438):665.6
B Przemysł Naft. Nr. 9.
T DŁUGOSZ WŁADYSŁAW. Prze-
 gład sytuacji. 1390 sł.

P 1929. 553.982(438)
B Przemysł Naft. Nr. 7 i Nr. 9.
T TEISSEYRE W. prof. O znaczeniu
 przedgórze Karpat dla poszukiwań
 naftowych. 11450 sł. + 1 rys.

P 1929. 622.323+622.24
B Przemysł Naft. Nr. 9.
T KLIMKIEWICZ WŁADYSŁAW.
 Wydobywanie ropy za pomocą sprężo-
 nego gazu lub powietrza w Stanach
 Zjedn. A. P. 2100 sł. + 4 rys.

P 1929. 665.6(062)
B Przemysł Naft. Nr. 11.
T —. Złote gody Krajowego Towa-
 rzystwa naftowego. 3210 sł.

P 1929. 665.6
B Przemysł Naft. Nr. 11 i Nr. 12.
T ZUCKERMAN LEON. Technika
 kalkulacyj ropnych. 2900 sł. + 6 tabl.

P 1929. 622.323+622.24
B Przemysł Naft. Nr. 11.
T WALIGÓRA M. R. inż. Płuczka
 udarowa czy rotary. 3700 sł. + 2 tabl.

P 1929. 622.323+622.245.52
B Przemysł Naft. Nr. 11, Nr. 13 i
T Nr. 14.
 NATURSKI JAN, inż. Torpedowanie
 otworów wiertniczych. 1340 sł. + 5
 rys. + 1 tabl.

P 1929. 622.323(438)+665.6(438)
B Przemysł Naft. Nr. 13.
T OLSZEWSKI STANISŁAW dr.
 inż. Z dawnych lat przemysłu nafto-
 wego. 2200 sł. + 1 tabl.

P 1929. 6(062) (438)
B Przemysł Naft. Nr. 13.
T —. III Zjazd Polskich Techników
 Zrzeszonych w Poznaniu. 700 słów.

P 1929 622.324 5
B Przemysł Naft. Nr. 13.
T WYSZYŃSKI V. O. inż. Metoda
 szacowania rezerw naftowych. 3550
 sł. + 2 rys.

P 1929. 622.323
B Przemysł Naft. Nr. 13.
T ZEZALESKI ADAM inż. mech.
 Ekonomizacja parowego wyciągu rop-
 nego.

P 1929. 622.323+622.24
B Przemysł Naft. Nr. 1, Nr. 2 i
T Nr. 3.
 FABIANSKI JULJAN prof. Odbudo-
 wa górnicza złóż naftowych. 4500 sł.
 + 5 rys

P 1929. 622.24+658.53
B Przemysł Naftowy. Nr. 1.
T WOJNAR JOZEF, inż. Badanie
 czasu czynności wiertniczych. 3920 sł.
 + 3 wyk.

P 1929. 622.24+658 53
B Przemysł Naft. Nr. 1.
T BIELSKI Z. prof. inż. Badanie cza-
 su czynności wiertniczych. 3920 sł. +
 + 3 wkr.

P 1929. 622,24+657.4+658.53
B Przemysł Naft. Nr. 1.
T BIELSKI Z. prof. inż. Statystyka
 rozdziału czasu pracy i kosztów przy
 wierceniu inowem. 2130 sł. + 2 tabl.

P 1929. 622.324 5
B Przemysł Naft. Nr. 1.
T KOŁODZIEJ WŁADYSŁAW, asy-
 stent Pchł. Lwow. Mierzenie gazu
 ziemnego. 3520 sł. + 2 rys.

P 1929. 621.791.565
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 1.
T WILMER M. dr. inż. Acetylen roz-
 puszczony. 1150 sł.

P 1929.
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 1.
T —. Samozapłon wentyla redukcyj-
 nego. 100 sł. + 1 rys.

P 1929. 621.791.565
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 1.
T —. Spawanie zbiorników. 500 sł. +
 + 7 rys.

P 1929. 621.791.7
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 1.
T Postępowanie przy spawaniu. 450
 słów.

P 1929. 621.791:693.55
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 1.
T —. Zastosowanie spawania w bu-
 downictwie żelazno-betonowem.

P 1929. 621.791.75:624.057
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 2.
T AS. Spawanie łukowe w budowie
 mostów. 650 sł. + 4 rys.

P 1929. 621.791.53
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 2.
T JONSCHER inż. Druty do spawa-
 nia acetylenowego. 1600 sł. + 7 rys.
 + 8 tabl.

P 1929. 621.791.7
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 2.
T O głębokości przetopienia w spo-
 inach elektrycznych. 600 sł. + 6 rys.

P 1929. 621.791.5:621.74
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 3.
T —. Zastosowanie spawania acetyle-
 nowo-tlenowego w odlewnictwie.
 2300 sł.

P 1929. 621.791.5:621.74
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 3.
T —. Spawanie rur powietrznych pa-
 rowozowych. 1050 sł. + 10 rys. + 2
 tabl.

P 1929. 621.791.054
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 3.
T —. Nowa maszyna do automatycz-
 nego cięcia tlenem. 650 sł. + 1 rys.

P 1929. 621.791.5:629.135
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 3.
T —. Spawanie glinu w budownictwie
 lotniczym. 850 sł. + 1 rys.

P 1929. 621.791:621.135.2
B Spaw. i cięcie metali. Nr. 3.
T —. Naprawa obręczy kół parowo-
 zowych. 300 sł. + 4 rys.

TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE MASZYNY DO PRANIA

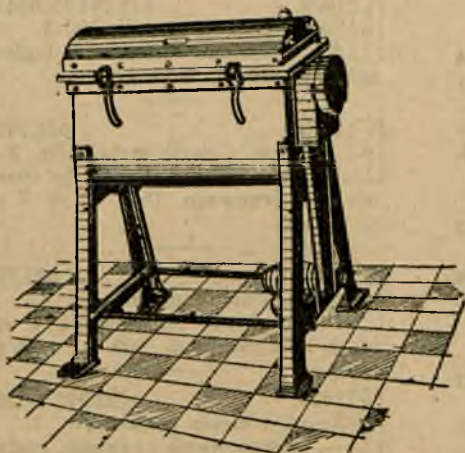
SYST. TADEUSZA PODOSKIEGO

SP. Z O. O.

WARSZAWA,

ŚWIĘTO-KRZYSKA 9

TEL. 311-86

Patentowane,
bezkonkurencyjne
pralnice
„MARYSIA”

do napędu ręcznego i mechanicznego piorą nie niszcząc białizny, oszczędzają czas, zdrowie, mydło

Bezpłatne
pokazy prania

Dział instalacji

Kompletne urządzenia pralni mechanicznych oraz dostawa oddzielnych aparatów jak:

- Kotły do gotowania wody, białizny,
- Wirówki do odwadniania białizny,
- Suszarnie parowe, ogniowe i gazowe.
- Magle skrzynkowe, parowe, gazowe, elektryczne i t. d.
- Prasy do białizny formowej.

Kosztorysy i prospekty na żądanie bezpłatnie.

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ:

KATOWICE: F-ma STEPHAN, FRÖLICH i KLÜPFEL Sp. Akc.
Piłsudskiego 44/46.

KRAKÓW: W. HALSKI, Towary żelazne, Szewska 23.

LWÓW: M. KIERSKI, Handel tow. Żelaznych, Kopernika 4.

POZNAŃ: Dom handl.-przem. „TECHNO-DOSTAWA”, Piekary 3

TORUŃ: Tow. Przem.-Handl. dawn. C. B. Dietrich i Syn
Szeroka 35.

WILNO: Biuro techniczno-handlowe, Inż. KIERSNOWSKI
i KRUŻOLEK S-ka, Jagiellońska 8.

„FORTIS”

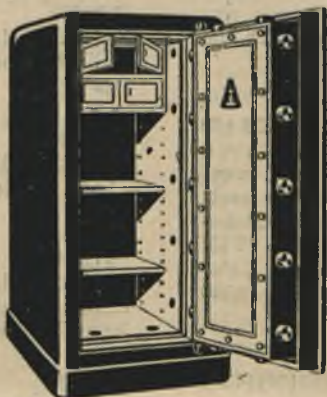
Krajowa Fabryka Kas i Konstrukcyj Stalobetonowych

Sp. z o. o. w Warszawie!

TOWAROWA 33

Tel. 257-31

Adr. tel. „FORTIS”

JEDYNA FABRYKA W POLSCE

produkująca **Kasy, drzwi skarbcowe,**
i t. p. ubezpieczenia wyłącznie

z betonu

pg. patentu S. A. „Troate” w Bazylei,
nieczułe na ogień i włamanie.

SKARBCE BANKOWE

Szafy betonowe ogniotrwałe

KATALOGI i OFERTY GRATIS i FRANKO.

Wystawa model „ICAR” Hotel Europejski tel. 32-23.